

YMPÄRISTÖTERVEYDEN VALVONTASUUNNITELMA 2025–2028

PÄIVITYS VUODELLE 2025

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO.....	4
2. TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSET.....	4
2.1 Ympäristöterveydenhuollon järjestäminen	4
3. YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON VALVONNAN TEEMA 2025-2028: VAIKUTTAVA VALVONTA JA YDINTEHTÄVÄT	5
3.1 Tietoperusteinen valvonta.....	5
3.2 Osaaminen.....	6
3.3 Varautuminen	6
4. YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON VALVONTAYKSIKKÖ	8
4.1 Toimialue.....	8
4.2 Valvonnan henkilöresurssit.....	8
4.3 Henkilöstön koulutus ja osaamisen varmistaminen.....	10
4.4 Kohde- ja päätösrekisterit ja sähköinen asiointi	11
4.5 Laatutyö	12
4.6 Viestintä	12
5. YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON VALVONTA	13
5.1. Riskinarviointi.....	13
5.2 Tarkastuksen sisältö, tarkastustiheys ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika.....	14
5.3 Valvonnan maksullisuus	15
5.4 Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen.....	15
6. HÄIRIÖTILANTEISIIN VARAUTUMINEN.....	16
7. RAPORTOINTI JA VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI.....	18
8. TERVEYDENSUOJELUVALVONTA	20
8.1 Kunnan terveydensuojelutehtävät	20
8.2 Ilmoituksen- ja hakemuksenvarainen toiminta	20
8.3 Koulujen ja päiväkotien valvonta	22
8.4 Sosiaalialan laitosten valvonta	23
8.5 Talousvesi	23
8.6 Uimarannat	24
8.7 Kylpylät, uimahallit ja vastaavat.....	25
8.8 Yleisötilaisuuksien valvonta.....	26
8.9 Sairaalat ja vuodeosastolliset terveyskeskukset	27
8.10 Valvonnan painopistealueet.....	27
8.11 Valvontahankkeet	30
8.12 Terveystilaisuuksiin perustuva asuntojen ja oleskelutilojen valvonta.....	30
8.13 Lausunnot	31
8.14 Tarkastusten sisältö, tarkastustiheys ja -aika	31
9. TUPAKKALAIN JA NIKOTIINIKORVAUSVALMISTEIDEN VALVONTA	33
9.1 Tupakkatuotteiden ja nikotiinilainestien vähittäismyynti	34
9.2 Tupakkatuotteiden ja nikotiinilainestien tukkumyynti.....	36
9.3 Tupakkalain alaisten tuotteiden valvonta ja nikotiinikorvausvalmisteiden valvonta	36

9.4 Tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvonta	37
9.5 Tupakkalain valvonnan painopisteet	40
9.6 Valvonnan suunnitelmalliset tarkastukset	40
10. ELINTARVIKEVALVONTA	41
10.1 Valvontaviranomaisen tehtävät	42
10.2 Kohteiden riskiluokitus ja tarkastustiheys	42
10.3 Tarkastusten sisältö	43
10.4 Valvontakohteet	44
10.8 Vientivalvonta	46
10.9 Eläinperäisten elintarvikkeiden maahantuonti sisämarkkinoilta	46
10.10 Takaisinvedot	47
10.11 Pakkausmerkinnät	47
10.12 Kontaktimateriaalit	49
10.13 Ravintolisät	49
10.14 Näytteenotto	50
10.15 Projektit	51
10.16 Valvonnan painopistealueet	52
11. ELÄINTEN TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN VALVONTA	54
11.1 Taustaa	54
11.2 Tehtävänjako kaupungineläinlääkärien välillä	54
11.3 Täydennyskoulutussuunnitelma	54
11.4 Tietojärjestelmäkuvaus	55
11.5 Viestintä	55
11.6 Painopistealueet	55
11.7 Eläinten terveydenhoito	55
11.8 Eläinten terveyden valvonta	58
11.9 Eläinten hyvinvoinnin valvonta	63
11.10 Eläinten lääkinnän valvonta	65
11.11 Laatu	66
11.12 Raportointi	66
11.13 Eläinlääkintähuollon resurssitarvekartoitus	67
LIITE 1. TERVEYDENSUOJELULAIN VALVONTASUUNNITELMA 2025–2028	69
LIITE 2. ELINTARVIKELAIN VALVONTASUUNNITELMA 2025	86
LIITE 3. TUPAKKALAIN JA LÄÄKELAIN VALVONTASUUNNITELMA 2025	90

Julkaisija: Vantaan kaupunki

Luja: 26.11.2024

Ympäristökeskus/Ympäristöterveydenhuolto

Kansikuva: Sami Lievonen

1. JOHDANTO

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on edistää ja valvoa elinympäristön ja yksilön terveyttä ja turvallisuutta sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia. Ympäristöterveydenhuollon yhteisessä valtakunnallisessa valvontaohjelmassa määritetään yhteiset periaatteet valvonnalle. Yhteistä valtakunnallista valvontaohjelmaa laadittaessa kantavana ajatuksena on ollut tunnistaa ohjelmakauden haasteet ja tavoitteet. Ohjelmassa otetaan huomioon muun muassa hallitusohjelman sekä ministeriöiden ja keskusviranomaisten asettamat ympäristöterveydenhuoltoon koskevat linjaukset ja strategiset tavoitteet. Valtakunnalliset valvontaohjelmat ohjaavat kunnallisten valvontayksiköiden omien valvontasuunnitelmien sisältöä.

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon kaikki ympäristöterveydenhuollon osa-alueet valtakunnallisten ohjelmien mukaisesti paikalliset tarpeet huomioiden. Eläinlääkintähuoltolain osalta kuntien on otettava lisäksi huomioon myös alueellinen suunnitelma.

Ympäristöterveydenhuollon valvonnan on oltava laadukasta, riskiperusteista sekä terveyshaittoja ja -vaaroja ehkäisevää. Valvontasuunnitelmalla varmistetaan valvonnan vaikuttavuus, tehokkuus ja kattavuus eri ympäristöterveydenhuollon toimialoilla.

2. TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSET

2.1 Ympäristöterveydenhuollon järjestäminen

Ympäristöterveydenhuollon sijoittumista on selvitetty ja siirtoja valmisteltu sekä kaatuneessa maakuntauudistuksessa että hyvinvointialueita valmistaessa.

Hallitusohjelman 2023 mukaan ympäristöterveydenhuolto ei siirry hyvinvointialueille ainakaan seuraavalla hallituskaudella. Hallitusohjelmaan kuuluu valtion aluehallinnon uudistus, joka ensisijaisesti tarkoittaisi lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien kokoamista uuteen perustettavaan monialaiseen virastoon, johon yhdistetään Valvira, aluehallintovirastot sekä ELY-keskusten Y-vastuualueen tarkoituksenmukaiset tehtävät. Tämä tarkoittaa rakenteellisia muutoksia myös ympäristöterveydenhuollon ohjaukseen, kun aluehallintovirastojen ja Valviran terveydensuojelun ja tupakkavalvonnan tehtävät kootaan uuteen perustettavaan

virastoon. Vastaavasti aluehallintovirastojen elintarvikevalvonnan sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin tehtävät siirtyvät Ruokavirastoon

Vantaan ympäristöterveydenhuolto on jatkossakin mukana mahdollisiin muutoksiin liittyvissä selvitystöissä asian vaatimassa laajuudessa.

3. YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON VALVONNAN TEEMA 2025-2028: VAIKUTTAVA VALVONTA JA YDINTEHTÄVÄT

Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisen valvontaohjelman teemaa vaikuttavasta valvonnasta ja ydintehtävistä voidaan edistää seuraavia tavoitteita toteuttamalla:

- tietoperusteinen valvonta
- osaaminen
- varautuminen

Toimialakohtaiset painopisteet kuvataan erikseen terveydensuojelun, tupakkalain valvonnan, elintarvikevalvonnan ja eläinlääkintähuollon suunnitelmissa.

3.1 Tietoperusteinen valvonta

Tallennettuun tietoon perustuva toiminta on keskeistä viranomaisten valvonnan vaikuttavuuden kannalta. Valtakunnallisen valvontaohjelman tavoitteella korostetaan valvontaa harjoittavien viranomaisten tehtävää huolehtia valvonnan tietopohjan luotettavuudesta ja valvonnan tietojärjestelmiin kuten Vatiin kirjatun valvontatiedon oikeellisuudesta. Henkilötietojen käsittelyssä on huomioitava, että tietojen on oltava täsmällisiä ja tarvittaessa päivitettyjä. Tavoitteella korostetaan myös valvonnassa syntyneiden tietojen oma-aloitteista hyödyntämistä valvontayksikön toiminnassa, toiminnan seurannassa ja sen jatkuvassa parantamisessa. Tämä tarkoittaa sitä, että valvonnan tiedoilla on vaikutusta valvontaan ja valvonnan toimintatapoihin. Esimerkiksi valvonnassa kertyneen tiedon vaikutus riskiperusteisen valvonnan toteutukseen ja painotuksiin.

Valvonnasta kerätyn tiedon avulla voidaan tunnistaa ne osa-alueet, joiden valvonta on vaikuttavinta ja tunnistaa alueita, joiden valvontaa voidaan keventää.

3.2 Osaaminen

Ympäristöterveydenhuollon toimintaympäristö on poikkeuksellisen laaja, monialainen ja alati muuttuva. Haasteellisessa toimintaympäristössä monipuolisen osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen on keskeisessä roolissa tehtävien toteuttamiseksi laadukkaasti ja tehokkaasti. Pelkästään niin kutsuttujen ydintehtävien, eli lakisääteisten tehtävien, hoitaminen edellyttää monenlaista osaamista sekä sen jatkuvaa ylläpitoa ja kehittämistä.

Ympäristöterveydenhuollon valvontaviranomaiset käyttävät toiminnassaan julkista valtaa, jonka käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia, ja viranomaisen tulee toimia lain määrittelemissä rajoissa. Jokaisella viranhaltijalla on velvollisuus osata muun muassa lainsäädännön soveltamiseen, viranomaisten tehtäviin ja hallinnollisiin prosesseihin liittyvät tiedot ja taidot.

Lainsäädännön ja sen tulkintaa ohjaavien soveltamisohjeiden lisäksi ympäristöterveydenhuollon jokapäiväisessä viranomaistyössä tulee hallita myös ammatillinen, substanssiin liittyvä tieto sekä toimintaympäristö. Näiden lisäksi keskeisenä osaamisalueena voidaan pitää esimerkiksi hyviä vuorovaikutustaitoja

Jokaisen viranomaisen ja yksittäisen viranhaltijan on tunnistettava jo olemassa olevat tiedot ja taidot, ja pyrittävä hyödyntämään niitä mahdollisimman tehokkaasti. Organisaatioiden on panostettava perehdyttämiseen, mahdollistettava osaamisen kehittäminen sekä kannustettava viranhaltijoita omatoimiseen tiedon hakemiseen sekä uuden oppimiseen.

Osaamista voidaan kehittää monella eri tavalla, ja tietoa on saatavilla paljon. Ohjaustoimivaltansa nojalla keskusvirastot tukevat paikallisten valvontaviranomaisten työtä esimerkiksi järjestämällä erilaisia koulutuksia sekä laatimalla soveltamisohjeita laintulkinnan tueksi. Viranomaisten välinen yhteistyö on myös yksi muoto tukea uuden oppimista ja jakaa hyödyllistä tietoa. Tästä huolimatta jokainen toimivaltainen viranomainen ja myös yksittäinen viranhaltija on viime kädessä itsenäisesti vastuussa oman toimintansa sekä tehtävien hoitamisen asianmukaisuudesta.

3.3 Varautuminen

Varautuminen on ennakkovalmistautumista erilaisiin häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin huomioiden toimintaympäristömuutokset kuten hyvinvointialueet.

Tavoitteena on tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa tilanteissa. Varautumista on ylläpidettävä jatkuvasti ja aiempien häiriötilanteiden oppeja on tärkeä hyödyntää. Kansallisen varautumisen periaatteet on kuvattu Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa. Tätä strategiaa täydennetään eri hallinnonalojen säädöksillä ja substanssikohtaisilla ohjeilla. Terveysturvallisuus- ja elintarvikevalvontaviranomaisella on lainsäädännön perusteella velvollisuus toimia epäiltäessä terveyshaittaa ja vastaavasti eläinterveysviranomaisella epäiltäessä viranomaistoimin vastustettavaa eläintautia. Ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntö velvoittaa viranomaisia ja toimijoita laatimaan suunnitelmia varautumisesta häiriötilanteisiin (EL 24 §, 27 §, EtL 18, 67–70 §, TsL 8 §, valvonta-asetus (EU) 2017/625 art 115).

Hallitusohjelmassa on useassa kohdassa painotettu häiriötilanteisiin varautumista. Sen mukaisesti hallinnossa toteutetaan kaikilla hallinnonaloilla häiriö- ja kriisitilanteiden sääntelyn kokonaistarkastelu. Sektorilainsäädännön päivitystyö toteutetaan samanaikaisesti valmiuslainsäädännön uudistamisen kanssa eli syksyyn 2025 mennessä.

Valmiussuunnitelmaan on hyvä sisällyttää pohdintaa ennaltaehkäisevistä toimista ja varautumisesta laajemminkin varsinaisten häiriötilannekohtaisten toimintaohjeiden lisäksi. Myös eri tahojen ja viranomaisten vastuut sekä velvoitteet on selvitettävä ennakolta ja kuvattava suunnitelmassa. Suunnitelmaan on lisäksi kirjattava mm. seuraavat asiat:

- yksikön toiminnan varmistaminen häiriötilanteessa
- muiden tehtävien organisointi tilanteen aikana
- viestinnän suunnittelu
- tilannekuvan ylläpitäminen ja jakaminen
- suunnitelma häiriötilanteesta normaalitoimintaan palautumisesta sekä
- tarpeen mukaan suunnitelman yhteensovittaminen toimialueen muiden sidosryhmien valmiussuunnitelman kanssa

Häiriötilanteen jälkeen on tehtävä arviointi toiminnan onnistumisesta ja havaituista haasteista, ja sen vaikutus valmiuden kehittämiseen on myös sisällytettävä suunnitelmaan. Eri toimijoiden ja viranomaisten toimivallan, tehtävien sekä vastuiden rajapinnat on syytä selvittää jo valmiussuunnitteluvaiheessa.

Häiriötilanteissa toimimista ja johtamista on harjoitettava etukäteen niin, että myös kunnan johto on tarvittaessa mukana harjoituksissa. Valmiusharjoituksessa

testataan valmiussuunnitelmia ja organisaatioiden toimintaa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Valvontayksikön on säännöllisesti osallistuttava valmiusharjoituksiin niin toimialojen omiin kuin alueen yleisiin valmiusharjoituksiin.

Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen ja terveydensuojeluviranomaisen on ennalta varauduttava elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviäviin epidemioihin ja sovittava niitä koskevan selvitystyön järjestämisestä. Epidemiaselvitystyöryhmän perustamisesta ja toiminnasta sekä epidemioiden selvittämisestä ja muille viranomaisille ilmoittamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksessa (1365/2011, muutosasetus 978/2022).

Valvontayksikön on varmistettava eläinlääkintähuollon toimivuus eri häiriötilanteissa. Vaikka viranomaistoimin vastustettaviin eläintauteihin varautumisessa päävastuu on Ruokavirastolla ja aluehallintovirastoilla, on valvontayksiköiden huomioitava omassa varautumisessaan näihin tehtäviin kuuluvat kunnaneläinlääkärin velvoitteet.

Ympäristöterveydenhuollon häiriötilanteisiin varautumisesta on kerrottu tarkemmin kappaleessa 6.

4. YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON VALVONTAYKSIKKÖ

4.1 Toimialue

Vantaan ympäristöterveydenhuollon valvonnan toimialueena on Vantaa, asukkaita Vantaalla on noin 250 000.

Valtioneuvoston periaatepäättös ympäristöterveydenhuollon seudullistamisesta edellyttää, että yksikön tulee olla henkilöstömäärältään riittävän suuri, vähintään 10 henkilötyövuotta. Vantaa täyttää tämän vaatimuksen, koska henkilöstöä on yhteensä 25.

4.2 Valvonnan henkilöresurssit

Vantaan ympäristöterveydenhuollossa työskentelee yhteensä 25 henkilöä ja he työskentelevät kolmessa tiimissä (elintarvikevalvonta, terveydensuojelu ja eläinlääkintähuolto). Terveysnsuojelutarkastajia on 9, elintarviketarkastajia 5, terveystieteiden asiantuntijia 3, johtava terveydensuojelutarkastaja, kaupungineläinlääkäreitä 4, valvontaeläinlääkäreitä 2 ja eläintenhoitaja. Talous- ja hallintopalveluiden

tukitoimintoja saadaan 1,5 henkilötyövuoden verran mm. erilaisiin toimitotehtäviin. Kaupungin eläinlääkärinvastaanoton päivystystyöhön on vakituisten viranhaltijoiden lisäksi hankittu ulkopuolisia päivystyseläinlääkäreitä ja eläintenhoitajia.

Päivystystyöhön osallistuvat ulkopuoliset työntekijät ja talous- ja hallintopalveluiden henkilöstö eivät sisälly alla oleviin resursseihin.

Ympäristöterveydenhuollon resurssien jakautuminen on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Ympäristöterveydenhuollon resurssien jakautuminen

Toimiala	Kokonaistyöpanos (htv)	Suunnitelmallinen valvonta (htv)
Elintarvikevalvonta	10,50	3,00
Terveysuojeluvalvonta	7,7	1,50
Tupakkavalvonta (sis. nikotiinivalmisteiden valvonnan)	1,2	0,50
Eläinlääkintähuolto	3,80	0,10
Ympäristöterveydenhuollon johtaminen	1,8	0
Yhteensä	25,00	5,1

Osa henkilöstöresursseista kuluu muuhun kuin suunnitelmalliseen valvontaan, mm. erilaisten uudistusten valmisteluun, kehitystyöhön sekä kouluttautumiseen. Toiminnan kehittäminen (laatuja järjestelmä, sisäiset auditoinnit, tiimikokoukset), suunnitelmien laatiminen, seuranta, raportointi ja koulutus vievät myös osan kokonaisresursseista. Lisäksi noin 1,8 htv kuluu hallinnollisten tehtävien suorittamiseen.

Taulukossa esitettyyn suunnitelmalliseen valvontaan on otettu huomioon vain suunnitelmallisiin tarkastuksiin käytetty aika. Näiden ulkopuolelle jäävät yllä mainittujen lisäksi mm.

- toimijoiden ja kuntalaisten neuvonta ja ohjaus
- valitusten ja valvontapyyntöjen käsittelyt
- ilmoitusten ja lupahakemusten käsittely
- n. 350–400 / vuosi
- terveydensuojelulain mukaiset terveystarkastukset mm. asunnontarkastukset
- n. 65 / vuosi
- ruokamyrkytys- ja talousvesiepidemiaepäilyjen selvittäminen ja muut erityistilanteet
- sairastumisilmoituksia n. 200–250 /vuosi

- häiriötilannesuunnitelmien laatiminen ja yhteensovittaminen mm. kuntien valmiussuunnitelmien kanssa sekä häiriötilanteiden harjoittelu
- toimiminen ympäristöterveydenhuollon asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana (esim. toimijoille suunnatut koulutukset, elintarvikevalvonnan uutiskirjeet)
- sidosryhmäyhteistyö ja lausunnot (n. 15 vuosittain) muille viranomaisille
- toiminnan kehittäminen

4.3 Henkilöstön koulutus ja osaamisen varmistaminen

Henkilöstö osallistuu substanssialakohtaisiin koulutustilaisuuksiin, jotka koskevat elintarvikevalvontaa, tupakkavalvontaa, eläinlääkintähuoltoa, asumisterveyttä sekä muuta terveydensuojelua kuten talous- ja uimavesiasioita. Lisäksi osallistutaan työyksikön kehittämiseen, työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen liittyviin koulutuksiin ja työnohjaukseen.

Koulutuksiin osallistuminen suunnitellaan työyksikön ja viranhaltijoiden tarpeiden mukaan, joten esimerkiksi muutokset tehtäväkuvissa ja lainsäädäntömuutokset huomioidaan. Koulutussuunnitelma laaditaan Vantaan kaupungin ohjeiden mukaisesti. Henkilöstöä kannustetaan koulutuksiin osallistumiseen ja muuhun pätevyyden ylläpitämiseen. Koulutustarjontaa seurataan aktiivisesti. Koulutuksiin osallistujat sovitaan tiimipalavereissa ja lisäksi esihenkilö arvioi koulutuksen tarpeen. Koulutusten jälkeen koulutuksen anti esitellään muille tiimipalavereissa.

Ruokavirasto ja aluehallintovirasto järjestävät paljon ilmaisia koulutuksia ja työnohjauspäiviä, joihin on pyritty osallistumaan. Lisäksi osallistutaan mahdollisuuksien mukaan mm. EU:n tarjoamaan koulutukseen. Vuosittain koulutuksiin on käytetty yhteensä 70–130 henkilötyöpäivää (htpv).

Osaamista parannetaan myös mm. yksikön sisällä tehtävillä paritarkastuksilla, sisäisillä auditoinneilla, naapuriyksiköiden kanssa toteutettavilla ristiin auditoinneilla ja aihealueiden yhteisellä käsittelyllä tiimeissä.

Uusille henkilöille tehdään perehdytysuunnitelma. Esihenkilön lisäksi perehdytykseen osallistuu tiimeistä henkilö/henkilöt, jotka huolehtivat substanssiasioiden perehdyttämisestä.

4.4 Kohde- ja päätösrekisterit ja sähköinen asiointi

4.4.1 Vati

Ympäristöterveydenhuollolla on käytössä ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä Vati. Vati on ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä, joka toimii myös terveydensuojelu-, tupakka- ja elintarvikelain mukaisen valvontatiedon tietovarastona. Vatista saadaan erilaisia tilastoja toiminnan suunnittelun, seurannan ja raportoinnin tueksi. Kunnan valvontayksikön syöttämät kohde- ja suoritetiedot ovat heti keskusviranomaisten käytettävissä.

Ympäristöterveydenhuollon laskutus on uudistettu vuoden 2023 aikana, minkä jälkeen laskutus on tapahtunut Vatin kautta.

4.4.2 Tarkastaja-järjestelmä

Eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnalla on käytössä Digian Tarkastaja-järjestelmä. Järjestelmä toimii kohde- ja toimenpiderekisterinä. Valtakunnalliset järjestelmäsuunnitelmat ovat kaatuneet, joten niitä kehitetään paikallisesti. Vantaalla on tehty investointiesitys vuodelle 2025, tarkoituksena luoda uusi nykyistä toimivampi järjestelmä eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan käyttöön.

Lisäksi Tarkastajasta haetaan edelleen koko ympäristöterveydenhuollon valvontaan liittyviä aiempia tietoja, mm. tarkastuspöytäkirjoja, toimijoiden yhteystietoja jne.

4.4.3 ilppa -sähköinen ilmoituspalvelu

ilppa on valtakunnallinen ilmoituspalvelu, jossa voi tehdä elintarvike- ja terveydensuojeluvalvonnan alaisia ilmoituksia, tiedotuksia ja hakemuksia ja tiedot tulevat suoraan Vati-järjestelmään valvontayksikön käsiteltäväksi. Lisäksi kuluttaja voi tehdä järjestelmässä ilmoituksen, jos epäilee sairastuneensa/kokeneensa haittaa elintarvikkeesta, talous- tai uimavedestä.

Jos ilmoituksen/hakemuksen tekeminen ilman kautta ei onnistu, Vantaan verkkosivuilla on pdf-lomakkeita toimijoiden käytettäväksi.

4.4.4 ASTA-asianhallintajärjestelmä

Asta on Vantaan kaupungin asianhallintajärjestelmä, johon rekisteröidään kaupungille vireille tulevat asiat, niissä syntyvät toimenpiteet ja asiakirjat. Astassa

voi laatia, käsitellä, jakaa ja säilyttää asiakirjat alusta saakka tai sinne voi myös tuoda muualla laadittuja tiedostoja.

Viranhaltijapäätökset valmistellaan Astaan integroidussa erillisessä sovelluksessa, Valmussa. Valmis päätös tallentuu automaattisesti Astaan.

4.5 Laatutyö

Vantaan ympäristöterveydenhuolto on laatinut ydintehtävin tukemiseksi ja valvontakäytäntöjen yhtenäistämiseksi eri toimialoille (elintarvike-, terveydensuojelu-, tupakkavalvonta ja eläinlääkintähuolto) erilaisia ohjeita, mallipohjia ja lomakkeita. Lisäksi valvontatyössä käytetään keskusvirastojen laatimia ohjeita ja lomakkeita. Valvonnan yhtenäistämiseksi tarkastuksia tehdään myös parityönä ja valvonnan linjauksia käsitellään valvontayksikön palaverissa. Myös kuntalaisille on laadittu ohjeistusta esimerkiksi uimavesiin ja lintujen ruokintaan liittyen.

Ympäristöterveydenhuolto kehittää toimintaansa mm. auditointien ja valvontasuunnitelmien arviointien perusteella. Sisäisiä auditointeja jatketaan toiminnan jatkuvaksi parantamiseksi. Lisäksi toteutetaan ristiin auditointeja Uudenmaan valvontayksiköiden kanssa mahdollisuuksien mukaan.

Yksikön käytössä olevien ohjeiden ja asiakirjapohjien systemaattinen päivitystyötä on tehty 2024 ja sitä jatketaan edelleen vuoden 2025 aikana.

Ympäristöterveydenhuollolla on käytössä jatkuvatoiminen asiakastyytyväisyyskysely ja kyselyn tulokset huomioidaan toimintaa kehitettäessä.

4.6 Viestintä

Ympäristöterveydenhuollon kaikessa toiminnassa noudatetaan Vantaan kaupungin avointa ja aktiivista viestintäpolitiikkaa.

Asiakaspalveluun osallistuvat koko henkilöstö. Valvontakohteita ja kuntalaisia ohjeistetaan ja neuvotaan tarkastuskäynneillä tai heidän ottaessa yhteyttä ympäristöterveydenhuoltoon. Lisäksi kaupungin verkkosivuilla annetaan tietoa ympäristöterveydenhuollon toiminnasta kattavasti. Ympäristökeskuksessa on asiakaspalvelua varten puhelinpäivystys arkisin klo 9–15. Ympäristökeskuksella on myös omat Facebook-sivut, jotka ovat ympäristönsuojeluyksikön kanssa yhteiset.

Vuoden 2023 alusta lähtien elintarvikealan toimijoille on lähetetty noin kerran kuussa uutiskirje. Uutiskirjeen tarkoituksena on tiedottaa toimijoita ajankohtaisista asioista ja antaa ohjeistusta toiminnan tueksi.

Ympäristöterveydenhuollossa ensisijainen tiedotusvastuu on 1. kaupungineläinlääkärillä. Muut viranhaltijat voivat antaa tarvittaessa lausuntoja medialle valmistelemissaan asioissa. Viestinnässä huomioidaan, että ympäristöterveydenhuollossa käsitellään tietoja, joista osa on julkisuuslain mukaan salassa pidettäviä. Poikkeuksena on toiselle viranomaiselle virka-apuna annettavat tiedot. Viestinnästä on ohjeistettu tarkemmin ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmassa sekä ruokamyrkytys- ja vesiepidemiaohjeissa.

Yleisistä, koko maata tai laajoja alueita koskettavista tapauksista tiedottamisen hoitaa pääsääntöisesti paikallisen ympäristöterveydenhuollon sijasta valtion johtavat viranomaiset oman toimintakenttänsä mukaisesti. Näitä viranomaisia ovat Ruokavirasto, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira), sosiaali- ja terveysministeriö (STM) ja maa- ja metsätalousministeriö (MMM), aluehallintovirasto ja ELY-keskus.

5. YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON VALVONTA

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön (elintarvikelaki 297/2021, terveydensuojelulaki 763/1994, tupakkalaki 549/2016 ja eläinlääkintähuoltolaki 285/2023) tavoitteena on edistää ja valvoa elinympäristön ja yksilön terveyttä ja turvallisuutta sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia.

Yksityiskohtaisempi lainsäädäntö on esitetty tässä valvontasuunnitelmassa toimialakohtaisissa suunnitelmissa.

5.1. Riskinarviointi

Lainsäädännössä ja valtion viranomaisten toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa korostetaan kohdekohtaisen riskinarvioinnin merkitystä.

Merkittäviä tekijöitä riskinarvioinnin kannalta ovat:

- altistuvien ihmisten määrä ja (erityis-)ryhmä (lapset, nuoret, vanhukset, liikuntarajoitteiset, sairaat)

- altistavan tekijän määrittely (taudinaiheuttaja, myrkyllisyys)
- altistuksen kesto ja/tai toistuvuus (jatkuva tai tilapäinen)
- erityiskohde, johon ei ole olemassa valvonnan ohjetta tai käytäntöä
- toimijan asiantuntemus ja toimintatavat (hygieniatuntemus, oma-valvonta tai käyttötarkkailu, yleinen asennoituminen, käytettävissä olevat resurssit ym.)
- aikaisemmat valvonnan tulokset
- onko toiminta ilmoitus- ja hyväksymispäätöksen mukaista
- huoneiston tai tilan olosuhteet, rakenteet ja kalusto (varustelutaso, rakenteiden kunto ym.)
- tiedottaminen ja varautuminen erityistilanteisiin

Vantaan ympäristöterveydenhuollon riskinarviointi pohjautuu keskusvirastojen ohjeisiin. Tarkastustiheyksissä on huomioitu myös valvonnan aiempia tuloksia. Riskinarvioinnin perusteella kunnan valvontayksikön suunnitelmallisen valvonnan piiriin on mahdollista nostaa toimintoja, jotka eivät ole mukana valtakunnallisen valvontaohjelman suunnitelmallisessa valvonnassa. Kohdekohtaista riskinarviointia kehitetään valvontaohjelmakauden aikana.

5.2 Tarkastuksen sisältö, tarkastustiheys ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika

Ympäristöterveydenhuollossa tarkastustoiminta on oleellinen osa selvitettäessä valvottavan kohteen tai toiminnan vaatimuksenmukaisuutta. Tarkastus voi kohdistua tiloihin, toimintaan, olosuhteisiin, asiakirjoihin ja tuotteisiin. Yksittäinen tarkastus voi pitää sisällään koko kohteen tai jonkin osa-alueen tarkastuksen ja se voi sisältää useiden ympäristöterveydenhuollon lakien mukaista valvontaa.

Tarkastus voidaan tehdä kokonaan tai osin fyysisen tarkastuksen sijaan myös ns. etätarkastuksena erilaisia etäyhteyksiä, kuvia ja asiakirjoja hyödyntäen.

Tarkastuksesta laaditaan aina tarkastuskertomus ja siinä esitetään, minkä lakiperusteiden mukaan tarkastus on tehty. Tarkastuskertomukset laaditaan pääasiassa keskusvirastojen laatimia ns. Vati-lomakkeita käyttäen.

Toiminnan luonne ja laajuus vaikuttavat tarkastukseen käytettävään aikaan. Tarkastusaikaan sisältyvät varsinaisen kohteeseen tehdyn tarkastuksen lisäksi tarkastukseen valmistautuminen ja tarkastuskertomuksen laatiminen. Tarkastusten sisällöstä, tarkastustiheydestä ja tarkastukseen käytetystä ajasta on selostettu tarkemmin tämän suunnitelman toimialakohtaisissa osioissa.

5.3 Valvonnan maksullisuus

Ympäristöterveydenhuollon valvonnan maksullisuus koskee ilmoitus- ja hyväksymiskäsittelyjen lisäksi valvontasuunnitelman mukaisia suunnitelmallisia tarkastuksia, seurantatarkastuksia, näytteenottoja ja näytteiden tutkimuksia. Vuodesta 2022 alkaen elintarvike- ja terveydensuojelulain mukaisilta toimijoilta on peritty lakisääteinen valvonnan vuosittainen perusmaksu. Maksullista on myös valvontasuunnitelmaan sisältyvän tarkastuksen perusteella annetun määräyksen valvonta silloin, kun määräyksen antaminen perustuu säännösten noudattamatta jättämiseen. Myös valvontahankkeisiin liittyvät tarkastukset, mittaukset, näytteiden analysointi ovat maksullisia, kun ne on kirjattu valvontasuunnitelmaan. Valvontahenkilöstön matkoista aiheutuneet kustannukset peritään maksullisissa tarkastuksissa kaikilta kohteilta samansuuruisina, keskimääräisen 0,5 tunnin matka-ajan mukaisesti.

Ympäristöterveydenhuollolle ilmoitetut tai hyväksymishakemuksen tehneet uudet kohteet tulevat heti ilmoitus-/lupakäsittelyn yhteydessä suunnitelmallisen valvonnan piiriin, jolloin kohteeseen tehty ensimmäinenkin tarkastus on maksullinen.

Maksujen periminen edellyttää hyväksyttyä valvontasuunnitelmaa ja maksutaksaa. Valvontamaksut määritellään siten, että ne kattavat suunnitelmallisesta valvonnasta aiheutuneet kustannukset. Ympäristöterveydenhuollon maksutaksa on ollut viimeksi kaupunginvaltuuston käsittelyssä joulukuussa 2023. Taksa on nähtävillä [Vantaan kaupungin verkkosivuilla](#).

Säännöllisen, toimijoille maksullisen tarkastustoiminnan lisäksi valvottaviin kohteisiin tehdään tarvittaessa tarkastus- ja näytteenottokäyntejä ruokamyrkytys- ja talousvesiepidemioiden ja muiden asiakasreklamaatioiden takia. Näistä toimenpiteistä ja tutkimuksista valvontaviranomainen ei ole oikeutettu perimään toimijalta maksua.

5.4 Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman tulee sisältää tiedot kunnan viranomaisnäytteenotosta ja näytteiden tutkimisesta. Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen ovat valvontamenetelmiä, joilla voidaan selvittää omavalvonnan toimivuutta sekä tuotteiden turvallisuutta ja määräystenmukaisuutta.

Näytteenotto on yksi valvontaviranomaisen valvontakeino, jolla voidaan varmistaa, että toimijat noudattavat heille asetettuja vaatimuksia ja että esimerkiksi

elintarvikkeet, talousvesi ja uimavedet ovat käyttäjille turvallisia. Valvontaviranomainen on velvollinen ottamaan tarvittavia näytteitä mm. ruokamyrkytys- ja talousvesiepidemioiden selvittämistä varten.

Valvontaa tukevat tutkimukset on tehty pääsääntöisesti MetropoliLab Oy:ssä, Viikinkaari 4, 00790 Helsinki. Siltä osin, kun tarkastustoiminnan yhteydessä otettujen mikrobiologisten ja kemiallisten näytteiden analysointi ei sisälly laboratorion tutkimusvalikoimaan, käytetään tarvittaessa Ruokaviraston, Työterveyslaitoksen, Tullilaboratoriota tai muuta asiantuntijaa, joka täyttää viranomaisvalvonnan vaatimukset. Vesivälitteisten epidemioiden yhteydessä käytetään tarvittaessa myös muita kuin Ruokaviraston hyväksymiä laboratorioita, mm. virustutkimuksiin.

Ympäristöterveydenhuollon viranhaltijat huolehtivat pääosin elintarvikevalvontaan ja sisäilmaan liittyvästä näytteenotosta, mutta tarvittaessa näytteenotto voidaan ostaa myös laboratoriolta. Talous- ja uimavesien näytteenotosta on sopimus laboratorion kanssa ja säännöllinen näytteenotto toteutuu pääosin laboratorion toimesta. Talousveden ja allasveden osalta ulkopuolisten näytteenottajien (laboratorioiden ja toiminnanharjoittajien) luotettavuus tarkistetaan myös viranhaltijoiden itsensä tekemien näytteenottojen avulla. Laboratorion näytteenottajilla on pätevyys näytteiden ottamiseen. Häiriötilanteissa näytteenotosta sovitaan erikseen laboratorion kanssa.

MetropoliLab Oy toimii Vantaan ympäristöterveydenhuollon häiriötilanteiden laboratoriona (ml. poikkeusolot) virka-ajan ulkopuolella. Häiriötilanteissa laboratorio huolehtii näytteiden analysoinnista, mutta näytteenotosta sovitaan erikseen tapauskohtaisesti. Laboratoriolla on kuitenkin valmius näytteenottoon myös virka-ajan ulkopuolella.

Tarkemmat suunnitelmat näytteidenotosta on kuvattu toimialakohtaisissa valvontasuunnitelmissa.

Laboratoriopalveluiden kilpailuttaminen on kesken 11/2024 eli palveluihin voi tulla muutoksia vuoden 2025 aikana.

6. HÄIRIÖTILANTEISIIN VARAUTUMINEN

Elintarvike- (24 ja 27 §), terveydensuojelu- (8 §) ja eläintautilaissa (67-70 §) on velvoitteet siitä, että kunnan on varauduttava häiriötilanteisiin.

Ympäristöterveydenhuollolla on oma valmiussuunnitelma ja yksityiskohtaisia toimintaohjeita häiriötilanteita varten. Suunnitelma on osa kaupungin valmiussuunnitelmaa. Suunnitelmissa on määritelty mm.

ympäristöterveydenhuollon kriittiset tehtävät ja kriittinen henkilöstö, häiriötilanteiden viestintä, tilannekuvan ylläpitäminen/jakaminen ja normaalitoimintaan palautuminen. Yksikkö osallistuu säännöllisesti noin vuosittain erilaisiin häiriötilanneharjoituksiin.

Ympäristöterveydenhuollon henkilöstö työskentelee eläinlääkäripäivystystä lukuun ottamatta virka-aikana. Poikkeuksellisen suurissa yleisötapauksissa tai muissa poikkeuksellisissa tilanteissa voidaan resurssien niin salliessa järjestää valvontaa ja näytteenottoa myös iltaisin ja viikonloppuisin.

Todennäköisimpiä, useita kertoja vuodessa esiintyviä tilanteita ovat ruokamyrkytysepäilyt. Talous- ja uimavesiin liittyviä epidemiaepäilyjä on harvemmin. Epidemiat selvitetään yhteistyössä terveydenhuollon kanssa. Epidemioiden selvittämiseen on laadittu yksityiskohtaisia toimintaohjeita ja lomakkeita. Vuoden 2022 aikana otettiin käyttöön ympäristöterveydenhuollon sähköisessä asiointipalvelussa (ilppa.fi) sairastumis- ja haittailmoitus, jonka kautta kansalaiset ja toiminnanharjoittajat voivat ilmoittaa mahdollisista sairastumisepäilyistä liittyen elintarvikkeisiin tai talous- ja uimavesiin.

Vantaalla selvitystyöryhmään kuuluvat:

- 1. kaupungineläinlääkäri
- johtava terveydensuojelutarkastaja
- elintarviketarkastaja (ruokamyrkytykset)
- talousveden valvonnasta vastaava terveydensuojelutarkastaja
- 2. kaupungineläinlääkäri (zoonoosit, eläintaudit)
- tartuntatautien terveydenhoitaja
- tartuntataudeista vastaava lääkäri
- vesilaitoksen edustaja

Luettelo selvitystyöryhmään kuuluvien henkilöiden ja heidän varahenkilöidensä yhteystiedoista päivitetään aina tarvittaessa ja toimitetaan yhteistyötahoille.

Kohdetta valvova tarkastaja tai kaupungineläinlääkäri osallistuu selvitystyöryhmän työhön.

Selvitysryhmää laajennetaan tarpeen mukaan muilla asiantuntijoilla, kuten viestinnän edustajalla, laboratoriokemistillä, ympäristötarkastajalla tai epäilykohteen työterveyshuollon edustajalla.

Ruokamyrkytys epäilyssä ja vastaavissa erityistilanteissa ryhdytään välittömästi selvittämään tartunnanaiheuttajaa ja tekemään epidemiologista tutkimusta. Epäilystä ilmoitetaan hyvinvointialueen tartuntatautiyksikköön ja tehdään epäilyilmoitus Ruokaviraston ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) yhteiseen ruokamyrkytys epidemiarekisteritietojärjestelmään (RYMY).

Epidemiaepäilyn selvittämisen jälkeen ympäristökeskuksen edustaja tekee selvitysilmoituksen RYMY-järjestelmään. Ruokamyrkytys epäilystä tai muusta poikkeavasta tilanteesta tehtävä selvitystyö ja näytteenotto tehdään kunnan kustannuksella. Hyvinvointialue huolehtii humaninäytteiden ja ympäristökeskus elintarvike-, vesi- tai muun tarvittavan näytteenoton kustannuksista. Poikkeuksena ovat valtion kustantamat näytteiden tutkimukset (eläintauti).

Ympäristökeskuksella on näytteenottovälineistöä, yleiset haastattelu- ja näytteenottolomakkeet sekä kirjallinen ohjeistus, joka päivitetään tarvittaessa. Täydennystä näytteenottovälineistöön saadaan MetropoliLab Oy:stä, myös virka-ajan ulkopuolella.

7. RAPORTOINTI JA VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Ympäristökeskus raportoi Vantaan kaupunkiympäristölautakunnan lupajaostolle valvontasuunnitelman toteutumisesta kerran vuodessa.

Raportointi- ja arviointivelvoite perustuu ympäristöterveydenhuollon lakeihin, joiden mukaan kunnan valvontaviranomainen on velvollinen pyydettäessä toimittamaan korvauksetta keskusvirastoille tarkastuksia, valvontatoimenpiteitä, maksuja ja valvontaa koskevia tietoja ao. lain valvonnan ohjausta, seuranta, raportointia ja tilastointia varten.

Keskusviranomaisten valvontaohjelmissa edellytetään, että toiminnasta vastaava luottamuselin arvioi vuosittain kunnan valvontasuunnitelman toteutumista. Keskusviranomaiset raportoivat edelleen vuosittain EU:n komissiolle, miten

edellisen vuoden ympäristöterveydenhuollon valvontatehtävät ovat Suomessa toteutuneet. Kuntien on toimitettava kunnan valvontaviranomaisen, monijäsenisen toimielimen arvio edellisen vuoden valvontasuunnitelman toteutumisesta aluehallintoviranomaisille maaliskuun loppuun mennessä. Taulukossa 2 on esitetty pääpiirteissään arvioitavat asiat.

Taulukko 2. Kunnan valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi.

Arviointikohde	Tarkastelu ja selvitys
Suunnitellun toiminnan ja valvonnan tehokkuus ja kattavuus	• valtakunnallisten ja omien tavoitteiden toteutuminen • valvonnan tulokset ja seurattavien mittareiden tulokset • kaikkien toimialojen valvonnan kattavuus
Tarkastusten ja näytteiden määrä (suhteessa valvontasuunnitelmaan ja valvontatarpeeseen)	• toteutuneiden tarkastusten lukumäärä • näytteenoton toteuttaminen • valvontahankkeiden ja –projektien toteuttaminen ja niihin osallistuminen • trendiseuranta esim. viiden vuoden aikajänteellä
Toiminnan laadullinen arviointi ja valvonnan vaikuttavuus	• ympäristöterveydenhuollon valvonnan tavoitteiden saavuttaminen ○ ympäristöterveydenhuollon yhteiset tavoitteet ○ toimialakohtaiset tavoitteet ○ valvontayksikön omat tavoitteet • valvonnan vaikuttavuuden arviointi
Valvonnasta saadut tulot ja niiden kohdentuminen	• valvonnasta kertyvät maksutulot toimialoittain • valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen, tieto siitä onko valvonnasta saadut tulot kohdennettu ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämiseen
Voimavarat	• voimavarojen määrä suhteessa lainsäädännön vaatimuksiin, valvontatarpeeseen ja suunniteltuun toimintaan • selvitys, paljonko voimavaroja on käytetty ennalta suunniteltuihin valvontatehtäviin ja kuinka paljon muihin tehtäviin • valvonnan tehokkuuden toteutuminen
Auditoinnit, AJO-käynnit ja muu saatu palaute	• eri palautteista saadut hyvät käytännöt sekä kehitettävät ja korjattavat asiat
Toiminnan kehittämistarpeet	• toiminnan kehittämistarpeiden analysointi • toiminnan kehittämisen toimenpiteet, joilla tilannetta parannetaan seuraavalla toimintavuodella
Arviointi- ja ohjauskäynnit	• havaitut hyvät toimintatavat, kehitettävää, korjattavaa

Lainsäädäntö ja ohjeet

- Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta (616/2021)
- Terveydenhuoltolaki (1326/2010)
- Hallintolaki (434/2003)
- Kuntalaki (410/2015)
- Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999)

Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma 2025–2028

8. TERVEYDENSUOJELUVALVONTA

Terveydensuojelulain tavoitteena on suojella ihmisen terveyttä mm. huomioimalla terveydensuojelu yhteiskunnan eri toimintoja suunniteltaessa. Terveydensuojeluun kuuluu terveyshaittojen ennalta ehkäisy ja todettujen haittojen poistaminen tai vähentäminen. Terveyshaittoja voi syntyä esimerkiksi talousveden ja uimaveden laadusta, puutteellisesta hygieniasta sekä asuntojen, koulujen ja julkisten tilojen sisäilman laadun seurauksena. Kunnan tehtävänä on alueellaan edistää ja valvoa terveydensuojelua niin, että asukkaille turvataan terveellinen ympäristö.

8.1 Kunnan terveydensuojelutehtävät

Kunnan terveydensuojelutehtävät jakautuvat terveyshaittoja ennaltaehkäisevään valvontaan ja terveyshaittoja poistavaan valvontaan. Ennaltaehkäisevä valvonta koostuu toiminnanharjoittajien ilmoitusten ja lupien käsittelystä sekä suunnitelman mukaisesta valvonnasta. Lisäksi annetaan erilaisia lausuntoja esimerkiksi rakennuslupiin liittyen. Terveyshaittoja poistavalla valvonnalla selvitetään terveyshaittaepäilyjä ja puututaan todettuihin haittoihin. Kunnan terveydensuojelun yksi keskeinen tehtävä on kuntalaisten ja toiminnanharjoittajien neuvonta- ja ohjaustyö.

8.2 Ilmoituksen- ja hakemuksenvarainen toiminta

Terveydensuojelulain mukainen kirjallinen ilmoitus on tehtävä seuraavista toiminnoista:

- majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetussa laissa (308/2006) tarkoitetun majoitusliikkeen käyttöönotosta,

- yleisölle avoimen kuntosalin ja muun liikuntatilan, saunan, kylpylän, uimahallin, uimalan ja uimarannan käyttöönotosta,
- päiväkodin ja lasten ja nuorten kokoontumiseen liittyvän toiminnan järjestämispaikan sekä esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta, lukio-opetusta tai korkeakoulutusta, taiteen perusopetusta tai vapaata sivistystyötä antavan oppilaitoksen ja sen opetuksen järjestämispaikan käyttöönotosta,
- jatkuvaa hoitoa antavan sosiaalihuollon toimintayksikön sekä vastaanottokeskuksen käyttöönotosta,
- solariumliikkeen, tatuointiliikkeen ja kauneushoitolan sekä muun huoneiston, jossa harjoitetaan erityistä hygieniaa edellyttävää ihonkäsittelyä, käyttöönotosta,
- sellaisen muun huoneiston tai laitoksen käyttöönotosta tai sellaisen toiminnan aloittamisesta, josta voi aiheutua sen käyttäjämäärä tai toiminnan luonne huomioon ottaen terveyshaittaa,
- otettaessa talousvettä omilla laitteilla käytettäväksi osana julkista tai kaupallista toimintaa, ja muun kuin terveydensuojelulain 18 §:ssä tarkoitetun hakemusmenettelyyn kuuluvan talousvettä toimittavan laitoksen toiminnasta sekä vedenjakelualueesta, jossa vettä otetaan vedenkäyttäjien omilla laitteilla talousvetenä käytettäväksi yhteensä vähintään 50 henkilön tarpeisiin tai vähintään 10 kuutiometriä vuorokaudessa, ja
- terveydenhuollon toimintayksikön (sairaala, vuodeosastollinen terveyskeskus) vesilaitteistojen riskienhallinnan valvontaa varten.

Ilmoitus tehdään viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista.

Vastaava ilmoitus tehdään myös toiminnan olennaisesta muuttamisesta.

Ilmoituksen käsittelystä ei tehdä päätöstä, vaan toiminnanharjoittajalle annetaan todistus ilmoituksen vastaanottamisesta. Jos ilmoitetulla toiminnalla voi olla vaikutuksia ympäröivään elinympäristöön, kuullaan asianosaisia ja mahdollinen päätös annetaan terveydensuojelulain § 51 perusteella.

Kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin perustettavasta terveydensuojelulain 13 §:n mukaisesta ilmoitusvelvollisesta toiminnasta on tehtävä ilmoitus, jolloin viranomaisen saa tiedon toiminnanharjoittajasta ja voi antaa ohjausta ja neuvontaa. Kotirauhan piiriin ei tehdä tarkastuksia, ellei toiminnasta epäillä aiheutuvan vakavaa terveyshaittaa.

Valvontakohteet, jotka ovat nykyisen terveydensuojelulain tulkinnan mukaan ilmoitusvelvollisia, mutta eivät ole aina sitä olleet, kuuluvat valvonnan piiriin. Näiltä kohteilta vaaditaan terveydensuojelulain mukainen ilmoitus, mikäli esim.

toiminnanharjoittaja vaihtuu tai tiloissa ja/tai toiminnoissa tapahtuu olennaisia muutoksia.

Hakemuksenvarainen toiminta

Talousvettä toimittavan laitoksen, jolla on omaa veden tuotantoa tai käsittelyä, on haettava toimintansa hyväksymistä terveydensuojeluviranomaiselta viimeistään 3 kuukautta ennen suunniteltua toiminnan aloittamista. Talousvettä ei saa toimittaa ennen kuin toiminta on hyväksytty. Toiminnan hyväksymistä on haettava myös, jos vedenottoa tai vedenkäsittelyä laajennetaan tai muutetaan olennaisesti tai jos veden laadussa tai jakelussa tapahtuu talousveden laadun kannalta olennaisia muutoksia. Muutosta koskeva hakemus on tehtävä viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan muuttamista. Toimintaa ei saa muuttaa ennen kuin hakemus on hyväksytty.

Suunnitelmallinen valvonta

Ilmoituksen- ja hakemuksenvaraisiin kohteisiin tehdään säännöllisiä tarkastuksia valvontasuunnitelman mukaisesti. Suunnitelmallisen valvonnan ulkopuolelle jääviin kohteisiin tehdään valvontaa valitusten ja muiden yhteydenottojen perusteella. Riskinarvioinnin perusteella toimintoja/kohteita voidaan nostaa tarvittaessa suunnitelmallisen valvonnan piiriin.

8.3 Koulujen ja päiväkotien valvonta

Koulujen ja päiväkotien terveellisuuden ja turvallisuuden turvaaminen on ensiarvoisen tärkeää, koska lapsilla ja nuorilla on lain mukaan oikeus turvalliseen hoito- ja opiskeluympäristöön. Koulujen ja päiväkotien terveydellisten olojen säännöllinen valvonta kuuluu kunnan terveydensuojeluviranomaisen tehtäviin ja on osa suunnitelmallista toimintaa. Terveystensuojeluvalvonta osallistuu koulujen ja päiväkotien sisäilmaryhmien toimintaan ja toimii tärkeänä valvonnan yhteistyökanavana.

Koulujen ja muiden oppilaitosten tarkastukset sovitaan etukäteen ja tarkastukselle pyydetään mukaan vähintään koulun rehtori, kiinteistön omistajan edustaja, työsuojeluvaltuutettu sekä kouluterveydenhoitaja.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto järjestää oppilaitosympäristön terveellisuuden, turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksia Vantaan kaupungilla kahden vuoden välein. Tarkastustiheys poikkeaa ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukaisten säännöllisten

tarkastusten valvontatiheydestä, joten terveydensuojelulain mukainen tarkastus tehdään tästä syystä erillisenä tarkastuksena.

8.4 Sosiaalialan laitosten valvonta

Terveydensuojelulain 13 §:n mukaan ilmoituksenvaraisiksi sosiaalihuollon yksiköiksi luetaan hyvinvointialueen, valtion ja yksityisen ylläpitämät jatkuvaa hoitoa antavat sosiaalihuollon toimintayksiköt. Tällaisia yksiköitä ovat tehostetun palveluasumisen yksiköt ja laitoshoidon antavat sosiaalihuollon yksiköt, lastensuojelulaitokset sekä ensi- ja turvakodit. Kyseiset yksiköt ovat myös säännöllisen valvonnan piirissä. Toimintayksiköiden yhteydessä olevien asiakkaiden (esim. vanhukset) vuokra- tai omistusasunnot eivät kuulu suunnitelmallisen valvonnan piiriin.

8.5 Talousvesi

Talousveden valvonta koskee kaikkea terveydensuojelulain 16 a §:ssä tarkoitettua vettä. Veden valvonnassa sovelletaan Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) asetusta talousveden laadusta ja valvonnasta sekä rakennusten vesilaitteistojen riskienhallinnasta (1352/2015) tai STM:n asetusta pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (401/2001).

Terveydensuojelulain mukaisten talousvettä toimittavien laitosten suunnitelmallinen tarkastus kohdistuu laitostiloihin, ylä- ja alavesisäiliöihin sekä vedenottamoihin ja niiden lähiympäristöön. Tarkastuksen yhteydessä myös hyväksytään riskienhallintasuunnitelma. Lisäksi valvonnassa arvioidaan valvontatutkimusohjelman ja näytteenottosuunnitelman toteutumista sekä tarkastetaan veden laadun tutkimustulokset. Kaikilla terveydensuojelulain mukaisilla vesilaitoksilla on voimassa oleva valvontatutkimusohjelma ja häiriötilannesuunnitelma. Apuna valvontatutkimusohjelman laadinnassa käytetään Valviran ohjeistusta. Kohteet/vesilaitokset, jotka toimittavat talousvettä vain omaan käyttöönsä eivät kuulu suunnitelmallisen valvonnan piiriin. Niiden veden laatua valvotaan joko asetuksen (1352/2015) tai (401/2001) mukaisesti.

Talousvettä toimittavien laitosten omavalvonnan ja talousveden laadun viranomaisvalvonnan on perustuttava veden terveydellisen laatuun vaikuttavien riskien arviointiin ja hallintaan. Päävastuu riskinarvioinnin tekemisestä on vesilaitoksilla. Terveydensuojeluviranomainen osallistuu tekemiseen terveyshaitan arvioinnin asiantuntijana ja hyväksyy riskinarvioinnin. Viiden talousvettä toimittavan laitoksen riskinarviointi on hyväksytty ja niiden valvontatutkimusohjelma on

päivitetty huomioiden riskinarvioinnissa esille tulleet seikat. Yhden vedenjakelualueen riskinhallintasuunnitelmaa ja valvontatutkimusohjelmaa ollaan laatimassa, ja se valmistuu vuoden 2025 alussa. Myös kolmen asetuksen 401/2001 mukaisen talousvettä toimittavan laitoksen riskinarviointi on hyväksytty ja se on huomioitu kyseisten kohteiden näytteenottosuunnitelmassa.

STM:n asetuksen (1352/2015) mukaisten laitosten näytteenottosuunnitelmassa on vesinäytteiden tutkiminen jaettu viranomaisvalvontanäytteisiin ja omavalvontanäytteisiin. Tutkimuslaboratorio toimittaa viranomaisnäytteiden tutkimustulokset analyysisiirtopalveluun, josta ne siirretään ja tallennetaan Vati-järjestelmään.

STM:n asetuksen (401/2001) 1 §:n 1 ja 2 kohdan mukaisen talousveden valvontaan on laadittu kohteille näytteenottosuunnitelmat. Toimijat vastaavat näytteenottosuunnitelman toteutuksesta, mutta tarvittaessa näytteet voidaan ottaa ja tutkituttaa toimijan kustannuksella.

Vantaan terveydensuojeluviranomaiset antavat talousvesineuvontaa verkostoveden ja talousvesikaivojen osalta. Vesihuoltoverkoston ulkopuolella on Vantaalla noin 5000 oman talousvesikaivon varassa olevaa kuntalaista. Kiinteistökohtaisten talousvesien suunnitelmallista valvontaa ei ole tarpeen tehdä, koska yksittäiset kotitaloudet vastaavat itse hankkimansa talousveden laadusta. Tarvittavat valvontatoimet ja näytteenotto kohdennetaan terveyshaittaepäilyihin.

Viranomaisnäytteiden arvioitu määrä vuonna 2025 on 153 näytettä. Näytteenotosta vastaa joko laboratorio (MetropoliLab Oy) tai veden toimittaja. Toiminnanharjoittajan itsensä tekemien näytteenottojen luotettavuus varmistetaan käymällä läpi näytteenoton periaatteet ja kirjallisella ohjeistuksella.

8.6 Uimarannat

Yleiset uimarannat tarkastetaan vuosittain uimakauden (15.6.–31.8.) aikana. Vuosittaisella tarkastuksella todennetaan lainsäädännön määräysten noudattaminen, toiminnan hygienian ja omavalvonnan toimivuus. Tarkastus kohdistuu mm. uimarannan siisteyteen, oheistiloihin sekä uimarannasta annettaviin tietoihin, ohjeisiin ja kieltomerkintöihin.

Terveydensuojeluviranomainen valvoo säännöllisesti yleisen uimarannan vedenlaatua. Uimaveden valvonnan tavoitteena on ennaltaehkäistä uimavedestä aiheutuvia terveyshaittoja varmistamalla, että uimavesi täyttää lainsäädännön

vaatimukset. Valvonnassa varaudutaan uimavesiperäisten epidemioiden selvittämiseen.

Vuosittain yleisistä uimarannoista laaditaan uimarantaluettelo huhtikuun loppuun mennessä. Uimarannoille, joissa kävijämäärä on huomattava (EU-uimarannat), on laadittu uimavesiprofiilit. Vuosittain EU-uimarannoille laaditaan ennen uimakauden alkua uimarannan toiminnanharjoittajan kanssa viranomaisvalvontaa varten seurantakalenteri, josta selviää näytteiden ottoajankohdat. Näytteitä otetaan uimakauden aikana joka toinen viikko, siten että ensimmäinen näyte otetaan ennen uimakauden alkua. Pieniltä yleisiltä uimarannoilta otetaan näytteet samanaikaisesti EU-uimarantojen kanssa viimeistä näytteenottokertaa lukuun ottamatta, jolloin näytteet otetaan vain EU-rannoilta. Arvioitu viranomaisvalvonnan näytemäärä kesäkaudenaikana on 38 näytettä.

EU-uimarantojen laatuluokitukset lasketaan syksyllä neljän edellisen vuoden uimavesinäytteiden tulosten perusteella. Laatuluokitukset päivitetään vuosittain ja uimavesiprofiilien päivitys tapahtuu asetuksen 177/2008 liitteen IV mukaisesti. EU-uimarantojen vesitutkimustulosten raportointi aluehallintovirastolle tapahtuu valtakunnalliseen tietojärjestelmään 30.9. mennessä.

Kuusijärven ja Vetokannaksen uimarannoilla on talviuintipaikat. Talviuintikaudella (1.9.–14.6.) näytteitä otetaan joka toinen kuukausi, yhteensä 8 näytettä.

Uimavesien näytteenotosta vastaa laboratorio (MetropoliLab Oy).

Uimavesinäytteiden tutkimustuloksista tiedotetaan internetsivuilla ja uimarannan ilmoitustaululla. Uimakielloista ja varoituksista tiedotetaan lisäksi erikseen erillisillä tiedotteilla.

8.7 Kylpylät, uimahallit ja vastaavat

Uimahalleilla, kylpylässä ja muilla yleiseen käyttöön tarkoitetuilla uima-altailla (esim. hotellien altaat) on valvontatutkimusohjelma ja siihen liittyvä allaskohtainen näytteenottosuunnitelma. Valvontatutkimusohjelmat ja näytteenottosuunnitelmat päivitetään tarvittaessa, mutta vähintään viiden vuoden välein.

Näytteenottotiheys määritellään kohteen kävijämäärän perusteella, mutta terveydensuojeluviranomainen voi vähentää tai lisätä valvontatutkimusnäytteiden määrää saatujen näytetulosten, toiminnanharjoittajan suorittaman käyttötarkkailun tai laitoksen teknisten ominaisuuksien perusteella. Näytteenottojen vähimmäismäärä on neljä kertaa vuodessa. Kävijämäärältään suurimpien

uimahallien ja kylpylän näytteenottotiheys on noin 25 kertaa vuodessa. Arvioitu valvontatutkimusnäytteiden määrä on 430 näytettä.

Valvontatutkimusnäytteiden otosta vastaa laboratorio.

Terveysturvallisuusviranomaisen varmistaa ulkopuolisten näytteenottajien (esim. laboratoriot) luotettavuuden ottamalla osan viranomaisnäytteistä itse. Kaikista näytteistä tutkitaan mikrobiologinen laatu, pH, klooripitoisuudet ja sameus. Muut analyysit (KMnO₄-luku, urea, trihalometaanit ja nitraatti) vaihtelevat eri näytteenotto-kerroilla.

Terveysturvallisuusviranomaisen seuraa valvontatutkimusnäytteiden tuloksia. Allasveden laatuvaatimukset on esitetty sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (315/2002). Ylimääräisiä näytteenottoja voi aiheutua valvontatutkimuksissa todettujen laatuvaatimuspoikkeamien, asiakasvalitusten tai käyttötarkkailun yhteydessä todettujen terveyshaittaepäilyjen takia. Näistä epäilyistä laitoksen ylläpitäjän tulee tiedottaa terveysturvallisuusviranomaiselle. Käyttäjille suunnattu allasveden laadusta tiedottaminen tapahtuu pitämällä viimeisimmät valvontatulokset esillä uimahallin ilmoitustaululla

Uimahallit, kylpylä ja uima-altaat, joissa on vauvauintia, tarkastetaan vuosittain. Tarkastuksilla keskitytään kohteen suorittamaan käyttötarkkailuun ja uima-allasilojen ylläpitoon, joka käsittää tilojen rakenteiden ja kalusteiden kunnon sekä siisteyden. Tarkastusten yhteydessä voidaan ottaa harkinnanvaraisesti pintahygienianäytteitä esimerkiksi epidemiaepäilyissä tai epäiltäessä siivouksen asianmukaisuutta. Terveysturvallisuusviranomaisen voi tarvittaessa velvoittaa myös toiminnanharjoittajaa ottamaan pintahygienianäytteitä siivouksen laadun varmentamiseksi.

Muut allasilat tarkastetaan pääsääntöisesti huoneistoon (esim. hotelli) suoritettavan tarkastuksen yhteydessä. Mikäli terveysturvallisuusviranomaisen epäilee valvontatutkimustulosten tai asiakasvalitusten perusteella uima-allasvedestä tai -tiloista aiheutuvan terveyshaittaa, suoritetaan uima-allasiloihin erillinen tarkastus.

8.8 Yleisötilaisuuksien valvonta

Terveysturvallisuusviranomaisen ohjeistaa ja neuvoo yleisötilaisuuksien järjestäjiä talousveteen, hygieenisiin järjestelyihin ja tupakointiin liittyvissä asioissa. Vantaan terveysturvallisuusjärjestyksessä on edellytetty, että yleisötilaisuuksien järjestäjä

tekee toiminnastaan ilmoituksen, jos tilaisuudessa arvioidaan olevan yhtä aikaa vähintään 500 henkilöä. Terveystensuojeluviranomaiset osallistuvat suurten yleisötilaisuuksien yhteistyöpalaveriin.

Valvonnan tarve arvioidaan riskinarvioinnin perusteella ja valvontaa voidaan tehdä tarkastuksin, näytteenotoin ja mittauksin. Ennakovalvontana tarkastetaan asiakirjoja ja ennen tapahtumaa alueella tehdään tarvittaessa tarkastus. Suurissa yleisötilaisuuksissa osallistutaan myös viranomaiskatselmuksiin.

Vuoden aikana järjestettäviin uusiin tai vuosittain toistuviin merkittäviin yleisötilaisuuksiin tehdään riskinarvioinnin perusteella tarkastus. Yleisötilaisuuteen liittyvää tilapäistä leirintäaluetta valvotaan riskinarvioinnin perusteella talous- ja käyttöveden, pesutilojen ja käymälöiden osalta.

Terveystensuojelulain mukaisten tarkastusten yhteydessä suoritetaan tarvittaessa muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa. Tarvittaessa tilaisuuden jälkeen pidetään palautepalaveri, jonka tavoitteena on edelleen kehittää tilaisuuden järjestelyjä.

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukainen valvonta on järjestäjälle maksullista.

8.9 Sairaalat ja vuodeosastolliset terveyskeskukset

Terveydenhuollon toiminta ei lähtökohtaisesti ole terveystensuojelulain nojalla ilmoitusvelvollista. Tästä poikkeuksena ovat sairaalat ja vuodeosastolliset terveyskeskukset, jotka ovat olleet ilmoitusvelvollisia toimipaikkoja 12.1.2023 lukien. Ilmoitus tehdään terveydenhuollon toimipaikoista kuitenkin ainoastaan terveystensuojelulain 19 b §:ssä säänneltyä ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen riskienhallinnan valvontaa varten. Muutoin toimipaikoilla ei ole ilmoitusvelvollisuuksia terveystensuojelulain nojalla.

8.10 Valvonnan painopistealueet

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman teemana on vaikuttava valvonta ja ydintehtävät. Tätä teemaa tukevat terveystensuojelulain valvontaohjelman painopisteet, joita ovat talousvesivalvonnan uudet sisällöt, osaaminen ja paikalliset tarpeet viranomaisvalvonnassa sekä valmius ja

varautuminen terveydensuojelussa. Vantaan terveydensuojelu huomioi valtakunnalliset painopisteet omassa toiminnassaan.

Omavalvonnan tukeminen

Terveydensuojelulakiin on kirjattu toiminnanharjoittajan omavalvontavelvoite (TsL 2 §). Toiminnanharjoittajan on tunnistettava toimintansa mahdolliset terveyshaittaa aiheuttavat toiminnot sekä pyrittävä ennalta ehkäisemään ja vähentämään niitä. Omavalvonta on toiminnanharjoittajan itsensä tekemää järjestelmällistä ja jatkuvaa toiminnan seuranta ja arviointia. Omavalvonta koskee kaikkia toimijoita.

Toiminnanharjoittajien omavalvonnan tueksi on laadittu ja tullaan laatimaan lisää kirjallista ohjeistusta. Omavalvontaa tuetaan tarkastuksilla olemalla apuna tunnistamassa riskejä, joista voi aiheutua terveyshaittaa. Toiminnanharjoittajan omavalvonnan toimivuus on merkittävä seikka, kun arvioidaan kohteen riskiperusteista valvontatarvetta, ja siksi nostaminen edelleen valvonnan painopistealueeksi on koettu tärkeäksi paikalliseksi painopistealueeksi.

Yhteistyö ja varautuminen

Yhteistyön ja säännöllisten tapaamisten elvyttäminen koronavuosien jälkeen erilaisten yhteistyötahojen kanssa on erityisen tärkeää, kun pyritään sujuvoittamaan kaupungin sisäisiä prosesseja ja edistämään elinympäristön terveellisyttä. Lisäksi säännölliset tapaamiset nopeuttavat toimintaa ja prosesseja esimerkiksi häiriötilanteissa ja muissakin normaalissa kanssakäymisessä. Kaupungin ulkopuolelta yhteistyötä tehdään mm. Vantaa-Keravan hyvinvointialueen tartuntatautien ja infektioiden torjuntayksikön sekä sosiaalitoimen kanssa.

Terveydensuojelulla on omat suunnitelmat talous- ja uimavesiin ja säteilytilanteisiin liittyvien häiriötilanteiden varalta. Valmiussuunnitelmaa täydennetään ja laajennetaan koskemaan myös muita tunnistettuja häiriötilanteita, kuten korkeita lämpötiloja ja myrskyjä.

Talousvesivalvonnan uudet sisällöt

Vantaan terveydensuojelussa talousvesilaitosten kanssa jatketaan riskinarviointityötä ja pidetään valvontatutkimusohjelmat ajan tasalla. Vesilaitoksia ohjataan käyttämään toimintaympäristön seurantaan, riskinarviointiin ja muun omavalvonnan suunnittelemiseen pääasiassa Water Safety Plan -työkalua, ja myös

arvioimaan riskit uudelleen riskienhallintasuunnitelmaan päivitettäessä, koska WSP-ohjelman riskimatriisit on uudistettu ohjelman päivitysversion 9.5.2024.

Alueellista yhteistyötä vesihuollon osalta tehdään naapuriyksiköiden kanssa jatkuvasti sekä osallistutaan Ely-keskusten säännöllisiin vesihuollon viranomaistapaamisiin. Alueellisessa yhteistyössä mm. harjoitellaan virve-puhelinten kautta säännöllistä yhteydenpitoa häiriötilanteita varten.

Terveydensuojeluvalvonnassa ensisijaisten tilojen (esim. tehostetun palveluasumisen yksiköt, monet majoitushuoneistot, yleisölle avoimet kylpylät, yleiset saunat sekä sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastot) vesilaitteistojen riskinarvioinnin tekemiseen kannustetaan valvontaohjelmakauden aikana kohteiden valvonnassa ohjeistuksen ja neuvonnan välityksellä.

Vaikuttava valvonta

Jotta valvontaresursseja osattaisiin kohdentaa terveyshaittojen syntymisen ja ehkäisyn kannalta oikeisiin kohteisiin ja toimintoihin, valvontaa tulisi yhä enemmän kohdistaa riskiperusteisesti eikä valtakunnallisten alustavien valvontatutkimustiheyksien perusteella. Vantaan terveydensuojelussa riskiperusteiseen valvontaan siirtymistä kehitetään valvontasuunnitelmakauden aikana hyödyntäen mm. valvontakohderekisterin (Vatin) paikallisia että valtakunnallisia valvontatietoja. Myös toimijan oman toiminnan arviointi esim. omavalvonnan toimivuuden osalta tullaan huomioimaan kohteen valvontatarpeen arvioinnissa. Tavoitteena on entistä parempi valvonnan vaikuttavuuden lisääminen, kun valvonnassa pystytään keskittymään terveyshaittojen ehkäisyssä oikeisiin asioihin.

Osaaminen

Valvontahenkilöstön osaamisen ylläpitoon ja kehittämiseen kannustetaan jatkuvasti. Alakohtaista koulutusta tarjotaan kaikille halukkaille ja itsensä vapaaehtoinen kehittäminen ja uuden oppiminen mahdollistetaan, koska terveydensuojelun valvontakenttä on laaja, monialainen ja jatkuvasti muuttuva. Myös tehtävien vaativuus ja toimintaympäristö haastaa viranomaisen osaamista ja kyvykkyyttä valvontatehtävien hoitamisessa, jonka vuoksi viranhaltijan on jatkuvasti ylläpidettävä osaamistaan ja päivitettävä sitä säännöllisesti.

8.11 Valvontahankkeet

Terveydensuojeluvalvonta on toteuttanut vuosittain vähintään yhden valvontahankkeen. Vuonna 2025 toteutetaan valvontahanke, joka kohdistuu legionellan suhteen ensisijaisiin suurimpiin majoitustoimintaan tarkoitettuihin huoneistokohteisiin (15 kohdetta). Hankkeessa keskitytään etenkin ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen riskinarvioinnista tiedottamiseen majoitustoimijoille ohjeistuksen ja neuvonnan keinoin sekä riskiperusteisesti mittaamaan lämpötiloja satunnaisesti kohteiden tarkastuksen aikana. Mittausten avulla on tarkoitus kerätä alustavaa tietoa majoituskohteiden vesilaitteistojen lämpötilojen vaatimusten mukaisuudesta. Myös haittaeläimiin (esim. lutikat) kohdistuvaa ohjausta ja neuvontaa tehdään valvontahankkeen yhteydessä.

8.12 Terveyshaittaepäilyyn perustuva asuntojen ja oleskelutilojen valvonta

Terveydensuojelulain 26 §:n mukaan asunnon ja muun sisätilan sisäilman puhtauden, lämpötilan, kosteuden, melun, ilmanvaihdon, valon, säteilyn ja muiden vastaavien olosuhteiden tulee olla sellaiset, ettei niistä aiheudu asunnossa tai sisätilassa oleskeleville terveyshaittaa. Terveydensuojeluviranomainen voi terveydensuojelulain 27 §:n mukaan velvoittaa terveyshaitan aiheuttajan tai korjauksista vastaavan tahon poistamaan todetun terveyshaitan. Viranomainen voi myös kieltää tai rajoittaa käyttämästä asuntoa tai muuta oleskelutilaa.

Terveydensuojelulakia täydentää sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista (545/2015). Asetuksessa on muun muassa fysikaalisia, kemiallisia ja biologisia tekijöitä koskevia vaatimuksia ja toimenpiderajoja.

Terveyshaittoja poistavassa valvonnassa neuvotaan ja opastetaan kuntalaisia asumisterveyteen liittyvissä kysymyksissä. Neuvonnan lisäksi asukkaille ja muille tilojen käyttäjille voidaan lähettää asumisterveyteen liittyvää materiaalia. Terveyshaittoja selvittäviä tarkastuksia tehdään asukkaiden kirjallisesta pyynnöstä, kun asunnossa epäillään olevan terveyshaittaa aiheuttavia tekijöitä. Asunnontarkastuksia voidaan tehdä myös erillisen tarkastusmääräyksen perusteella, jos on perusteltu syy olettaa asunnon aiheuttavan asukkaille tai naapureille terveyshaittaa. Yleensä tarkastusmääräyksen perusteena on siivottoman asunnon aiheuttama vakava terveyshaitta.

Koulujen, päiväkotien tai muiden oleskelutilojen tutkimuspyynnöt otetaan kirjallisesti vastaan koulun rehtorilta, päiväkodin johtajalta, kouluterveydenhuollolta, työterveyshuollolta, työsuojeluvaltuutetulta tai muulta vastaavalta taholta. Lasten vanhempien ottaessa yhteyttä päätetään tapauskohtaisesti asiassa tarvittavat toimenpiteet.

Haittaeläinten torjunnan osalta terveydensuojeluviranomainen antaa neuvontaa ja tekee tarvittaessa tarkastuksia sekä antaa määräyksiä.

8.13 Lausunnot

Terveydensuojeluvalvontaan kuuluu olennaisena osana erilaisten lausuntojen antaminen. Lausuntoja annetaan mm:

- rakennusluvista (terveydensuojelulain 13 § mukaiset kohteet)
- asumisterveyteen liittyvistä asioista
- talousveden laadusta
- vesihuollon kehittämissuunnitelmasta
- vesijohto- tai viemäriverkostoon liittyvistä vapautushakemuksista
- hulevesien johtamisesta
- ympäristöluvista
- sosiaalialan laitosten ja toimintapisteiden lupaa tai rekisteröintiä varten.

8.14 Tarkastusten sisältö, tarkastustiheys ja -aika

Terveydensuojeluviranomainen pyrkii ennaltaehkäisemään terveyshaittoja sekä edistämään asuin- ja lähiympäristön terveellisyyttä. Terveydensuojelulain mukaiset valvontakohteet tarkastetaan suunnitelman mukaisesti ja siten, että oleelliset terveydensuojelun näkökohdat tulevat tarkastetuiksi.

Terveydensuojelulainsäädäntöä ohjaava keskusvirasto Valvira on laatinut valtakunnallisessa valvontaohjelmassa ohjeet keskimääräisistä tarkastustiheyksistä. Tähän saakka Vantaa on suunnitellut valvontaa pitkälti Valviran valvontaohjelman mukaisilla tarkastustiheyksillä huomioiden ensisijaisesti altistuvien ihmisten määrät ja erityisryhmien terveysriskit. Tällä valvontasuunnitelmakaudella on tarkoitus valvonnassa yhä enemmän siirtyä Valviran suositteluun kohdekohtaiseen riskiperusteiseen valvontaan, jonka perusteella valvontakohteen suunnitelman mukaista tarkastustiheyttä voidaan tarvittaessa lisätä tai vähentää. Riskinarviointi perustuu mm. toiminnasta ja tiloista mahdollisesti aiheutuviin terveyshaittoihin sekä toiminnan valvontahistoriaan sekä omavalvonnan toimivuuteen.

Tarkastuksia tehtäessä käytetään apuna valvontayksikön omia ohjeita sekä muun muassa keskusviraston (Valvira) laatimia ohjeita. Tarkastuksista laaditaan tarkastuskertomus, joka lähetetään asianosaisille. Vati-järjestelmän käyttöönoton yhteydessä terveydensuojelussa on ryhdytty käyttämään valtakunnallisia valvontalomakkeita.

Valvontakohdetyypin tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika koostuu tarkastukseen valmistautumisesta, tarkastuksen sisällöstä sekä tarkastuskertomuksen laatimisesta. Osassa tapauksissa saattaa haitan selvittäminen viedä useamman työpäivän. Terveystarkastusvalvonnan tarkastuksia voidaan tehdä perinteisen fyysisen tarkastuksen lisäksi asiakirjatarkastuksena. Tarkastustiheydet ja tarkastuksiin käytettävä aika sekä tarkastuksen sisältö on esitetty liitteessä 1.

Terveyshaittoja poistavaa tarkastustoimintaa tehdään pääosin asukkaiden ja tilojen käyttäjien yhteydenottojen perusteella. Tutkimuspyyntöjen käsittelyssä päiväkotien ja koulujen tutkimuspyynnöt pyritään ottamaan käsittelyyn mahdollisimman nopeasti lasten iän tai suurien käyttäjämäärien johdosta. Asunnontutkimuspyynnöt käsitellään oman jonotilanteen mukaisesti saapumisjärjestyksessä.

Asuntojen ja muiden oleskelutilojen tarkastustoiminnassa pyritään selvittämään, onko rakennuksessa terveystahavia aiheuttavia vaurioita tai olosuhteita asukkaille tai tilojen käyttäjille. Tarkastuksen lisäksi kohteessa voidaan tehdä mittauksia ja/tai ottaa näytteitä. Arvioidessa terveydensuojelulain mukaista terveystahaa käytetään apuna sosiaali- ja terveysministeriön asetusta (545/2015) ja asetuksen soveltamisohjeita. Myös säteilylain (859/2018) mukaiset velvoitteet radonpitoisuuksien valvonnasta huomioidaan.

Lainsäädäntö ja ohjeet

- Terveystarkastuslaki 763/1994
- Terveystarkastusasetus 1280/1994
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista 545/2015
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista 1352/2015
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista 401/2001

- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta 177/2008
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta 354/2008
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista 315/2002
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus talousvettä toimittavassa laitoksessa työskentelevältä vaadittavasta laitosteknisestä ja talousvesihygieenisestä osaamisesta ja osaamisen testaamisesta 1351/2006
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus uimahallissa, kylpylässä tai vastaavassa laitoksessa työskentelevältä vaadittavasta laitosteknisestä ja allasvesihygieenisestä osaamisesta ja osaamisen testaamisesta 1350/2006
- Säteilylaki 859/2018

Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma vuosille 2025–2028

9. TUPAKKALAIN JA NIKOTIINIKORVAUSVALMISTEIDEN VALVONTA

Tupakkalain tavoitteena on ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen. Laissa säädetään toimenpiteistä, joilla ehkäistään tupakkatuotteiden käytön aloittamista ja nikotiiniriippuvuuden syntymistä sekä edistetään tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden käytön lopettamista ja suojellaan väestöä altistumiselta niiden savulle.

Tupakkalaissa (549/2016) kunnalle määriteltujen tehtävien valvonta on osa ympäristöterveydenhuollon valvontaa. Tupakkain säännöllisen valvonnan valvontasuunnitelma perustuu Valviran laatimaan valtakunnalliseen tupakkalain valvontaohjelmaan vuosille 2025–2028.

Tupakkalain lisäksi kunnalle tulee tehtäviä myös lääkelaista. Kunta myöntää lääkelain mukaiset nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntiluvat kaupoille, kioskeille, huoltoasemille ja ravitsemisliikkeille. Lupa voidaan myöntää sellaisiin myyntipaikkoihin, joissa myydään myös tupakkatuotteita. Kunta valvoo, että nikotiinivalmisteiden myynnissä noudatetaan lääkelain nojalla annettuja määräyksiä.

9.1 Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyynti

Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyynti edellyttää myyntipaikan sijaintikunnan myöntämää vähittäismyyntilupaa. Myös vesipiipputupakan myynti on luvanvaraista. Sellaisia poltettavaksi tarkoitettuja kasviperäisiä tuotteita, jotka eivät sisällä tupakkakasvin osia, voi myydä ilman vähittäismyyntilupaa. Näitä ovat esimerkiksi vesipiipulla poltettavat yrtit. Myös tupakointivälineiden, sähkösavukelaitteiden ja tupakan vastikkeiden myynti on vapaasti harjoitettavaa elinkeinotoimintaa eikä edellytä erillistä lupaa tai ilmoitusta.

Vähittäismyyntiluvat ovat myyntipaikka- ja luvanhaltijakohtaisia. Uusi vähittäismyyntilupahakemus tulee ympäristökeskukseen pääasiassa sähköisesti Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviran ylläpitämän tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntiluparekisterin kautta. Hakemus liitteinen kirjataan, käsitellään ja siitä tehdään viranhaltijapäätös.

Lupahakemuksessa pitää olla selvitys myytävistä tuotteista, niiden sijoittelusta myyntipisteessä sekä tieto myyntipisteiden lukumäärästä ja sijainnista.

Vähittäismyyntiluvan myöntämisen edellytyksenä on hakijan täysi-ikäisyys ja hyväksyttävän omavalvontasuunnitelman esittäminen.

Omavalvontasuunnitelmassa on oltava kuvaus siitä, miten luvanhakija varmistaa vähittäismyyntipakkausten lainmukaisuuden ja sen, että tuotteiden valmistaja tai maahantuoja on tehnyt tuotteista vaaditut lakisääteiset ilmoitukset Valviralle. Nämä vaatimukset kuuluvat tupakkatuotteiden laajennettuun omavalvontavelvoitteeseen ja niiden avulla varmistetaan tuotteiden ja vähittäismyyntipakkausten lainmukaisuutta koko myyntiketjussa tukkumyynnistä vähittäismyyntiin.

Vähittäismyyntiluvan hakijan tulee tarkistaa tuoteilmoitusten olemassaolo Valviran julkisesta tuoteilmoitusten hakupalvelusta. Tuotteet eivät saa olla markkinoilla, jos tuoteilmoituksia ei ole tehty ja tuotteiden vähittäismyyntipakkaukset eivät täytä lainsäädännön vaatimuksia.

Lupaa ei myönnetä, jos hakemuksessa tarkoitettu toiminta on tupakkalain vastaista tai, jos myyntipaikka ei ole kunnan valvottavissa. Lupaa ei saa myöntää myyntipaikkaan, joka sijaitsee päiväkodin tai perhepäivähoidon sisätilassa, päiväkodin ulkoalueella, lastensuojelulain tai mielenterveyslain nojalla hoitoa antavan laitoksen alle 18-vuotiaille tarkoitettussa sisätilassa tai heille tarkoitettulla ulkoalueella. Lupaa ei myöskään myönnetä myyntipaikkaan, joka sijaitsee

perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavan oppilaitoksen sisätilassa, oppilajasuntolassa tai tällaisen oppilaitoksen käytössä olevalla ulkoalueella.

Myyntiä ei saa aloittaa ennen kuin lupa on myönnetty ja kunta on tehnyt päätöstä koskevat merkinnät Valviran rekisteriin. Hakijalle lähetetään viranhaltijapäätös sekä esillä pidettävä vähittäismyyntilupa, joka tulee olla myyntipisteessä asiakkaiden nähtävillä. Luvan käsittelystä peritään ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mukainen maksu.

Luvan käsittelymaksun lisäksi tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myynnin valvonnasta peritään vuosittainen valvontamaksu, jonka suuruus perustuu myyntipaikassa olevien myyntipisteiden lukumäärään ja myytäviin tuoteryhmiin. Valvontamaksu on 500 euroa myyntipistettä kohden. Maksu peritään kaksinkertaisena, jos myynnissä on sekä tupakkatuotteet että nikotiininesteet.

Tupakkalain (549/2016) voimaan tulon jälkeen myönnetty vähittäismyyntilupa oikeuttaa luvanhaltijaa myymään sekä tupakkatuotteita että nikotiininesteitä. Luvan hakemisen yhteydessä hakijan ilmoittamat myyntiin aiotut tuoteryhmät kirjataan Valviran rekisteriin. Luvan myöntämisen jälkeen luvanhaltijan pitää ilmoittaa tuotevalikoimassa ja myyntipisteiden lukumäärissä tapahtuvat muutokset kuntaan, jotta tiedot voidaan päivittää Valviran rekisteriin. Lupiin tehtävistä muutoksista ei peritä käsittelymaksua.

Vanhan tupakkalain nojalla myönnettyjen tupakkatuotteiden vähittäismyyntilupien haltijoilla on myös oikeus myydä nikotiininesteitä ilmoitettuaan asiasta kirjallisesti kuntaan. Kunta käsittelee ilmoituksen, toimittaa ilmoittajalle vastaanottokuittauksen ja tekee asiaa koskevat merkinnät Valviran rekisteriin. Näissä tapauksissa asian käsittelystä peritään ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mukainen maksu.

Tupakkatuotteiden myynti edellyttää vähittäismyyntiluvan lisäksi tupakkatuotteiden jäljitettävyyssjärjestelmän mukaisia tunnistekoodoja, jotka perustuvat EU:n tupakkatuotedirektiivin säädöksiin. Luvanhaltija hakee tunnistekoodit sähköisesti sosiaali- ja terveysministeriön nimeämältä tunnisteiden antajalta.

Luvanhaltijan tunnistekoodien lisäksi kaikissa tupakkakasvia sisältävien tuotteiden vähittäismyyntipakkauksissa pitää olla yksilöllinen tunniste. EU:ssa ennen 20.5.2024 valmistetut tai EU:hun tuodut tuotteet (muut kuin savukkeet ja kääretupakka) voivat olla vapaassa liikkeessä ilman yksilöllistä tunnistetta

20.5.2026 asti. Tuon jälkeen markkinoilla ei voi olla enää tupakkatuotteita, joiden vähittäismyyntipakkauksessa ei ole yksilöllistä tunnistetta.

Tupakkatuotteiden jäljitettävyyssjärjestelmästä voidaan seurata tunnistekoodien ja vähittäismyyntipakkausten yksilöllisten tunnisteiden avulla tupakkatuotteiden liikkeitä niiden valmistuspaikasta ensimmäiseen vähittäismyyntipaikkaan saakka. Tupakkavalvontaa tekevillä tarkastajilla on pääsy järjestelmään.

Tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksissa pitää olla myös näkyvistä ja näkymättömistä tekijöistä koostuva turvaominaisuusmerkintä, jonka avulla voidaan määrittää, onko myynnissä oleva tuote aito vai laiton tupakkatuote. Tunnistekoodien, yksilöllisten tunnisteiden ja turvaominaisuusmerkintöjen avulla voidaan osaltaan ehkäistä tupakkatuotteiden laitonta kauppaa.

9.2 Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden tukkumyynti

Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden tukkumyynti on ilmoituksenvaraista toimintaa. Ilmoitus tulee tehdä tukkumyyntipaikan sijaintikunnalle ennen myynnin aloittamista. Tukkumyynti-ilmoituksessa on annettava vastaavat tiedot kuin vähittäismyyntilupahakemuksessa. Asiasta ei tehdä erillistä päätöstä. Ilmoittajalle toimitetaan vastaanottokuittaus sekä tehdään asiaa koskevat merkinnät Valviran rekisteriin. Myynnin saa aloittaa heti, kun ilmoitus on tehty.

Ilmoituksen käsittelystä peritään kunnan maksutaksan mukainen maksu. Tukkumyynnin valvonnasta peritään myös vuosittainen valvontamaksu vastaavasti kuin vähittäismyynnin valvonnassa.

9.3 Tupakkalain alaisten tuotteiden valvonta ja nikotiinikorvausvalmisteiden valvonta

Kunta valvoo alueellaan tupakkalain alaisten tuotteiden myyntiä. Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myynnin valvonnan lisäksi myös muut tupakkalain alaiset tuotteet, kuten tupakan vastikkeet, tupakointivälineet, tupakkajäljitelmät sekä höyrystettäväksi tarkoitetut nikotiinittomat nesteet kuuluvat kunnan valvontaan.

Tarkastuksen sisältö on yleisellä tasolla määritelty aiemmin tässä valvontasuunnitelmassa. Tupakkalain mukaiset tarkastukset tehdään Valviran laatiman tupakkalain alaisten tuotteiden myyntipaikan tarkastuslomakkeen mukaisesti. Lomake löytyy Valviran ympäristöterveydenhuollon ekstranetistä,

tupakkaekstranetin kohdasta Asiakirjamallit, Vantaan ympäristöterveydenhuollon laatu järjestelmästä sekä Vati-järjestelmästä.

Tarkastuksella valvotaan myös nikotiinikorvausvalmisteiden myyntiä, jolloin kiinnitetään huomiota ostotilanteen valvontaan, tuotteiden sijoitteluun ja säilytykseen. Tupakka- ja lääkelakien mukaiset tarkastukset tehdään aina, kun mahdollista muun ympäristöterveydenhuollon valvonnan yhteydessä.

Vesipiipputupakan valvonnassa huomioidaan Valviran 13.9.2022 julkaisema ohje Dnro V/29819/2022 Vesipiiput, vesipiipputupakan sekä poltettavaksi tarkoitetut kasviperäiset tuotteet. Ohje löytyy Valviran verkkosivuilta.

Valvonnassa tullaan huomioimaan myös tupakkalain muutos savuttomien nikotiinituotteiden osalta sitten, kun asiaa koskeva lainsäädäntö astuu voimaan. Eduskunta oli jo hyväksynyt savuttomia nikotiinituotteita koskevan lainsäädäntömuutoksen, mutta muutosta ei ollut vielä vahvistettu. Mediassa alkaneen makukiellon lainvalmistelun asianmukaisuutta koskevan keskustelun seurauksena lakimuutos makuaineiden osalta aloitetaan uudestaan.

9.4 Tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvonta

Kunta valvoo alueellaan tupakointikieltojen ja -rajoitusten noudattamista. Tilat ja alueet, joissa tupakointi on kielletty, myös sähkösavukkeiden ja poltettavaksi tarkoitettujen kasviperäisten tuotteiden käyttö on kielletty. Tupakointi on kielletty tupakkalain mukaan seuraavissa paikoissa:

- rakennuksen, kulkuneuvon tai muun vastaavan paikan sisätiloissa, jotka ovat yleisön tai työntekijöiden käytettävissä taikka elinkeinotoiminnassa tuotettujen tai julkisten palvelujen tarjoamista varten asiakkaiden käytettävissä
- ulkotiloissa järjestettävien yleisten tilaisuuksien katoksissa tai katsomoissa taikka muissa tilaisuuden seuraamiseen välittömästi tarkoitetuissa tiloissa, joissa osallistujat oleskelevat paikoillaan
- päiväkotien taikka esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten ulkotiloissa
- leikkikentillä, joista on laadittava kuluttajaturvallisuuslain (920/2011) 7 §:n mukainen turvallisuusasiakirja
- lastensuojelulain tai mielenterveyslain nojalla hoitoa antavien laitosten ulkoalueilla, jotka on tarkoitettu alle 18-vuotiaille

- yleisellä uimarannalla toukokuun alusta syyskuun loppuun; yleisellä uimarannalla tarkoitetaan uimarantaa, jossa kunnan terveydensuojeluviranomainen odottaa huomattavan määrän ihmisiä uivan ja josta on tehtävä terveydensuojelulain (763/1994) 13 §:n 1 momentin 2 kohdan mukainen ilmoitus.

Tupakoida ei myöskään saa yksityisessä käytössä olevan kulkuneuvon sisällä, kun siellä oleskelee alle 15-vuotias. Kielto ei koske kulkuneuvossa olevaa asuintilaa. Tupakointikielto autossa vähentää lasten altistumista tupakansavulle ja sen aiheuttamille terveyshaitoille. Savutonta tupakkatuotetta ei saa käyttää päiväkotien taikka esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- tai ulkotiloissa eikä leikkikentillä.

Tupakkalain toteutumista voidaan valvoa samalla, kun valvontakohteeseen kohdistetaan muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa. Mikäli tarkastuksella havaitaan puutteita tupakkalain noudattamisessa, tehdään valvontakohteeseen tupakkalain mukainen tarkastus.

9.4.1 Tupakointitilat

Tupakointi voidaan sallia sisätilassa erillisessä tupakointitilassa, joka on hyväksytty tupakointiin maankäyttö- ja rakennuslain nojalla. Tupakointitilaa ei saa olla tilassa, joka on pääasiassa alle 18-vuotiaiden käytössä. Tupakan savu ei saa levitä alueelle, jossa tupakointi on kielletty.

Tupakkalain säädökset tupakoinnista ja tupakan savusta koskevat myös poltettavaksi tarkoitetun kasviperäisen tuotteen polttamista ja sähkösavukkeen käyttöä sekä niistä muodostuvia savuja, höyryjä ja hiukkasia. Näin ollen esimerkiksi vesipiipputupakan ja poltettavaksi tarkoitettujen kasviperäisten tuotteiden polttaminen esimerkiksi vesipiippukahvilassa vaatii tilaan erillisen tupakointitilan.

Ravintoloiden tupakointitilojen tulee olla kohtuullisen kokoisia suhteessa liikehuoneiston kokoon ja asiakaspaikkojen määrään. Tupakointitilasta on laadittava omavalvontasuunnitelma ja niissä ei saa tarjoilla tai nauttia ruokaa tai juomia.

Tupakkalain olosuhdevalvontaa suoritetaan pääsääntöisesti terveydensuojelulain tai elintarvikelain mukaisten tarkastuskäyntien yhteydessä. Pelkästään alkoholijuomia anniskelevat ravintolat eivät ole säännöllisen elintarvikevalvonnan piirissä. Osassa näistä on kuitenkin tupakkatuotteiden vähittäismyyntiä ja

tupakointitila. Nämä tarkastetaan aina toiminnan aloittamisen, toimijan vaihtumisen tai asiakasvalitusten yhteydessä, jolloin tarkastetaan myös tupakkatuotteiden vähittäismyynti ja tupakointitila.

Tupakointitilojen osalta tarkastettavia asioita ovat esimerkiksi tupakointikieltoa osoittavien opasteiden sijoittelu, tupakointikieltojen ja -rajoitusten noudattaminen, omavalvontavelvoitteen toteutuminen sekä tupakointitilan ja -laitteiston huolto ja toimivuus. Tarkastuksissa käytetään Valviran laatimaa tupakointikieltojen ja -rajoitusten tarkastuslomaketta, joka löytyy Valviran ympäristöterveydenhuollon ekstranetistä, tupakkaekstranetin kohdasta Asiakirjamallit, Vantaan ympäristöterveydenhuollon laatu järjestelmästä sekä Vati-järjestelmästä.

Savuttomuustarkastuksissa käytetään aistihavaintoihin perustuvaa arviointia (mm. tuhkakuppien sijoittelu, näkyvä savu, savun haju) ja tarvittaessa voidaan selvittää savun kulkeutumista merkkisavututkimuksin tai ilmanäytteiden avulla.

9.4.2 Tupakointikiellot asuntoyhteisössä

Tupakkalain mukaan asuntoyhteisön yhteisissä ja yleisissä sisätiloissa ei saa tupakoida. Asuntoyhteisö saa itse kieltää tupakoinnin asuntoyhteisön hallitsemisissa yhteisissä ulkotiloissa.

Tupakkalaki antaa taloyhtiöille mahdollisuuden hakea kunnalta tupakointikiellon määräämistä asuntoyhteisön rakennuksen huoneistoihin kuuluville parvekkeille, huoneistojen käytössä oleviin ulkotiloihin ja huoneistojen sisätiloihin. Kunnan on määrättävä tupakointikielto hakemuksessa tarkoitettuihin tiloihin, jos tiloista voi niiden rakenteiden ja muiden olosuhteiden vuoksi muutoin kuin poikkeuksellisesti kulkeutua tupakansavua toiselle parvekkeelle, toiseen huoneistoon kuuluvan ulkotilan oleskelualueelle tai toisen huoneiston sisätiloihin.

Tupakointikieltoa koskeva hakemus voi kohdistua yhteen tai useampaan parvekkeeseen tai tilaan ja tilat on yksilöitävä hakemuksessa. Tupakointikielto saadaan määrätä asuinhuoneiston asuintilaan vain, jos savun kulkeutumista ei ole mahdollista rakenteiden korjaamisella tai muuttamisella kohtuudella ehkäistä. Asuintilan haltijalle tulee ennen kiellon määräämistä varata mahdollisuus estää savun kulkeutuminen omilla toimenpiteillään.

Tupakointikieltojen määrääminen asuinyhteisöön on ollut mahdollista 1.1.2017 alkaen. Savun kulkeutumisen mahdollisuus riittää kiellon määräämiseen eikä terveyshaittaa tarvitse osoittaa, toisin kuin terveydensuojelulain mukaisessa

menettelyssä. Terveysturvallisuuslain soveltaminen on kuitenkin edelleen mahdollista yksittäistapauksissa. Asuntoihin ja muihin oleskelutiloihin tulevan tupakansavun haittoihin puututaan vain kirjallisen vireille tulon kautta. Tupakointikieltohakemuksia vuodelle 2025 arvioidaan saapuvan noin 20–25 kappaletta.

9.5 Tupakkalain valvonnan painopisteet

Tupakkalain valvonnan painopisteiden avulla resursseja kohdennetaan suunnitelmallisesti ja riskiperusteisesti sekä huomioidaan mahdollisista lainsäädäntömuutoksista aiheutuvat uudet valvontatarpeet. Valvira on määritellyt painopisteet tupakkalain valtakunnallisessa valvontaohjelmassa vuosille 2025–2028. Painopisteiden valinnassa on huomioitu ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontaohjelman teema vaikuttava valvonta ja ydintehtävät. Painopisteet ovat:

- Savuttomat nikotiinituotteet tuotevalvonnan näkökulmasta
- Laittoman kaupan ehkäisy ja jäljitettävyyttä koskevan tiedon hyödyntäminen valvonnassa
- Etämyynti
- Markkinointi
- Ehkäisevä päihdetyö

Painopisteiden sisältö on kuvattu Valviran valtakunnallisessa tupakkalain valvontasuunnitelmassa. Vantaan painopistealueet mukailevat valtakunnallisia painopisteitä.

9.6 Valvonnan suunnitelmalliset tarkastukset

Tupakka- ja lääkelakien mukaiseen valvontaan on Vantaalla arvioitu kuluvan yhteensä 1,2 htv.

Tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikkoja on Vantaalla 176 ja tukkumyyntitoimijoita 4. Tupakointitilallisia ravintoloita on 10. Nikotiinivalmisteiden myyntipaikkoja on Vantaalla 121.

Liitteessä 3 on esitetty tupakka- ja lääkelain valvonnan suunnitelmalliset tarkastukset vuodelle 2025. Toistaiseksi kaikki tupakkatuotteiden ja nikotiinivalmisteiden myyntipaikat tarkastetaan joka toinen vuosi. Vuonna 2025 tarkastetaan projektiluontoisesti sellaiset elintarviketoimialan pubitoiminnan valvontakohteet, joissa on tupakkatuotteiden vähittäismyyntiä, jos tupakkalain mukaista tarkastusta ei ole tehty vuonna 2024. Samalla tarkastetaan myös

ravintolan tupakointitila. Suunnitelmakaudella 2025–2028 tarkastustiheyksiin voi tulla muutoksia kohdekohtaisiin riskinarviointeihin perustuvien tarkastustiheyksien käyttöönoton myötä.

Tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikkojen valvonnassa vuoden 2025 tarkastustarve on 88 tarkastusta ja vastaavasti tukkumyynnin tarkastustarve on 2 tarkastusta. Ravintoloiden tupakointitilojen tarkastustarve on 4 tarkastusta vuodelle 2025. Nikotiinivalmisteiden myyntipaikkojen tarkastustarve on vastaavasti 61 tarkastusta.

Tarkastusten toteutumista seurataan neljännesvuosittain tiimissä yhdessä läpikäytävillä tarkastusten toteumaraporteilla. Raporteista nähdään sen hetkinen tarkastustilanne ja niiden perusteella tarkastuksia kohdennetaan niihin toimintatyyppeihin, joissa ei vielä olla tarkastustavoitteessa. Myös tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntilupien sekä nikotiinikorvausvalmisteiden päätöskäsittelyn läpimenoaikoja seurataan neljännesvuosittain.

Osa tupakkalain valvontaan käytettävästä työajasta kuluu myyntilupahakemusten käsittelyyn, valvontamaksujen käsittelyyn ja laskutukseen, neuvontaan, valitusten käsittelyyn, valvontaa tukevaan työhön, hallinnollisiin töihin, suunnitteluun sekä rekisterien ja seurannan kehittämiseen.

Lainsäädäntö ja ohjeet

- Tupakkalaki (549/2016)
- Laki tupakkalain muuttamisesta (283/2022)
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus (593/2016) tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden vähittäismyyntistä
- Lääkelaki (395/1987) § 54 a - 54 e

Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma vuosille 2025–2028

10. ELINTARVIKEVALVONTA

Elintarvikevalvonnan tarkoitus on suojata kuluttajaa elintarvikkeiden aiheuttamilta terveyshaitoilta. Valvonnan tarkoitus on myös edistää elintarvikealan yritysten toimintaedellytyksiä.

Nykyinen elintarvikelaki (297/2021) on tullut voimaan 21.4.2021. Laissa painotetaan riskiperusteisuuden syventämistä, toimijoiden neuvonnan ja koulutuksen korostamista, virtuaalitoiminnan saamista valvonnan piiriin sekä valvonnan kohdistamista toimintaan, ei niinkään huoneistoihin. Lain myötä tulivat käyttöön elintarvikevalvonnan seuraamusmaksu ja vuosittain perittävä valvonnan perusmaksu.

10.1 Valvontaviranomaisen tehtävät

Elintarvikevalvonnan tavoitteena on varmistaa, että

- elintarvikkeet ovat turvallisia,
- elintarvikkeet tai niistä annettavat tiedot eivät johda kuluttajaa harhaan,
- toiminta, tuotteet sekä tuotteista annettavat tiedot täyttävät elintarvikelainsäädännön vaatimukset.

Elintarvikealan yritykset vastaavat omavalvonnallaan, että niiden toiminta ja elintarvikkeet täyttävät lainsäädännön vaatimukset.

Elintarvikevalvontaviranomaiset arvioivat yrityksen omavalvonnan toimivuutta ja riittävyyttä.

Elintarvikevalvontaa tehdään elintarvikkeiden kaikissa tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheissa. Valvonnan on oltava säännöllistä, riskeihin perustuvaa ja tarkoituksenmukaisella tiheydellä toistuvaa.

10.2 Kohteiden riskiluokitus ja tarkastustiheys

Elintarvikevalvontaa tehdään riskinarvioinnin perusteella ja tarkastustiheys määräytyy pääosin Ruokaviraston elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokituksesta ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittämisestä antaman ohjeen (Ruokavirasto 1028/04.02.00.01/2022/5) mukaisesti. Jos on poikettu Ruokaviraston tarkastustiheyssuosituksista, asia on perusteltu Vatissa.

Ilmoitetut elintarvikehuoneistot, joihin ei tehdä suunnitelmallisia tarkastuksia, kuuluvat riskiluokkaan 0. Ilmoitettavat elintarvikehuoneistot sijoittuvat riskiluokkiin 1–6 ja hyväksyttävät elintarvikehuoneistot riskiluokkiin 3–10. Ohjeessa on annettu myös riskiluokan perusteella ohjeellinen yhteen tarkastukseen käytettävä aika.

Uudet toimijat tarkastetaan aina viimeistään 6 kk:n kuluessa toiminnan alkamisesta, samoin kohteet, joissa ilmoitetaan toiminnan olennaisesta muuttumisesta. Tarkastusten määrää ja tarkastusten kohdentumista on seurattu vähintään neljästi vuodessa.

Suunnitelmassa otetaan huomioon myös seurantatarkastusten määrä. Näiden osalta Oiva-järjestelmästä on saatu tietoa jo riittävän pitkältä ajalta, jotta pystytään arvioimaan Korjattavaa- tai Huono-arvosanan saavien kohteiden määrää ja siten seurantatarkastusten tarvetta.

10.3 Tarkastusten sisältö

Elintarvikevalvontaa toteutetaan muun muassa elintarvikealan toimijoihin kohdistuvilla tarkastuksilla. Tarkastukset tehdään yleensä ennalta ilmoittamatta. Joissakin tapauksissa voi olla tarkoituksenmukaista sopia tarkastuksesta etukäteen, jotta vastuuhenkilöiden on mahdollista olla mukana tarkastuksessa. Tarkastuksista laaditaan aina kirjallinen tarkastuskertomus, jossa yksilöidään tarkastuksessa tehdyt havainnot.

Tarkastus voi kattaa valvontakohteen koko toiminnan tai kohdistua vain johonkin toiminnan osa-alueeseen. Tarkastuskäyntiin voi sisältyä myös mittauksia ja näytteenottoa.

Valvonta voi kohdistua myös pelkästään asiakirjoihin ja tapahtua tällöin joko etätarkastuksena tai perinteisenä tarkastuksena toimijan tai viranomaisen tiloissa. Asiakirjatarkastuksia ovat mm. elintarvikehuoneistoilmoituksen käsittely, omavalvonnan tarkastaminen, kuljetuksiin, vientiin ja tuontiin liittyvien asiakirjojen tarkastaminen tai takaisinvetoilmoitusten tarkastaminen.

Tarkastukseen katsotaan kuuluvaksi varsinaisen kohteessa tehdyn tarkastuksen lisäksi tarkastukseen valmistautuminen sekä tarkastuskertomuksen laatiminen. Tarkastukseen valmistautuminen sisältää mm. kohdetietoihin ja valvontahistoriaan tutustumisen.

Rekisteröity elintarviketoiminta tarkastetaan riskinarvioinnin perusteella viimeistään 6 kuukauden kuluessa toiminnan aloittamisesta. Jos ilmoituksen perusteella epäillään, että toimintaan liittyy riskejä ja toiminta ei ole ilmoituksen perusteella mahdollista, voidaan ensimmäinen tarkastus tehdä jo ennen toiminnan aloittamista. Hyväksytyt elintarvikehuoneistot eli laitokset tarkastetaan aina ennen toiminnan

aloittamista. Ensimmäisellä tarkastuksella kiinnitetään huomiota erityisesti tilojen ja laitteiden soveltuvuuteen sekä omavalvontaan.

Ensimmäisen tarkastuksen jälkeen elintarviketoimintaa tarkastetaan suunnitelmallisilla tarkastuksilla valvontasuunnitelman mukaisella tiheydellä.

Suunnitelmalliset tarkastukset ovat yleensä Oiva-tarkastuksia, jotka tehdään Ruokaviraston laatimien Oiva-arviointiohjeiden mukaisesti. Kaikkia ohjeessa listattuja asioita ei tarkasteta jokaisessa valvontakohteessa, vaan tarkastuksen tarkka sisältö määräytyy kohteessa harjoitettavan toiminnan mukaan. Toimintaan sovellettavissa olevat asiarivit voidaan arvioida jokaisella tarkastuskerralla, kuitenkin vähintään kerran kolmessa vuodessa.

Oivassa arvioidaan neliportaisella asteikolla (Oivallinen, Hyvä, Korjattavaa, Huono) yrityksen elintarviketurvallisuutta, kuten elintarvikehygieniaa ja tuoteturvallisuutta. Jos tarkastuksissa havaitaan epäkohtia (Oiva-arvosanaksi tulee joko Korjattavaa tai Huono), kohteeseen tehdään uusintatarkastus epäkohdan korjaamiseksi annetun määräajan jälkeen. Uusintatarkastuksen tarkoituksena on varmistaa, että asiat on korjattu. Uusintatarkastus voi olla tilanteen mukaan joko tarkastuskäynti tai asiakirjatarkastus. Mikäli korjauksia ei ole tehty määräaikaan mennessä, voidaan ryhtyä elintarvikelain 297/2021 mukaisiin hallinnollisiin pakkokeinoihin tai 64 § mukaisiin kiireellisiin toimiin.

Suunnitelmallisten tarkastusten lisäksi elintarvikealan toimintaa valvontaan valvontasuunnitelman ulkopuolisilla tarkastuksilla. Näitä ovat mm. sairastumis- ja haittailmoitusten (ruokamyrkytyspäilyt) perusteella tehdyt tarkastukset sekä toisen viranomaisen valvontapyyntöä takia tehtävät tarkastukset. Valvontasuunnitelman ulkopuolia tarkastuksia voidaan kohdistaa myös rekisteröimättömään elintarviketoimintaan.

10.4 Valvontakohteet

Elintarvikehuoneistoista tarjoilupaikat ovat suurin säännöllisesti valvottavien kohteiden ryhmä. Tarjoilupaikkojen kohdetoimintoja on Vantaalla Vatin mukaan 1003 kappaletta (11/2024). Elintarvikkeiden vähittäis- ja tukkumyynnin kohdetoimintoja on yhteensä 333 kpl, joista 34 kpl on tukkumyyntitoimintoja.

Riskiluokitusohjeen mukaan kaikkein vähäriskisin toiminta (0-luokka, esim. pubikohteet) kirjataan ilmoituksen perusteella valvontakohdejärjestelmään ja niihin

tehdään aloittamisen jälkeen tarkastus. Tämän jälkeen kohteissa käydään vain valitusten tai muiden tämantapaisten syiden perusteella.

Vantaalla järjestetään vuosittain useita tapahtumia, kuten markkinoita ja festivaaleja, joissa on elintarvikkeiden myyntiä ja tarjoilua liikkuvista elintarvikehuoneistoista. Tapahtumien osalta resursseja pyritään suuntaamaan ennaltaehkäisevään toimintaan, kuten viranomaiskatselmuksiin tai ennen tapahtumaa annettavaan ohjaukseen ja neuvontaan. Vantaan tapahtumissa Oiva-tarkastuksia tehdään sekä vantaalaisille että ulkopaikkakuntalaisille elintarvikealan toimijoille riskiluokituksen mukaisesti.

Vantaalla on monipuolista elintarviketuotantoa ja Suomen oloissa huomattavan kokoisia elintarviketuotantolaitoksia ja –varastoja. Liha-, kala- ja maitoalan laitosten tarkastustiheydet perustuvat pääosin Ruokaviraston riskiluokitusohjeeseen. Jotkut liha-alanlaitokset ovat kuitenkin niin suuria ja toiminta monipuolista, että yhdellä tarkastuskerralla pystytään tarkastamaan vain osa laitoksen toiminnoista. Tästä syystä yksittäisten kohteiden suunnitelmallisten tarkastusten määrä on suurempi kuin riskiluokitusohjeessa. Myös aiempi valvontahistoria ja paikallinen riskinarviointi voi olla tarkastusmäärän perusteena. Hyväksytyn elintarvikehuoneiston valvontatiheyttä voi nostaa myös mahdolliset kolmannen maan vientihyväksynnän vaatimat lisätarkastukset. Uusintatarkastuksia on jouduttu tekemään vain harvoin ja useamman kerran vuodessa tarkastettavissa kohteissa epäkohtien korjaantuminen on yleensä tarkastettu erillisen uusintatarkastuksen sijaan seuraavan suunnitelmallisen tarkastuksen yhteydessä.

Alkutuotannon elintarvikevalvontaan on Ruokaviraston ohje 242/04.02.00.01/2023. Ohjeessa on määritelty alkutuotantopaikkojen tarkastustiheyksiä ja riskinarviointia. Ruokaviraston uusissa ohjeissa on lisätty määritelmiä mm. paikallisiin vähittäisliikkeisiin toimittaminen, pienimuotoinen toiminta, sellaisenaan syötävät kasvilajit, lehtivihannekset ja luonnon (keräily) tuotteet. Vantaalla sijaitsee elinkeinorakenteellisesti suhteellisesti vähän alkutuotantoa.

Itujen tuottaminen poikkeaa muusta alkutuotannosta, sillä se on elintarvikeviranomaisen hyväksyntää vaativaa alkutuotantoa. Vantaalla ei ole tällä hetkellä itujen alkutuotantoa.

Valvontarekisterissä on Vantaalla toimivien alkutuotantopaikoilla yleisempänä toimintatyyppinä peltoviljely. Vantaalla on vain muutamia alkutuotannon toimija, joilla on sellaisenaan syötävien kasvien tuotantoa.

Liitteessä 2 on esitetty elintarviketoiminnan eri toimintatyyppien lukumäärät (kohdetoiminnat) Ruokaviraston riskiluokitusohjeen mukaiset riskiluokat ja niiden perusteella kohdetyyppeihin suunnitellut tarkastusmäärät 2025 ja tarkastukseen käytettävä aika.

10.8 Vientivalvonta

Elintarvikkeiden vientiä EU-alueen ulkopuolisiin ns. kolmansiiin maihin on valvottava lähtömaassa vastaanottajamaan vaatimalla tavalla. EU-alueelle liha-, kala-, maito- ja munatuotteet saa viedä vapaasti Ruokaviraston antaman laitos- tai varastonumeron perusteella. Samoin yhdistelmäelintarvikkeet ja ei-eläinperäiset elintarvikkeet kuuluvat EU:n alueella vapaan liikkuvuuden piiriin.

Vantaalla valmistetuista elintarvikkeista tai Vantaalla sijaitsevista varastoista lähtevistä elintarvikkeista tehdään vientitodistus, jos elintarvike-erä toimitetaan EU:n ulkopuolelle. Virkaeläinlääkäri valvoo, että elintarvike-erä täyttää vastaanottajamaan sekä Ruokaviraston ohjeen (Viralliset todistuksen elintarvikkeiden, rehujen, elävien eläinten ja eläimistä saatavien tuotteiden viennistä 4441/04.02.00.01/2021/4) vaatimukset ja myöntää todistuksen vientiä varten. Vientierille tehdään riskinarviointiin perustuen myös lastaustarkastuksia, jotka ovat vuonna 2025 yhtenä painopistealueena.

Elintarvikevienti on tärkeää useille Vantaalla sijaitseville yrityksille. Elintarvikkeiden vientivolyymi on huippuvuosista vähentynyt, mutta vientierille asetetut vaatimukset ovat lisääntyneet. Viranomaisvalvonta tai viranomaisen resurssien puute ei saa olla esteenä viennin toteutumisella. Viranomaistoiminnan on oltava kaikissa olosuhteissa riittävää, joustavasti toteutettua ja myös viennin elpymiseen on varauduttava.

10.9 Eläinperäisten elintarvikkeiden maahantuonti sisämarkkinoilta

Ruokavirasto määrää 9.4.2021 annetun elintarvikelain (297) 49 §:n nojalla tiettyjä Euroopan unionin jäsenvaltioista Suomeen tuotuja eläinperäisiä elintarvikkeita koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta. Ilmoitusvelvollisuus koskee seuraavia elintarvikkeita:

- eläinperäisten elintarvikkeiden hygieniasetuksen 8 artiklassa luetellut salmonellaerityistakuutuotteet: raaka naudan ja sian liha, mukaan lukien

jauheliha, kotieläiminä pidettyjen kanojen, kalkkunoiden, helmikanojen, ankkojen ja hanhien liha, mukaan lukien jauheliha sekä raa'at kananmunat

- muu eläimistä saatu raaka liha
- kaikista eläinlajeista peräisin olevat raakalihavalmisteet
- lämpökäsittelemätön maito
- lämpökäsittelemättömästä maidosta valmistetut juustot

Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuonnin valvonta toteutetaan osana yleistä elintarvikevalvontaa OIVA-tarkastusten yhteydessä. Liitteessä 2 sisämarkkinatuontikohdetoiminta sisältyy elintarvikkeiden maahantuontikohdassa esitettyihin tietoihin.

Sisämarkkinatuonnin valvonta oli yksi elintarvikevalvonnan painopistealue vuosina 2023–2024 ja sitä jatketaan vuonna 2025. Valvonnassa painotetaan ja kehitetään kuntarajat ylittävää viranomaisyhteistyötä sekä lisätään viranomaisnäytteenottoa.

10.10 Takaisinvedot

Ruokavirasto lähettää kiireelliset, terveydelle vaarallisten ja määräysten vastaisten elintarvikkeiden takaisinventoilmoitukset kuntiin. Tuotevirhe on voitu havaita joko Suomessa tai muualla Euroopassa, jolloin ilmoitus tulee RASFF-järjestelmän (Rapid Alert System for Food and Feed) kautta.

Jos tuotteen ilmoitetaan olleen valmistettu, varastoitu, myynnissä tai tarjolla Vantaalla, ollaan yhteydessä asianomaiseen elintarviketoimijaan ja varmistetaan, että ilmoitusta koskevien elintarvikkeiden takaisinvento ja hävittäminen tulee suoritetuksi. Joissakin tapauksissa viranomainen tekee elintarvike-erästä hylkäys- ja hävittämispäätöksen.

10.11 Pakkausmerkinnät

Elintarvikkeiden pakkausmerkinnät on tehty kuluttajan avuksi, eivätkä ne saa johtaa kuluttajaa harhaan elintarvikkeen tai sen ominaisuuksien tai siihen muutoin liittyvien seikkojen suhteen. Kuluttajavalituksista ja takaisinvedoista merkittävä osa liittyy pakkausmerkintöihin.

Euroopan parlamentti ja neuvosto on antanut asetuksen 1169/2011/EY elintarviketietojen antamisesta kuluttajalle (ns. elintarviketietoasetus).

Elintarviketietoasetus säättää useita tarkennuksia pakkausmerkintöihin, joista oleellisemmat liittyvät pakkausmerkintöjen luettavuuteen, pakollisiin lisätietoihin, elintarvikkeen nimeen, ainesosaluetteloon, allergioita ja intoleransseja aiheuttaviin

aineisiin ja vähimmäissäilyvyysaikaan. Elintarviketietoasetuksen myötä ravintoarvomerkinnot tulivat pakollisiksi pakattuihin elintarvikkeisiin 13.12.2016. Vantaalla pakkausmerkintöjen on oltava sekä suomen- että ruotsinkielellä.

Maa- ja metsätalousministeriön asetusta 834/2014, jolla säädetään elintarviketietojen antamisesta pakkaamattomista elintarvikkeista, on alettu soveltaa 1.4.2015. Tämä koskee sekä vähittäismyyntipaikkoja että tarjoilupaikkoja. Pakkaamattomista elintarvikkeista on vähittäismyyntipaikassa annettava seuraavat tiedot: elintarvikkeen nimi, elintarvikkeen ainesosat, allergiaa ja yliherkkyyttä aiheuttavat aineet, alkuperämaa sekä tarvittavat käyttö- ja säilytysohjeet. Suolan ja rasvan määrät sekä tarvittaessa ilmoitus voimakassuolaisuudesta kirjallisesti tietyistä elintarvikkeista.

Elintarvikkeen alkuperämaa tulee ilmoittaa, jos sen ilmoittamatta jättäminen voi johtaa kuluttajaa harhaan tai sen ilmoittaminen on säädetty pakolliseksi. Jos elintarvikkeen alkuperämaa ilmoitetaan ja se on eri kuin pääainekseen alkuperämaa, on pääainekseen alkuperämaa ilmoitettava tai kerrottava, että se ei ole peräisin elintarvikkeen alkuperämaasta. Komission täytäntöönpanoasetus EU N:o 2018/775 säättää elintarvikkeen pääainekseen alkuperämaan ilmoittamisesta. Asetus on voimassa ja sitä on sovellettu 1.4.2020 alkaen.

Suomessa valmistetun elintarvikkeen ainesosana olevan lihan sekä maidon ja maitotuotteiden ja tiettyjen vastaavien valmisteiden ainesosana käytetyn maidon alkuperämaan ilmoittamisesta säädetään Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella 218/2017. Asetus on voimassa 31.12.2027 saakka. Asetuksen voimassa oloaikaa tullaan todennäköisesti jatkamaan. Aiemmin asetuksen voimassa oloaikaa on jatkettu Maa- ja metsätalousministeriön asetuksilla 685/2019, 83/2020, 361/2020, 885/2021 ja viimeisimpänä 1027/2023.

Tarjoilupaikoissa on aterian ainesosana käytettävien tuoreen, jäähdytetyn tai jäädytetyn lihan alkuperämaa pitänyt ilmoittaa kuluttajalle kirjallisesti 1.5.2019 alkaen. Asiasta säädetään Maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 154/2019, joka astui voimaan 1.5.2019. Asetuksen voimassa oloa on jatkettu 30.4.2025 saakka (MMM 197/2023). Lisäksi tarjoilupaikoissa on ilmoitettava kuluttajalle elintarvikkeen nimi kirjallisesti sekä allergioita ja intoleransseja aiheuttavat aineet ja tuotteet, jotka tietyin edellytyksin voidaan ilmoittaa myös suullisesti. Lihajajit, joita asetus koskee ovat naudanliha, sianliha, lampaan- ja vuohenliha sekä siipikarjanliha. Alkuperämaan ilmoittaminen koskee myös näistä lihoista tehtyä jauhelihaa.

Vuonna 2025 valvonnassa jatketaan pakkausmerkintöjen valvontaa.

10.12 Kontaktimateriaalit

Kontaktimateriaaleilla tarkoitetaan materiaaleja ja tarvikkeita, jotka ovat joko suoraan tai välillisesti kosketuksessa elintarvikkeen kanssa. Kontaktimateriaaleja ovat esimerkiksi elintarvikkeiden pakkausmateriaalit, keittiövälineet, elintarviketeollisuuden laitteet ja kertakäyttökäsineet. Materiaaleista ja tarvikkeista ei saa siirtyä elintarvikkeeseen ainesosia, jotka voivat vaarantaa terveyttä tai aiheuttaa elintarvikkeeseen muutoksia tai ominaisuuksien heikentymistä.

Kontaktimateriaaleja valmistavien, maahantuovien ja markkinoille saattavien toimijoiden pitää ilmoittaa toiminnastaan sijaintikuntansa elintarvikevalvontaviranomaiselle. Kontaktimateriaalien säädöstenmukaisuutta valvotaan muun elintarvikevalvonnan yhteydessä elintarvikkeita valmistavissa laitoksissa ja myös muissa elintarvikkeiden valmistus- ja myyntipaikoissa. Vantaalla on lisäksi toimijoita, joilla ei ole muita elintarvikkeisiin liittyviä toimintoja kuin kontaktimateriaalit. Nämä toimijat on saapuneiden ilmoitusten mukaisesti lisätty valvontakohderekisteriin, Vatiin. Kontaktimateriaalialan valvontakohteiden valmistajat, maahantuojat ja tukkumyyjät on luokiteltu Vatissa toimintansa perusteella uusiin toimintatyyppeihin. Elintarvikkeiden valmistus- ja myyntipaikoissa sekä kontaktimateriaalitoimijoiden kohteissa kontaktimateriaalitoimintatyyppien suunnitelmallinen valvonta jatkuu liitteen 2 riskiluokituksen mukaisesti vuonna 2024.

10.13 Ravintolisät

Ravintolisillä tarkoitetaan elintarvikkeita, joiden tarkoituksena on täydentää tavanomaista ruokavaliota ja joilla on yhden tai useamman ravintoaineen kanssa ravitsemuksellinen tai fysiologinen vaikutus. Koostumuksensa puolesta ne ovat kuitenkin elintarvikkeita, joita säätelee elintarvikelaki.

Ravintolisien valvonnassa keskitytään koostumuksen (ainesosien ja niiden määrän sallittavuus), merkintöjen (ravintolisäasetuksen mukaiset merkinnät) sekä ravintolisäilmoitusten valvontaan. Ravintolisien vaatimustenmukaisuus voidaan todentaa pakkausmerkintä-, resepti- ja asiakirjatarkastuksin sekä tarvittaessa analyysi- tai omavalvontatodistuksin. Ravintolisien markkinoinnissa käytetyt väitteet kuuluvat myös valvonnan piiriin. Vantaalla on ravintolisien maahantuontia, varastointia, tukku- ja vähittäismyyntiä.

10.14 Näytteenotto

Ympäristöterveydenhuollon näytteenottosuunnitelmassa on huomioitu EU:n (mikrobikriteeriasetus 2073/2005) ja kansallisen lainsäädännön sekä Ruokaviraston ohjeistus (4094/04.02.00.01/2020/3), Elintarvikkeiden mikrobiologiset analyysit - Ohje valvontaviranomaisille (4095/04.02.00.01/2020/4), Elintarvikkeiden mikrobiologiset vaatimukset komission asetuksen (EY) No 2073/2005 soveltaminen sekä yleisiä ohjeita elintarvikkeiden mikrobiologisista tutkimuksista - Ohje elintarvikealan toimijoille.

Valvontaviranomainen tekee suunnitelmallista näytteenottoa liittyen seuranta- ja valvontatutkimuksiin, joilla arvioidaan omavalvontajärjestelmän toimivuutta, elintarvikehuoneiston hygieenistä tasoa, elintarvikkeiden laatua ym. Seurantatutkimuksissa kerätään tietoa analysoitavien mikrobien tai kemiallisten aineiden esiintyvyydestä tai elintarvikkeiden saastumisasteesta. Valvontatutkimuksissa tulosten perusteella ryhdytään tarvittaviin valvontatoimenpiteisiin. Pääosin elintarvikevalvonnassa toteutetaan valvontatutkimusprojekteja.

10.14.1 Omavalvonnan toimivuuden arviointi

Viranomainen suorittaa tarvittaessa pistokoeluonteista näytteenottoa toimijoiden omavalvonnan toimivuuden arvioimiseksi. Pienemmissä kohteissa näytteitä voidaan ottaa tarkastuksen yhteydessä, havaittaessa elintarvikkeissa tai niiden käsittelyssä puutteita tai jos toimijan omavalvontaan ei kuulu riittävästi tai lainkaan näytteenottoa. Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen on tällöin toimijalle maksullista.

10.14.2 Näytteenotto ruokamyrkytyspäilyissä ja valituksissa

Ruokamyrkytyspäilyjen ja -epidemioiden sekä kuluttajavalitusten perusteella otetaan näytteitä, mutta niiden määrää on ennakoon mahdoton arvioida tarkasti. Vuosittain elintarvikevalvonnan tietoon tulee 200–250 ruokamyrkytyspäilyä ja valitusta elintarvikkeisiin liittyen. Tapaukset selvitetään viipymättä ja ruokamyrkytyspäily- ja epidemianäytteiden tutkimuksista sovitaan yhteistyössä laboratorion kanssa. Näytteeksi voidaan ottaa sekä valmiita elintarvikkeita, raaka-aineita tai puhtausnäytteitä pinnoilta. Valitus- ja ruokamyrkytystapauksissa tarkastus, näytteenotto ja näytteiden tutkiminen on toimijalle maksutonta.

Valitusten takia on yleensä vuosittain tutkittu 5–15 näytettä.

Ruokamyrkytysnäytteissä vuosittainen vaihtelu on ollut hyvin suurta ja vaihdellut 5–50 tutkitun näytteen välillä. Ruokamyrkytyksissä tutkitaan tavallisesti useita näytteitä tapausta kohden, kun aiheuttajasta on harvoin varmuutta. Aina ilmoitus ruokamyrkytysepäilystä ei johda näytteenottoon. Näin on esimerkiksi silloin, jos sairastuneita on vain yksi, vaikka epäiltyä ruoka olisi nauttinut lukuisa joukko ihmisiä tai jos kyseessä on yhteen perheeseen rajoittunut epidemia ja tartunnan epäillään levinneen henkilöstä toiseen, eikä elintarvikkeiden välityksellä.

Epidemiaselvityksistä on kerrottu tarkemmin valvontasuunnitelman yleisessä osassa kohdassa, jossa on erityistilanteisiin varautumisesta.

10.15 Projektit

10.15.1 Näytteenottoprojektit

Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen voi projekteissa olla tapauksen mukaan toimijalle maksullista tai ilmaista. Jos näytetulos on heikko, toimijaa neuvotaan, jonka jälkeen otetaan uusintanäytteet toimijan kustannuksella.

Näytteenoton yhteydessä voidaan suorittaa myös tiettyyn toimintaan kohdistuvaa valvontaa. Näytteenottoprojekteja suunnitellaan yhdessä MetropoliLabin, Helsingin, Hyvinkään ja Espoon kaupunkien sekä Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen kanssa ja jos yhteisiä projekteja tehdään, laatii vetovastuussa oleva valvontayksikkö tästä raportin.

Mahdollisuuksien mukaan osallistutaan lisäksi Ruokaviraston tai muun ulkopuolisen tahon organisoimiin kartoituksiin suorittamalla pyydettyä näytteenottoa. Näistä alueellisista, valtakunnallisista tai kansainvälisistäkin seurantatutkimuksista saadaan usein tieto vasta toimintavuoden aikana.

Taulukossa 3 on esitetty vuoden 2025 projekti. Tämän lisäksi vuonna 2025 aikaisempien vuosien projektien tuloksia tullaan käymään tehostetusti läpi ja nämä tulokset huomioidaan vuoden 2026 valvonnan painopisteitä sekä projekteja suunniteltaessa.

Taulukko 3. Projektinäytteenotto vuonna 2025

Projekti	Valvontakohde	Analyysit	Näytemäärä	Kustannukset
Jauhelihan hygieeninen laatu	Vähittäismyymälät	Mikrobiologiset	40–50 kpl	Viranomaisen

Projektikohtaisesti laaditaan projekti- ja analyysisuunnitelmat sekä tarvittaessa ohjeet ja lomakkeet elintarvikenäytteenottoon ja olosuhde- tai prosessivalvontaan näytteenoton yhteydessä. Projektinäytteet tutkitaan laboratoriossa, jonka kanssa valvontayksiköllä on palvelusopimus.

Analyysit elintarvikevalvonnan näytteenottoprojektissa 2025:

Jauhelihan hygieeninen laatu:

- Aistinvarainen arviointi
- Aerobisten mikro-organismien kokonaispesäkeluku 30 °C
- E. coli
- Salmonella ulkomaisesta lihasta

10.15.2 Valvontaprojektit

Näytteenottoa sisältävien projektien lisäksi voidaan toteuttaa pelkästään tarkastuksen sisältäviä projekteja. Projektitarkastukset voidaan suorittaa erillisinä tarkastuskäynteinä tai ne voidaan yhdistää suunnitelmallisen valvonnan tarkastukseen.

Vuonna 2025 toteutetaan vähittäismyymälöiden, etämyynnin ja maahantuojien pakkausmerkintäprojekti. Pakkausmerkintöjen lainmukaisuutta valvotaan sekä osana elintarvikevalvonnan suunnitelmallisia tarkastuksia että erillisinä projektitarkastuksina.

10.16 Valvonnan painopistealueet

Ruokavirasto laatii valtakunnalliset elintarvikevalvonnan painopistealueet jokaiselle valvontasuunnitelmakaudelle. Painopisteet on kuvattu tarkemmin Ruokaviraston laatimassa elintarvikeketjun monivuotisessa kansallisessa valvontasuunnitelmassa (VASU-suunnitelma). Vuosien 2025–2028 valtakunnalliset painopistealueet on lueteltu alla.

- Lämpötilahallinta elintarvikehuoneistossa
- Histamiinivalvonta (alustava)

Valtakunnallisten painopistealueiden lisäksi Vantaan elintarvikevalvonta laatii vuosittain omat elintarvikevalvonnan painopistealueet. Painopisteiden valinnassa huomioidaan valvontaohjelmakauden teemat vaikuttava valvonta ja ydintehtävät. Painopisteet valitaan mm. edellisen valvontavuoden tulosten perusteella. Lisäksi

painostetaan henkilöstön osaamisen jatkuvaan kehittämistä. Vuoden 2025 Vantaan omat painopistealueet ovat seuraavat:

- Elintarvikevientierien lastaustarkastusten valvonta
- Sisämarkkinatuonnin valvonta
- Varastohotellien valvonta
- Puhtaana- ja kunnossapito, omavalvonta, lämpötilat

Lainsäädäntö

Yleinen elintarvikeasetus (EY) N:o 178/2002

Yleinen elintarvikehygieniasetus (EY) N:o 853/2004

Eläimistä saatavia elintarvikkeita koskeva hygieniasetus (EY) N:o 853/2004

Mikrobikriteeriasetus (EY) N:o 2073/2005

Ravitsemus- ja terveystarvikkeasetus (EY) N:o 1924/2006

Entsyymiasetus (EY) N:o 1332/2008

Lisäaineasetus (EY) N:o 1333/2008

Aromiasetus (EY) N:o 1334/2008

Elintarviketietoasetus (EU) N:o 1169/2011

Asetus (EU) N:o 609/2013 imeväisille ja pikkulapsille tarkoitetuista ruoista, erityisiin lääkinällisiin tarkoituksiin tarkoitetuista elintarvikkeista ja painonhallintaan tarkoitetuista ruokavalionkorvikkeista

Virallista valvontaa koskeva asetus (EU) 625/2017

Ravintolisädirektiivi 2002/46/EY

Elintarvikelaki 297/2021

Valtioneuvoston asetus elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämistä 1365/2011

Maa- ja metsätalousministeriön asetus ravintolisistä 78/2010

Maa- ja metsätalousministeriön asetus pakasteista 818/2012

Maa- ja metsätalousministeriön asetus elintarviketietojen antamisesta kuluttajille 834/2014

Maa- ja metsätalousministeriön asetus elintarvikevalvonnasta 315/2021

Maa- ja metsätalousministeriön asetus zoonooseista 316/2021

Maa- ja metsätalousministeriön asetus elintarvikehygieniasta 318/2021

Ruokaviraston määräys elintarvikevalvonnan valvontatiedosta 12/2021

11. ELÄINTEN TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN VALVONTA

11.1 Taustaa

Eläinlääkintähuoltolain 285/2023 6 §:n mukaan eläinlääkäripalvelujen järjestäjän on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Palvelun mitoitusta suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut.

Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen ohjelma (Ruokavirasto laatii) ja alueellinen suunnitelma (aluehallintovirasto laatii), ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa. Aluehallintovirasto ohjaa kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista.

11.2 Tehtävänjako kaupungineläinlääkärien välillä

1. kaupungineläinlääkäri, esimiestehtävät, kotieläinten terveyden- ja sairaanhoito, kiireelliset eläintauti- ja eläinsuojelutehtävät tarvittaessa.

2. kaupungineläinlääkäri, elintarvike- ja terveysturvallisuus, kotieläinten terveyden- ja sairaanhoito, sivutuote-, kiireelliset eläintauti- ja eläinsuojelutehtävät tarvittaessa.

3. kaupungineläinlääkäri, elintarvike- ja terveysturvallisuus, kotieläinten terveyden- ja sairaanhoito, sivutuotevalvonta, vastaanottotoimintaan liittyvät esihenkilötehtävät, kiireelliset eläintauti- ja eläinsuojelutehtävät tarvittaessa.

4. kaupungineläinlääkäri, elintarvike- ja terveysturvallisuus, sivutuote-, kiireelliset eläintauti- ja eläinsuojelutehtävät tarvittaessa.

Valvontaeläinlääkärit, eläintauti- ja eläinsuojeluvalvonta, sivutuotevalvonta.

Henkilökunnan pätevyys varmistetaan virkavalinnan yhteydessä pyytämällä nähtäviksi tarpeelliset alkuperäiset tutkintotodistukset.

11.3 Täydennyskoulutussuunnitelma

Eläinlääkärien täydennyskoulutussuunnitelma on kuvattu ympäristöterveydenhuollon yhteisestä valvontasuunnitelmassa.

11.4 Tietojärjestelmäkuvaus

Vantaan kaupungin eläinlääkintähuollon viranomaistehtävät kirjataan Digian Tarkastaja-ohjelmaan, joka on kuvattu ympäristöterveydenhuollon yhteisessä valvontasuunnitelmassa.

Kaupungin pieneläinvastaanotolla on käytössä sähköinen potilasohjelmisto Provet net.

Lisäksi eläinlääkintähuollossa käytetään valtakunnallisia rekistereitä, kuten Elvis. Eläinten ja eläinperäisten tuotteiden sisämarkkinakaupassa käytetään EU-komission ylläpitämää TRACES NT -järjestelmää.

Asiakirjojen lähettämisessä aluehallintovirastoon on otettu käyttöön uusi USPA-järjestelmä.

11.5 Viestintä

Viestinnän vastuuhenkilöt sekä erityistilanneviestintä on kuvattu ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontasuunnitelman luvussa 6.

Merkittävistä eläintauteihin liittyvistä tapahtumista tiedottavat valtion viranomaiset.

11.6 Painopistealueet

Uusi eläinlääkintähuoltolaki (285/2023) on hyväksytty eduskunnassa keväällä 2023 ja sitä on kertaalleen muutettu vuoden 2024 aikana (laki eläinlääkintähuoltolain muuttamisesta 321/2024). Lakimuutos tulee voimaan 1.1.2026 alkaen. Lain tuomat muutokset huomioidaan keskusviraston tulevien ohjeiden mukaisesti vuoden 2025 aikana, mm. määritellään järjestämisvastuuseen kuuluvat eläinlääkäripalvelut ja huomioidaan järjestämisvastuun ulkopuolisten palveluiden markkinaperusteinen hinnoittelu.

Uusi eläinten hyvinvointilaki astui voimaan vuoden 2024 alusta. Uuden lainsäädännön toimeenpano, ohjeistus, koulutus ja edellyttää vielä tulevana vuosina Ruokaviraston, aluehallintovirastojen ja kuntien panostusta.

11.7 Eläinten terveydenhoito

11.7.1 Klinikkamaksut

Vantaan kaupungin klinikkamaksut on hyväksytty ympäristölautakunnassa 5.11.2020. Klinikkamaksun suuruus 1.1.2021 alkaen:

15 min	12 €
30–45 min	18 €
60–75 min	24 €
90 min tai pidempi	36 €
päivystyspotilaat	18 €

Klinikkamaksuihin on valmisteltu noin 10 % korotuksia. Jos maksujen korotus hyväksytään, korotetut maksut tulevat voimaan 1.1.2025.

11.7.2 Eläintenpitopaikat

Vantaalla on arviolta noin 25 000 pienikokoista seura ja harrastuseläintä (arvio yksi eläin joka kahdeksannella asukkaalla). Eläintenpitopaikkoja (talli, lampola tms.) on ympäristökeskuksen tiedossa 76 kappaletta. Nautakarjatiloja on yksi, mikä on aloittamassa uudelleen maidontuotannon. Lampoloita Vantaalla on neljä.

11.7.3 Eläinlääkintäpalvelut virka-aikana

Vantaan kaupungin Ympäristökeskus huolehtii alueellaan virka-aikana pieneläinten peruseläinlääkäripalveluista sekä kiireellisen eläinlääkäriavun antamisesta. Kiireettömät suurelänkäynnit sekä kiireellinen suurelainten eläinlääkäriapu hankitaan Porvoon kanssa tehtävällä yhteistyöllä.

Vantaan kaupungin palveluksessa olevista virkaeläinlääkäreistä kolme osallistuu potilastyöhön. Vastaanotolla on arkisin virka-aikana vakituinen eläintenhoitaja.

Kaupungineläinlääkäriin vastaanotolla vuodessa potilaskäyntejä on noin 6000. Potilasmäärät vuosina 2019–2025 on esitetty taulukossa 4. Klinikkamaksun muuttuminen vaikuttaa potilasmäärien raportointiin vuodesta 2019 alkaen. Vastaanotto on valmistunut vuonna 2001 ja se sijaitsee noin 7 km päässä ympäristöterveydenhuollon toimistosta. Vastaanotolla on kaksi erillistä tutkimushuonetta, toimenpidehuone esim. hammaskivenpoistoon, leikkaussali, laboratorio, röntgenkuvaukseen varatut tilat, välinehuolto, toimisto, pakastehuone, siivousvälinevarasto sekä kaksi heräämishuonetta potilaille. Asiakkaille vastaanotolla on odotustila sekä WC ja henkilökunnalle sosiaalityilat pukuhuone, suihku, wc ja taukotilat. Taukotilassa on mahdollisuus yöpyä ja laittaa ruokaa. Lisäksi on varastotilaa lääkkeille ja tarvikkeille.

Taulukko 4. Potilasmäärä vuosina 2019–2025

vuosi	potilaita
2024–2025	6000
2023	6174
2022	5954
2021	6015
2020	5728
2019	5701

Arkiaamupäivinä klo 8.30–11.00 eläintenhoitaja huolehtii puhelimeen vastaamisesta, neuvoo asiakkaita sekä varaa aikoja. Ajanvarauksia voi tehdä myös nettiajanvarauksessa perustoimenpiteisiin ympärivuorokauden. Iltaisin puhelimessa palvellaan päivystyspotilaita.

Aamupäivisin hoidetaan erittäin kiireelliset potilaat, jos kaupungineläinlääkäri on paikalla toimipisteessä. Jos kaupungineläinlääkäri ei muulta valvontatyöltään ehdi paikalle, potilas ohjataan yksityisille eläinlääkäriasemille.

Vastaanoton virka-aikaiset potilaat hoidetaan pääsääntöisesti ajanvarauksella klo 12–16. Kaupungineläinlääkärit huolehtivat perustason terveyden- ja sairaudenhoidosta (esim. rokotukset, terveystarkastukset, perussisätautipotilaat, kissojen ja koirien kastraatiot, sterilisaatiot, kasvainten poistot). Iltapäivisin klo 12–16 kiireelliset potilaat hoidetaan mahdollisuuksien mukaan tai ne ohjataan yksityisille eläinlääkäriasemille.

Vastaanotolla käy siivooja arkiaamuisin. Eläintenhoitaja huolehtii eläinlääkintään käytettävien laitteiden ylläpidosta ja puhtaanapidosta.

11.7.4 Eläinlääkintäpalvelut päivystysaikana

Virka-ajan ulkopuolella Vantaa huolehtii pieneläinten kiireellisen eläinlääkärinavun tarjoamisesta. Muiden kuin pieneläinten kiireellisestä hoidosta on sopimus Porvoon kaupungin kanssa. Vastavuoroisesti Vantaan kaupunki hoitaa päivystysaikaiset Porvoon alueen (Askola, Lapinjärvi, Loviisa, Pornainen, Porvoo ja Sipoo) pieneläimet.

Vantaan kaupungin pieneläinpäivystys on virallisesti arkisin klo 17–07 ja viikonloppuisin perjantaista klo 17 maanantaiaamuun klo 07. Viime vuodet arki-illan potilas-/päivystystyö on aloitettu jo klo 15–17. Päivystyksestä huolehtivat useimmiten ulkopuoliset sopimuseläinlääkärit, kahdella potilastyötä tekevällä kaupungineläinlääkärillä on kuitenkin päivystysvelvollisuus. Päivystysaikana

eläintenhoitaja on paikalla arkisin klo 17–22, lauantaisin klo 12–19 ja sunnuntaisin sekä pyhinä klo 12–19.

Päivystyseläinlääkärien ringissä on kymmenkunta eläinlääkärinä. Päivystävien eläinlääkärien ammatinharjoitusoikeus tarkastetaan Ruokaviraston eläinlääkärirekisteristä. Päivystyshoitajien ringissä on vaihteleva määrä hoitajia, yleensä noin 10 kappaletta. Vuorot jaetaan etukäteen 4 kuukauden jaksoissa.

Päivystävällä eläinlääkärillä on käytössään auton lämmitystolppa. Autotallia ei ole, mutta eläinlääkäri toimii vain vastaanotolla hoitaen pieneläimiä, joten autossa ei tarvitse säilyttää lääkkeitä ja hoitotarvikkeita hyötyeläinten ja hevosten hoidon varalta.

11.7.5 Yksityinen eläinlääkintäpalvelujen tarjonta

Kaupungin oman vastaanoton lisäksi Vantaan alueella toimii toistakymmentä pieneläinlääkärinä tai vastaanottoa. Kaksi eläinlääkäriasemaa päivystää ympärivuorokautisesti ja muut yksityiset ovat avoinna arkisin klo 8–20 välillä, osa asemista on avoinna lauantaisin. Yksityiset eläinlääkäriasemat tarjoavat osa varsin korkeatasoista palvelua, tarjoten lähes kaikki tarvittavat tutkimus- ja hoitomahdollisuudet. Vantaalaiset pieneläinten omistajat käyttävät paljon myös lähialueen, etenkin Helsingin ja Espoon yksityisten eläinlääkäriasemien palveluja. Osalla on käytössä osan päivää päivystys ilman ajanvarausta. Kaksi yksityistä pieneläinvastaanottoa on avoinna ympärivuorokauden kiireellisiä tapauksia ja oman ketjunsä jatkohoidettavia potilaita varten.

11.7.6 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Vantaan kaupungin eläinlääkäreillä ei ole terveydenhuoltosopimuksia vantaalaisten tuotantotilojen kanssa. Vantaan kaupungin alueella sijaitseva nautatila on solminut terveydenhuoltosopimuksen Helsingin yliopiston Saaren klinikan kanssa. Jatkossa asiakkaita ohjataan ottamaan yhteyttä Porvoon suurelänpraktikoihin, joilta tarvittaessa saa terveydenhuoltopalvelua.

11.8 Eläinten terveyden valvonta

11.8.1 Eläintautivalmius

Äkillisessä tautipurkauksessa AVI:n ohjauksessa tarvittaviin toimenpiteisiin ryhtyy ensisijaisesti valvontaeläinlääkärit ja tarvittaessa sijaisena toimivat 2. tai 3.

kaupungineläinlääkäri. Praktiikka hoidetaan poikkeusolosuhteissa normaaliin tapaan. Jos tarpeen, kiireettömät ajanvaraukset perutaan.

11.8.2 Eläintautitapaus

Jos epäillään tarttuvaa eläintautia, ryhtyvät valvontaeläinlääkärit tarvittaessa yhdessä muiden kaupungineläinlääkäreiden kanssa lainsäädännön edellyttämiin kiireellisiin toimenpiteisiin (näytteenotto, rajoittavat määräykset). Epidemiologinen selvitys sekä toimenpiteet taudin saneeraamiseksi ovat kiireettömämpiä tehtäviä ja tarvittaessa näihin toimenpiteisiin osallistuvat kaikki eläinlääkärit. Pääasiassa toimenpiteistä vastaavat valvontaeläinlääkärit 2. tai 3. kaupungineläinlääkärin avustaessa tarvittaessa.

Mahdolliset uusintatarkastukset ja uudet näytteenotot pyrkii valvontaeläinlääkäri hoitamaan loppuun 2. tai 3. kaupungineläinlääkärin avustaessa tarpeen mukaan.

11.8.3 Eläinten ja ihmisten välillä tarttuvat taudit

Koska Vantaan kaupungin eläimistä merkittävä osa on pienikokoisia seura- ja harrastuseläimiä, aiheuttaa raivotautiepäily todennäköisimmin toimenpiteitä. Tavallisimmassa tapauksessa ihmistä puree ulkomailta tuotu koira. Puremasta ilmoittaa terveydenhuolto tai henkilö, jota on purtu. Jos eläimen omistajasta on riittävät tiedot, selvitetään eläimen kliininen kunto ja rokotushistoria mahdollisimman nopeasti. Jos epäillään kliinistä raivotautia, lopetetaan eläin ja lähetetään se Ruokavirastoon tutkittavaksi raivotaudin varalta.

Vantaan tuotantoeläintiloilla todettu tai epäilty *Salmonella*, EHEC tai pernarutto - löydös aiheuttaa myös toimenpiteiden aloittamisen. Lintuinfluenssaan liittyvä siipikarjan ulkonapitokielto on työllistänyt aiempaa enemmän.

Eläintautilaista ja sen nojalla annetuista säädöksistä löytyy yksityiskohtaiset ohjeet eri eläintautitapauksissa aloitettaville toimenpiteille. Lisäksi eläintautitapauksessa ohjausta saadaan aluehallintovirastosta ja Ruokavirastosta.

11.8.4 Valmiussuunnitelmien laadinta ja ylläpito

Toimenpiteet on kuvattu Vantaan ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmassa. Ohjeiden päivytystä jatketaan vuosittain. AVI:n valmiussuunnitelma eläintautien torjumiseksi löytyy omana kansionaan Sharepointista ympäristöterveyden valvontakohdasta.

11.8.5 Valmiuskoulutus

Vantaan kaupungineläinlääkärit eivät toimi valmiuseläinlääkäreinä.

11.8.6 Ilmoitusmenettelyt eläinlääkintä- ja terveydenhuoltoon

Ilmoitusmenettelyt tehdään Maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 325/2021 muista torjuttavista, valvottavista ja muista ilmoitettavista eläintaudeista, eläintautien ilmoittamisesta sekä mikrobikantojen toimittamisesta mukaisesti. Hoidetuista potilaista koostetaan myös kuukausi-ilmoitukset, jotka toimitetaan aluehallintovirastoon. Samassa lomakkeessa ilmoitetaan kuukausittain ilmoitettavat eläintaudit.

11.8.7 Terveysvalvontaohjelmat, kirjanpito

Vantaan nautatiloilta pyydetään tarvittaessa selvityksiä kotiteurastettujen nautojen BSE-näytteenotosta. Kotiteurastuksia koskevia ilmoituksia ei ole tullut, tarvittaessa ne arkistoidaan.

Terveysvalvontaohjelmia koskevat tiedot on arkistoitu mappeihin. Tiloilla tehdyt käynnit ja näytteenotot on merkitty Tarkastaja-ohjelmaan. Tällä hetkellä Vantaalla ei ole tiloja terveystarkastusohjelmissa.

Jos terveystarkastusohjelmia ei noudateta, otetaan yhteyttä toiminnanharjoittajaan ja tarvittaessa lisäohjeita pyydetään aluehallintovirastolta.

11.8.8 Eläintautikartoitukset

Eläintautikartoituksiin liittyviä näytteenottopyyntöjä muilta viranomaisilta tulee satunnaisesti. Näytteet ottavat ensisijaisesti valvontaeläinlääkärit, tarvittaessa 2. tai 3. kaupungineläinlääkäri avustavat.

11.8.9 Vesiviljely

Vantaalla ei ole tiedossa toimivia vesiviljelylaitoksia.

11.8.10 Kyyhkyslakat

Vantaalla sijaitsee ainakin yksi kyyhkyslakka. Harrastelintujen pitopaikat on hyvä olla tiedossa mahdollisten tautitapausten selvittämisen nopeuttamiseksi.

11.8.11 Muu tautivalvonta ja näytteenotto

Ruokaviraston pyynnöstä tehtävästä näytteenotosta vastaavat pääasiassa valvontaeläinlääkärit, tarvittaessa 2. tai 3. kaupungineläinlääkäri avustavat. Tulokset välitetään oikealle taholle ja alkuperäiset tulokset arkistoidaan sähköisesti. Näytteenotot merkitään Tarkastaja-ohjelmaan.

Vantaalaisilta tuotantoeläintiloilta lähtee eläimiä satunnaisesti erilaisiin eläinnäyttelyihin sekä esimerkiksi keinosiemennysasemalle. Tapauksiin liittyy ylimääräisiä eläintautinäytteitä.

Näytteenotossa toimitaan näytteenottopyynnön mukana tulleen ohjeistuksen mukaan.

Vantaalla toimii muutamia mehiläistarhaajia. Esikotelomädän leviämisen ehkäisemiseen liittyviin toimenpiteisiin on ryhdytty ja toimenpiteitä jatketaan voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

11.8.12 Keinollinen lisääntyminen

Vantaalla ei ole valvonnan piiriin kuuluvia nautojen, sikojen tai hevosten keinolliseen lisääntymiseen liittyviä kohteita.

11.8.13 Sivutuotevalvonta

Valvontaeläinlääkärit valvovat Vantaan alueella toimivia sivutuotelaitoksia ja tekevät niihin valtakunnallisen valvontasuunnitelman mukaiset tarkastuskäynnit sekä rekisteröi tai hyväksyy ne uudet toimijat, jotka kuuluvat kunnan tehtäviin. Lisäksi valvontaeläinlääkäri myöntää tutkimuskäyttöön tulevien sivutuotteiden luvat. Ruokavirasto toimii sivutuotevalvonnan valtakunnallisena ohjaajana sekä suorittaa osaltaan valvontaa. Aluehallintovirasto ohjaa lain toimeenpanoa alueellisesti.

Elintarvikevalvonnan kohteissa sivutuotevalvonnasta vastaa elintarvikesaadöksiä valvova viranhaltija.

Sivutuotteiden hävitystapoja seurataan valvontakohteissa tehtävien muiden käyntien yhteydessä.

Jos lainsäädännön vastaisia menettelyitä tavataan, toimitaan uuden sivutuotelainsäädännön sisältävien hallinnollisten pakkokeinojen mukaisesti.

11.8.14 Tuonti- ja vientivalvonta

Eläinten vientivalvontaa ja näihin liittyviä todistuksia myöntävät pääasiassa valvontaeläinlääkärit ja sijaisena tarvittaessa toimivat 2. ja 3.

kaupungineläinlääkäri. Hevosten vientitarkastukset tehdään talleilla ja todistukset kirjoitetaan sähköisessä TracesNT – järjestelmässä. Pieneläinten vientitarkastukset tehdään pääsääntöisesti vastaanotolla, mutta kohdemaan vaatiessa kuljetuslaatikon sinetöintiä viranomaisen toimesta, tehdään tarkastus lentokentällä. Helsinki-Vantaan lentokentältä lähtee runsaasti eläimiä sekä toisiin jäsenvaltioihin että kolmansiiin maihin ja vientierien aikatauluista ja kohdemaan vaatimuksista johtuen tehdään tarvittaessa tarkastuksia myös muista kunnista lähtöisin oleville lemmikeille.

Eläinperäisten tuotteiden (ei elintarvikkeiden) tuontia ja vientiä valvotaan tarvittaessa. Vantaalla toimivien turkisinahka-alan toimijoiden vientitodistukset työllistävät edelleen ympäristöterveydenhuoltoa. Vientitodistukset myöntävät pääasiassa valvontaeläinlääkärit, muut kaupungineläinlääkärit avustavat tarpeen mukaan. Valvontaeläinlääkäri hoitaa myös vientitodistuksiin liittyvien varastojen säännöllisen valvonnan.

Tuontivalvontaa ja siihen liittyvää näytteenottoa tapahtuu satunnaisesti. Pääasiassa näitä tehtäviä hoitaa valvontaeläinlääkärit.

Kolmasmaatuontiin liittyvät yhteydenotot tulevat yleensä Helsinki-Vantaan lentokentän tullista. Tullille annetaan pääasiallisesti puhelinneuvontaa. Tulli tekee päätöksen asiaan liittyen, virka-apuna Tullille tarjotaan tarvittaessa eläinten lopetuksia lentokentän tiloissa virka-aikaan.

Laittomasti maahantuoduille eläimille tehdään tarkastuksia. EU-alueelta laittomasti maahantuotujen eläinten osalta toimivaltainen viranomainen on Aluehallintovirasto ja kolmansista maista laittomasti maahantuotujen eläinten osalta Ruokavirasto. Valvontaeläinlääkärit tai tarvittaessa sijaisena toimiva 2. tai 3. kaupungineläinlääkäri tekee virka-apuna eläinten ja niiden asiakirjojen tarkastuksen.

Laittomaan maahantuontiin liittyvät tehtävät ovat viimeaikaisten lainsäädäntömuutosten myötä muuttuneet ja selvitystyö on lisääntynyt, mutta tarkastusmäärät pienentyneet.

11.9 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Vuosittain tehdään noin 400 eläinsuojelukäyntiä/-tarkastusta ja tämän lisäksi 30-50 päätöstä, jotka eivät ole edellyttäneet tarkastusta. Määrät ovat lisääntyneet huomattavasti sen jälkeen, kun Vantaa sai toisen valvontaeläinlääkärin viran. Päätöksiä ilman tarkastusta tehdään esim. Löytöeläintalolle tuoduista huonokuntoisista eläimistä, jotka täytyy lopettaa eläinsuojelullisista syistä. Lisäksi päätöksiä ilman tarkastusta tehdään hylätyistä ja villiintyneistä eläimistä. Eläinsuojelulain mukaiset tarkastuskäynnit ja päätökset on esitetty taulukossa 5.

Taulukko 5. Eläinsuojelutarkastukset, -käynnit ja -päätökset 2017–2025

vuosi	tarkastus tai käynti / päätös lkm
2025–2026 (ennuste/vuosi)	400 / 50
2024 (arvio 6.11.2024)	400 / 55
2023	463 / 42
2022	409 / 24
2021	252 / 25
2020	200 / 18

Pääasiallisesti eläinsuojelutarkastuksia tehdään valitusten perusteella. Selkeästi suurin osa valituksista kohdistuu koirien ja kissojen pitoon. Hevosista valitetaan harvemmin.

Eläinsuojeluvalvonnasta vastaavat valvontaeläinlääkärit. Valvontaeläinlääkärit tekevät kaikki ilmoituksen varaisten toimijoiden (eläinkaupat, laajamittainen seura- ja harrastuseläintenpito) tarkastukset ja epäilyyn perustuvat tarkastukset. Valvontaeläinlääkäreiden poissa ollessa kiireellisiä eläinsuojelutarkastuksia tekevät ensisijaisesti 2. ja 3. kaupungineläinlääkäri. Valvontaeläinlääkärit eivät osallistu potilastyöhön, joten jääviysongelmia tarkastuksilla ei synny.

11.9.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Pääasiassa valitukseen perustuvat eläinsuojelutarkastukset tehdään ennalta ilmoittamatta. Jos eläimen omistajaa on mahdotonta tavoittaa tai jos asian selvittelyyn tarvitaan nimenomaan omistajan läsnäoloa (pahoinpitelyepäily, riittävästä liikunnasta huolehtiminen), voidaan hänelle jättää kirjallinen yhteydenottopyyntö. Valvontaeläinlääkärit tekevät tarkastukset pääsääntöisesti parityönä. Tarvittaessa valvontaeläinlääkärin työparina on kaupungineläinlääkäri tai terveystarkastaja.

Jos säädöksiä on rikottu, kuullaan omistajaa suullisesti tarkastushetkellä tai jos omistaja ei ole viivytyksettä tavattavissa ja päätös edellyttää kuulemista, suoritetaan omistajan suullinen tai kirjallinen kuuleminen jälkikäteen. Kuulemisen jälkeen asia ratkaistaan ja päätös lähetetään asianosaisille tiedoksi.

Kiireellisiä toimia vaativissa tilanteissa ei kuuleminen ole tarpeen, jos omistaja ei ole välittömästi tavoitettavissa. Jos mahdollista, pyritään näissäkkin tilanteissa tarjoamaan omistajalle kuulemismahdollisuus puhelimitse.

11.9.2 Ilmoituksenvaraisten ja laajamittaisen toiminnan tarkastus

Ilmoituksenvaraiset toimijat Vantaalla ovat eläinkauppoja, talleja, kenneleitä ja eläinhoitoloita ja niitä on vuoden 2024 lopulla yhteensä 21 kpl. Toimijoille on pääsääntöisesti tehty vuosina 2023 ja 2024 suunnitelmalliset vuosittaiset eläinsuojelutarkastukset ja jatkossa suunnitelmalliset tarkastukset tehdään Aluehallintoviraston ohjeen mukaan laaditun riskinarvion perusteella 1-3 vuoden välein. Tarkastukset tehdään yleensä ennalta sovittuna ajankohtana.

Ilmoituksenvaraisten kohteiden määrät on listattu resurssitarveliitteessä.

Jos tarkastuksella todetaan toimijan hoitavan asiat hyvin, voidaan tarkastustiheyttä harventaa vuosittain tehtävästä tarkastuksesta. Riskinarvio yksilöllisen tarkastusvälin määrittämiseksi otetaan käyttöön vuoden 2025 aikana. Alustavan riskinarvion mukaan vuonna 2025 tarkastetaan 1-5 suunnitelmallista kohdetta ja seuraavina vuosina noin kolmasosa kohteista vuosittain.

Jos tarkastuksen yhteydessä havaitaan lainsäädännön vastaisuuksia, kuullaan yrityksen edustajaa annettavasta määräyksestä ja määräajasta tarkastuksen yhteydessä. Määräysten noudattaminen valvotaan uusintatarkastuksella.

11.9.3 Epäkohtailmoitukset tukivalvontaan

Jos tuotantotiloihin kohdistuvilla tarkastuksilla havaitaan EU:n maataloustukiin vaikuttavia puutteita, ilmoitetaan havainnot aluehallintovirastoon viipymättä. Ilmoituksen mukana toimitetaan kopio tarkastuspöytäkirjasta.

11.9.4 Määräysten seuranta

Eläinsuojelulain nojalla annettujen määräysten noudattamista valvotaan uusintatarkastusten sekä asiakirjojen avulla. Esimerkiksi siivottavaksi määrätyt eläintenpitotilat tarkastetaan uudelleen määräajan kuluttua. Eläinlääkärikäyntejä koskeva määräys kontrolloidaan pyytämällä määräaikaan mennessä todistusta

eläinlääkärikäynnistä. Eläinten kovakouraisen kohtelun kieltävien määräysten jälkivalvonta on haasteellista, koska uusintatarkastuksella ei voida havaita merkkejä määräyksen noudattamisesta tai noudattamatta jättämisestä. Jos samasta tapauksesta saadaan uusia eläinsuojeluilmoituksia, välitetään tiedot poliisille. Edellä mainittu koskee myös liikuntatarpeen tyydyttämistä koskevia määräyksiä.

Jos määräystä ei ole noudatettu, voidaan määräys uusialuehallintovirastoon uhkasakon valmisteluun.

11.9.5 Yhteistyötahot

Eläinsuojeluasioissa yhteistyötä tehdään viikoittain Viikin Löytöeläintalon kanssa. Löytöeläintalolla järjestetään tilapäistä hoitoa kiireellisille eläinsuojelutapauksille.

Poliisin kanssa tehdään yhteistyötä esitutkintaan liittyen yhteisillä tarkastuksilla, sekä poliisin löytöeläintalolle tuomien eläinten jatkokäsittelyyn liittyen.

Tarkastuspöytäkirjat, joissa todetaan eläinsuojelusäädöksiä rikotun, toimitetaan poliisille säännöllisin väliajoin. Erityisen törkeistä tapauksista laaditaan erilliset esitutkintapyynnöt. Todistajan ominaisuudessa eläinlääkärit osallistuvat poliisin kuulusteluihin esitutkintavaiheessa sekä syyttäjän kutsumana todistajana oikeudessa.

Etelä-Suomen Aluehallintovirastoon lähetetään tarkastuspöytäkirjojen kopiot. Lisäksi AVI:sta saadaan neuvontaa sekä apua pitkäaikaisten eläinsuojeluongelmien käsittelyssä.

11.10 Eläinten lääkinnän valvonta

Lääkitsemisen valvontaan liittyvät tehtävät Vantaalla nousevat ajankohtaisiksi lähinnä vierasainevalvontanäytepyyntöjen yhteydessä. Toinen hyvin harvinainen mahdollisuus on meijerissä tai teurastamossa havaittu lääkejäämä, joka johtaa tilan lääkekirjanpidon tarkastukseen.

Vantaalaiset tuotantotilat eivät ole solmineet terveydenhuoltopalvelusopimuksia kaupungineläinlääkäreiden kanssa. Tuotantotilojen lääkekirjanpidon tarkastukset kuuluvat aluehallintoviraston vastuulle, joka tarvittaessa määrää kunnan virkaeläinlääkärin tekemään lääkekirjanpidon tarkastuksen.

11.11 Laatu

Kaupungineläinlääkärin vastaanoton toiminnasta kerätään palautetta jatkuvatoimisella asiakastyytyväisyyskyselyllä.

11.11.1 Valitusten käsittely

Eläinlääkintätyöhön liittyvien valitusten käsittelyn hoitaa 1. kaupungineläinlääkäri.

Eläinlääkintähuoltoon liittyviä valituksia tulee pääosin eläinsuojelutarkastusten suorittamisesta sekä saatuun kliiniseen eläinlääkäripalveluun liittyen. Valitukset ohjataan 1. kaupungineläinlääkärille, joka selvittää asian asianomaisten kannat ja vastaa valittajalle.

Jos kyseessä on potilaan hoitoon liittyvä valitus, eikä asiakas tyydy 1. kaupungineläinlääkärin päätökseen, ohjataan asiakasta ottamaan yhteyttä eläinlääkintävahinkojen arviolautakuntaan. Joissakin valitustapauksissa voidaan asiakasta neuvoa olemaan yhteydessä aluehallintovirastoon.

Kunta korvaa vahingonkorvauslain mukaisesti mahdolliset työntekijän virheestä tai laiminlyönnistä aiheutuneet vahingot.

11.12 Raportointi

Eläinlääkintähuollon käytön määrä raportoidaan vuosittain kaupunkiympäristölautakunnan lupajaostolle määräysten mukaisesti.

Vastaanottokäynnit erotellaan päivystyskäynteihin ja virka-aikana käyneisiin potilaisiin. Eläinten terveydenhoitoon liittyvien sairaskäyntien määrä tuotantoeläintiloilla saadaan tarvittaessa Porvoon kaupungilta. Porvoon alueelle raportoidaan kuukausittain alueelta päivystysaikana Vantaalle tulleiden potilaiden määrä.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan liittyvien tarkastusten, käyntien ja päätösten määrät lasketaan Tarkastaja-ohjelmaan tehdyistä kirjauksista.

Eläinlääkintähuoltoon liittyvät tarkastuspöytäkirjat sekä muut asiakirjat toimitetaan määräaikojen puitteissa muille viranomaisille. Yhteistyötahoja ovat mm.

Ruokavirasto, aluehallintovirasto sekä poliisi.

11.13 Eläinlääkintähuollon resurssitarvekartoitus

Eläinlääkäripalvelut

Tuotantotilat	kpl
Nautatilat:	
Lypsykarjatilat	0
Lihanautatilat	0
Emolehmätilat	1
Sikatilat:	
Lihasikalat	0
Emakkosikalat	0
Lammastilat	2
Vuohitilat	0
Hevostilat	42
Siipikarjatilat:	0
Munintakanalat	1
Broilerkasvattamot	0
Kalkkunakasvattamot	0
Siitoskasvattamot	0
Muut siipikarjayksiköt	1
Vesiviljelylaitokset	0
Ruokakalalaitokset	0
Poikastuotantolaitokset	0
Luonnonravintolammikot	0
Muut laitokset	1
Turkistarhat	0
Tarhatun riistan toimintayksiköt	0
Mehiläistarhat	51
Muut tuotantoeläinyksiköt	0

Terveystuotosopimusten määrä	Kpl
Naudat	
Tilat, joilla on terveystuotosopimus	1
Tilat, jolla on terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	0
Terveystuotosopimuksen omaavien tilojen prosenttiosuus kaikista naudatiloista	100
Siat	
Tilat, joilla on terveystuotosopimus	0
Tilat, jolla on terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	0
Terveystuotosopimuksen omaavien tilojen prosenttiosuus kaikista sikatiloista	0 %
Siipikarja	
Tilat, joilla on terveystuotosopimus	0
Tilat, jolla on terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	0
Terveystuotosopimuksen omaavien tilojen prosenttiosuus kaikista siipikarjatilastoista	0 %

Tuotantoeläinten määrä	kpl
Naudat	90
Siat	0
Lampaat	123
Vuohet	0
Hevoset	n. 400
Siipikarja	45
Turkiseläimet	0
Tarhattu riista	0
Porot	0
Muut tuotantoeläimet	0

Väestömäärä	kpl
Lemmikkieläinten määrä (arvio 1/8 asukasta)	25000
Alueen pinta-ala km ²	238

Yksityinen palvelutarjonta	Htv
Hyötyeläinpraktiikassa	arvio 3
Muussa praktiikassa	arvio 25

Valvonta

Eläinten terveyden valvonta
Resurssitarpeeseen huomioidaan myös tuotantotilojen määrä, tuotantoeläinten määrä, väestömäärä ja alueen pinta-ala -kohdat.

Terveysvalvontaohjelmiin kuuluvat tilat	Kpl
Maedi-Visna	0
Scrapie	0
Broilereiden ja kalkkunoiden salmonellavalvontaohjelma	0
Kanojen salmonellavalvontaohjelma	2
Peuratarhojen terveystarkkailuohjelma	0
Vesiviljelyeläinten terveystarkkailukohteet	0

Sivutuotevalvonta	Kpl
Haaskat	0
Haaskan pitäjäksi ilmoittautuneet toimijat	0
Ilmoitetut haaskat/v	0
Sivutuotealan laitokset (ks. valvontaohjelma)	7
Hautaamisilmoitukset/v	0

Eläinten hyvinvoinnin valvonta
Resurssitarpeeseen huomioidaan myös tuotantotilojen määrä, tuotantoeläinten määrä, väestömäärä ja alueen pinta-ala -kohdat.

Ilmoituksenvaraiset kohteet	Kpl
Kennelit	1
Hevostallit	15
Riistanhoidolliset tarhat	0
Lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat	1
Eläinkaupat	2
Eläinhoitolat	2
Muut	0

Eläinlääkärit	Htv
Eläinten terveyden valvonta	0,4
Eläinten hyvinvoinnin valvonta	1,8
Tuotantoeläinten terveydenhuolto	0
Muut eläinlääkäripalvelut	0,6
Elintarvikevalvonta*	1,9
Eläinlääkintähuollon hallintotehtävät	0,2
Muut tehtävät	0,3
Eläinlääkäriresurssit yhteensä	5,20

Eläinlääkintähuollon henkilöresurssit

Muut kuin eläinlääkärit	Htv
Eläinhoitajat/avustajat	1
Välinehuolto, siivous ym.	0,3
Sihteeri-/toimistopalvelut	0,1
Eläinlääkintähuollon hallintotehtävät	0
Muut tehtävät	0
Muut kuin eläinlääkäriresurssit yhteensä	1,40

1 Htv = 220 htp

* Elintarvikevalvonta sisältää:

- maidontuotantotilojen tuotantohygieniset tarkastukset
- teurastamoiden ja leikkaamojen valvonta ja lihintarkastus
- riistanlihan tarkastus
- munapakkaamojen valvonta
- muut elintarvikevalvontaan liittyvät tehtävät

LIITE 1. TERVEYDENSUOJELULAIN VALVONTASUUNNITELMA 2025–2028

Toimintatyyppi	Kohdetoimintojen lkm (VATI:sta) Päivitetty 22.10.2024	Valtakunnallinen valvontaohjelma 2025–2028: alustava tarkastustiheys/v	Suunnitellut tarkastukset 2025	Suunnitellut tarkastukset 2026	Suunnitellut tarkastukset 2027	Suunnitellut tarkastukset 2028	Suunnitellut tarkastukset yhteensä 2025–2028	Kohteiden riskinarvion perusteella tarkastuksia lisätty tai vähennetty
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (1352/2015)	6	1 (oma vedentuotanto) 0,5 (vain jakelua)	4	4	4	4	16	-
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (401/2001)	3	0,5 (oma vedentuotanto) 0,3 (vain jakelua)	0	2	1	1	4	-
Vedenottamo, iso asetus	1	1	1	1	1	1	4	-
Elintarvikehuoneiston käyttämä talousvesi	4	0	0	0	0	0	0	-
Talousveden käyttö osana julkista tai	22	0	0	0	0	0	0	-
Yleiset altaat	12	1	6	6	6	6	24	Yksittäiset uima-altaat (esim.
Yleiset uimarannat, EU	2	1	2	2	2	2	8	-
Pienet yleiset uimarannat	4	1	4	4	4	4	16	-
Peruskoulu	56	0,3	18	19	19	18	74	-
Lukio	7	0,3	2	2	3	2	9	-
Korkeakoulu	2	0,3	1	1	0	1	3	-

Toimintatyyppi	Kohdetoimintojen lkm (VATI:sta) Päivitetty 22.10.2024	Valtakunnallinen valvontaohjelma 2025–2028: alustava tarkastustiheys/v	Suunnitellut tarkastukset 2025	Suunnitellut tarkastukset 2026	Suunnitellut tarkastukset 2027	Suunnitellut tarkastukset 2028	Suunnitellut tarkastukset yhteensä 2025–2028	Kohteiden riskinarvion perusteella tarkastuksia lisätty tai vähennetty
Ammattioppilaitos	7	0,3	4	1	2	4	11	-
Muut koulut ja oppilaitokset	1	0,3	0	1	0	0	1	-
Päiväkodit, ryhmäperhepäiväkodit	185	0,3	61	62	62	61	246	-
Leikkitoiminta ja muu päivätoiminta	4	0,25	0	2	0	2	4	-
Lastenkodit, koulukodit ja nuorisokodit	18	0,3	6	6	6	6	24	-
Muut lastensuojeluyksiköt (mm. perhekuntoutusyksiköt)	5	0,3	1	2	2	1	6	-
Vanhusten tehostetun asumisen yksiköt	25	0,3	8	8	9	8	33	-
Muut yksiköt (mielenterveys- ja päihdekuntoutajat: tehostettu palveluasuminen)	3	0,3	0	0	3	0	3	-
Muut yksiköt	4	0,3	0	2	2	0	4	-
Kehitysvammalaitos, muu kehitysvammaisten yksikkö (tehostettu palveluasuminen)	24	0,3	8	8	8	8	32	-
Ensi- ja turvakodit, perhekuntoutusyksiköt	1	0,3	1	0	0	1	2	-

Toimintatyyppi	Kohdetoimintojen lkm (VATI:sta) Päivitetty 22.10.2024	Valtakunnallinen valvontaohjelma 2025–2028: alustava tarkastustiheys/v	Suunnitellut tarkastukset 2025	Suunnitellut tarkastukset 2026	Suunnitellut tarkastukset 2027	Suunnitellut tarkastukset 2028	Suunnitellut tarkastukset yhteensä 2025–2028	Kohteiden riskinarvion perusteella tarkastuksia lisätty tai vähennetty
Lasten ja nuorten kohteet: kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, iltapäiväkerhot ja sisäleikkipuistot	59	0,25	14	15	15	15	59	-
Hotellit	15	0,2	10	2	0	0	12	-
Hostellit, kuten retkeilymajat, retkeilyhotellit, kesähotellit, huoneistohotellit, matkustajakoti	8	0,2	5	1	0	1	7	-
Asuntolat, yömajat, pakolaisten vastaanottokeskukset	4	Vastaanottokeskukset 0,2 (2); muut 0	0	0	2	0	2	-
Aamiaismajoitus sekä majoitus maatilamatkailun yhteydessä	2	0	0	0	0	0	0	-
Muu majoitustoiminta	7	0	0	0	0	0	0	-
Saunat	1	0,5	1	0	1	0	2	-
Yleinen liikuntatila	77	0,2	15	15	15	15	60	-

Toimintatyyppi	Kohdetoimintojen lkm (VATI:sta) Päivitetty 22.10.2024	Valtakunnallinen valvontaohjelma 2025–2028: alustava tarkastustiheys/v	Suunnitellut tarkastukset 2025	Suunnitellut tarkastukset 2026	Suunnitellut tarkastukset 2027	Suunnitellut tarkastukset 2028	Suunnitellut tarkastukset yhteensä 2025–2028	Kohteiden riskinarvion perusteella tarkastuksia lisätty tai vähennetty
Kosmetologiset huoneistot ja laitokset	155	0,25	38	39	39	39	155	Ei tarkasteta kotirauhan piirissä olevia kohteita.
Tatuointi ja lävistys	11	0,25	2	3	3	3	11	-
Solarium	7	0,2	0	0	3	4	7	-
Muu ihon käsittely tai hoito	6	0,25	2	0	2	2	6	-
YHTEENSÄ	748	-	214	208	214	209	845	-

Toimintatyyppi	Tarkastusaika h	Tarkastuksen sisältö	Huomioitavaa	Suunniteltu näytteiden määrä 2025	Suunniteltu näytteiden määrä 2026	Suunniteltu näytteiden määrä 2027	Suunniteltu näytteiden määrä 2028	Arvio suunnitelman mukaisten tarkastusten resurssitarpeesta (h) vuonna 2025
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (1352/2015)	8	Vedenjakelualueen perustiedot, riskinarviointi ja -hallinta, omavalvonta, varautumissuunnitelma, valvontatutkimusohjelma, raakaveden hankinta, verkosto	Laitoksista kahdella oma tuotantoa, neljällä vain jakelua	129	129	129	129	32
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (401/2001)	5	Vedenjakelualueen perustiedot, riskinarviointi ja -hallinta, omavalvonta, varautumissuunnitelma, valvontatutkimusohjelma, raakaveden hankinta, verkosto	-	2	2	2	2	0

Toimintatyyppi	Tarkastusaika h	Tarkastuksen sisältö	Huomioitavaa	Suunniteltu näytteiden määrä 2025	Suunniteltu näytteiden määrä 2026	Suunniteltu näytteiden määrä 2027	Suunniteltu näytteiden määrä 2028	Arvio suunnitelman mukaisten tarkastusten resurssitarpeesta (h) vuonna 2025
Vedenottamo, iso asetus	5	Vedenottamon perustiedot, pohjavesikaivojen rakenteiden kunto ja toimintaympäristö, vedenkäsittelylaitoksen tilat, desinfiointivalmius, vesitornit	-	0	0	0	0	5
Elintarvikehuoneiston käyttämä talousvesi	-	-	-	6	4	4	4	0
Talousveden käyttö osana julkista tai kaupallista toimintaa	-	-	-	16	16	16	16	0
Yleiset altaat	6,5–10	Kohteen perustiedot, valvontatutkimusohjelman sisältö, omavalvonta, henkilökunnan pätevyys, puku-, pesu- ja wc-tilat, allastilat, oheistilat, siivous ja siivoustilat	Uimahalleja/kylpylöitä yhteensä kuusi, pieniä altaita seitsemän.	430	430	430	430	48
Yleiset uimarannat, EU	5	Uimarannan perustiedot (kohdetiedot, uimavesiprofiili, uimaveden laatu, uimarannan toimintaympäristö, varautuminen), rannan siisteys, kunto, jätehuolto, haittaeläimet, käymälä-, peseytymis- ja pukeutumistilat sekä sauna, tiedottaminen	-	22	22	22	22	10

Toimintatyyppi	Tarkastusaika h	Tarkastuksen sisältö	Huomioitavaa	Suunniteltu näytteiden määrä 2025	Suunniteltu näytteiden määrä 2026	Suunniteltu näytteiden määrä 2027	Suunniteltu näytteiden määrä 2028	Arvio suunnitelman mukaisten tarkastusten resurssitarpeesta (h) vuonna 2025
Pienet yleiset uimarannat	3	Uimarannan perustiedot (kohdetiedot, uimavesiprofiili, uimaveden laatu, uimarannan toimintaympäristö, varautuminen), rannan siisteys, kunto, jätehuolto, haittaeläimet, käymälä-, peseytymis- ja pukeutumistilat sekä sauna, tiedottaminen	-	24	24	24	24	12
Peruskoulu	4–8	Kohteen perustiedot, omavalvonta ja ennaltaehkäisevä työ, tilojen soveltuvuus ja käytettävyys, tilojen terveydelliset olosuhteet, wc-tilat, toiminnan hygieenisuus, puhtaanapito, vaate-/tekstiilihuolto, varasto- /säilytystilat, jätehuolto ja vahinkoeläimet, talousvesi- ja käyttövesi ja ulkoalueet	-	0	0	0	0	108
Lukio	4–8	Kohteen perustiedot, omavalvonta ja ennaltaehkäisevä työ, tilojen soveltuvuus ja käytettävyys, tilojen terveydelliset olosuhteet, wc-tilat, toiminnan hygieenisuus, puhtaanapito, vaate-/tekstiilihuolto, varasto- /säilytystilat, jätehuolto ja vahinkoeläimet, talousvesi- ja käyttövesi ja ulkoalueet	-	0	0	0	0	12

Toimintatyyppi	Tarkastusaika h	Tarkastuksen sisältö	Huomioitavaa	Suunniteltu näytteiden määrä 2025	Suunniteltu näytteiden määrä 2026	Suunniteltu näytteiden määrä 2027	Suunniteltu näytteiden määrä 2028	Arvio suunnitelman mukaisten tarkastusten resurssitarpeesta (h) vuonna 2025
Korkeakoulu	8	Kohteen perustiedot, omavalvonta ja ennaltaehkäisevä työ, tilojen soveltuvuus ja käytettävyys, tilojen terveydelliset olosuhteet, wc-tilat, toiminnan hygieenisuus, puhtaanapito, vaate-/tekstiilihuolto, varasto-/säilytystilat, jätehuolto ja vahinkoeläimet, talousvesi- ja käyttövesi ja ulkoalueet	-	0	0	0	0	8
Ammattioppilaitos	8	Kohteen perustiedot, omavalvonta ja ennaltaehkäisevä työ, tilojen soveltuvuus ja käytettävyys, tilojen terveydelliset olosuhteet, wc-tilat, toiminnan hygieenisuus, puhtaanapito, vaate-/tekstiilihuolto, varasto-/säilytystilat, jätehuolto ja vahinkoeläimet, talousvesi- ja käyttövesi ja ulkoalueet	-	0	0	0	0	32
Muut koulut ja oppilaitokset	4–8	Kohteen perustiedot, omavalvonta ja ennaltaehkäisevä työ, tilojen soveltuvuus ja käytettävyys, tilojen terveydelliset olosuhteet, wc-tilat, toiminnan hygieenisuus, puhtaanapito, vaate-/tekstiilihuolto, varasto-/säilytystilat, jätehuolto ja vahinkoeläimet, talousvesi- ja käyttövesi ja ulkoalueet	-	0	0	0	0	0

Toimintatyyppi	Tarkastusaika h	Tarkastuksen sisältö	Huomioitavaa	Suunniteltu näytteiden määrä 2025	Suunniteltu näytteiden määrä 2026	Suunniteltu näytteiden määrä 2027	Suunniteltu näytteiden määrä 2028	Arvio suunnitelman mukaisten tarkastusten resurssitarpeesta (h) vuonna 2025
Päiväkodit, ryhmäperhepäiväkodit	4–8	Kohteen perustiedot, omavalvonta ja ennaltaehkäisevä työ, tilojen soveltuvuus ja käytettävyys, tilojen terveydelliset olosuhteet, wc-tilat, toiminnan hygieenisuus, puhtaanapito, vaate-/tekstiilihuolto, varasto- /säilytystilat, jätehuolto ja vahinkoeläimet, talousvesi- ja käyttövesi ja ulkoalueet	-	0	0	0	0	366
Leikkitoiminta ja muu päivätoiminta	4–8	Kohteen perustiedot, omavalvonta ja ennaltaehkäisevä työ, tilojen soveltuvuus ja käytettävyys, tilojen terveydelliset olosuhteet, wc-tilat, toiminnan hygieenisuus, puhtaanapito, vaate-/tekstiilihuolto, varasto- /säilytystilat, jätehuolto ja vahinkoeläimet, talousvesi- ja käyttövesi ja ulkoalueet	-	0	0	0	0	0
Lastenkodit, koulukodit ja nuorisokodit	4–8	Kohteen perustiedot, omavalvonta ja ennaltaehkäisevä työ, tilojen soveltuvuus ja käytettävyys, tilojen terveydelliset olosuhteet, wc-tilat, toiminnan hygieenisuus, puhtaanapito, vaate-/tekstiilihuolto, varasto- /säilytystilat, jätehuolto ja vahinkoeläimet, talousvesi- ja käyttövesi ja ulkoalueet	-	0	0	0	0	36

Toimintatyyppi	Tarkastusaika h	Tarkastuksen sisältö	Huomioitavaa	Suunniteltu näytteiden määrä 2025	Suunniteltu näytteiden määrä 2026	Suunniteltu näytteiden määrä 2027	Suunniteltu näytteiden määrä 2028	Arvio suunnitelman mukaisten tarkastusten resurssitarpeesta (h) vuonna 2025
Muut lastensuojeluyksiköt (mm. perhekuntoutusyksiköt)	4–8	Kohteen perustiedot, omavalvonta ja ennaltaehkäisevä työ, tilojen soveltuvuus ja käytettävyys, tilojen terveydelliset olosuhteet, wc-tilat, toiminnan hygieenisuus, puhtaanapito, vaate-/tekstiilihuolto, varasto- /säilytystilat, jätehuolto ja vahinkoeläimet, talousvesi- ja käyttövesi ja ulkoalueet	-	0	0	0	0	6
Vanhusten tehostetun asumisen yksiköt	4–8	Kohteen perustiedot, omavalvonta ja ennaltaehkäisevä työ, tilojen soveltuvuus ja käytettävyys, tilojen terveydelliset olosuhteet, wc-tilat, toiminnan hygieenisuus, puhtaanapito, vaate-/tekstiilihuolto, varasto- /säilytystilat, jätehuolto ja vahinkoeläimet, talousvesi- ja käyttövesi ja ulkoalueet	-	0	0	0	0	48
Muut yksiköt (mielenterveys- ja päihdekuntoutajat: tehostettu palveluasuminen)	4–8	Kohteen perustiedot, omavalvonta ja ennaltaehkäisevä työ, tilojen soveltuvuus ja käytettävyys, tilojen terveydelliset olosuhteet, wc-tilat, toiminnan hygieenisuus, puhtaanapito, vaate-/tekstiilihuolto, varasto- /säilytystilat, jätehuolto ja vahinkoeläimet, talousvesi- ja käyttövesi ja ulkoalueet	-	0	0	0	0	0

Toimintatyyppi	Tarkastusaika h	Tarkastuksen sisältö	Huomioitavaa	Suunniteltu näytteiden määrä 2025	Suunniteltu näytteiden määrä 2026	Suunniteltu näytteiden määrä 2027	Suunniteltu näytteiden määrä 2028	Arvio suunnitelman mukaisten tarkastusten resurssitarpeesta (h) vuonna 2025
Muut yksiköt	4–8	Kohteen perustiedot, omavalvonta ja ennaltaehkäisevä työ, tilojen soveltuvuus ja käytettävyys, tilojen terveydelliset olosuhteet, wc-tilat, toiminnan hygieenisuus, puhtaanapito, vaate-/tekstiilihuolto, varasto-/säilytystilat, jätehuolto ja vahinkoeläimet, talousvesi- ja käyttövesi ja ulkoalueet	-	0	0	0	0	0
Kehitysvammalaitos, muu kehitysvammaisten yksikkö (tehostettu palveluasuminen)	4–8	Kohteen perustiedot, omavalvonta ja ennaltaehkäisevä työ, tilojen soveltuvuus ja käytettävyys, tilojen terveydelliset olosuhteet, wc-tilat, toiminnan hygieenisuus, puhtaanapito, vaate-/tekstiilihuolto, varasto-/säilytystilat, jätehuolto ja vahinkoeläimet, talousvesi- ja käyttövesi ja ulkoalueet	-	0	0	0	0	48
Ensi- ja turvakodit, perhekuntoutusyksiköt	4–8	Kohteen perustiedot, omavalvonta ja ennaltaehkäisevä työ, tilojen soveltuvuus ja käytettävyys, tilojen terveydelliset olosuhteet, wc-tilat, toiminnan hygieenisuus, puhtaanapito, vaate-/tekstiilihuolto, varasto-/säilytystilat, jätehuolto ja vahinkoeläimet, talousvesi- ja käyttövesi ja ulkoalueet	-	0	0	0	0	6

Toimintatyyppi	Tarkastusaika h	Tarkastuksen sisältö	Huomioitavaa	Suunniteltu näytteiden määrä 2025	Suunniteltu näytteiden määrä 2026	Suunniteltu näytteiden määrä 2027	Suunniteltu näytteiden määrä 2028	Arvio suunnitelman mukaisten tarkastusten resurssitarpeesta (h) vuonna 2025
Lasten ja nuorten kohteet: kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, iltapäiväkerhot ja sisäleikkipuistot	3–4,5	Kohteen perustiedot, omavalvonta ja ennaltaehkäisevä työ, tilojen soveltuvuus ja käytettävyys, tilojen terveydelliset olosuhteet, wc-tilat, toiminnan hygieenisuus, puhtaanapito, vaate-/tekstiilihuolto, varasto- /säilytystilat, jätehuolto ja vahinkoeläimet, talousvesi- ja käyttövesi ja ulkoalueet	-	0	0	0	0	56
Hotellit	4–7	Kohteen perustiedot, omavalvonta, tilojen ja kalusteiden kunto ja riittävyys, tilojen terveydelliset olosuhteet, tilojen, pintojen ja välineiden/laitteiden puhtaus, toiminnan hygieenisuus, siivous ja siivoustilat, talousvesi ja käyttövesi, jätevedet, jätteet ja vahinkoeläimet, toiminnan haitat ympäristöön	-	0	0	0	0	55

Toimintatyyppi	Tarkastusaika h	Tarkastuksen sisältö	Huomioitavaa	Suunniteltu näytteiden määrä 2025	Suunniteltu näytteiden määrä 2026	Suunniteltu näytteiden määrä 2027	Suunniteltu näytteiden määrä 2028	Arvio suunnitelman mukaisten tarkastusten resurssitarpeesta (h) vuonna 2025
Hostellit, kuten retkeilymajat, retkeilyhotellit, kesähotellit, huoneistohotellit, matkustajakoti	4–7	Kohteen perustiedot, omavalvonta, tilojen ja kalusteiden kunto ja riittävyys, tilojen terveydelliset olosuhteet, tilojen, pintojen ja välineiden/laitteiden puhtaus, toiminnan hygieenisuus, siivous ja siivoustilat, talousvesi ja käyttövesi, jätevedet, jätteet ja vahinkoeläimet, toiminnan haitat ympäristöön	-	0	0	0	0	27,5
Asuntolat, yömajat, pakolaisten vastaanottokeskukset	4–7	Kohteen perustiedot, omavalvonta, tilojen ja kalusteiden kunto ja riittävyys, tilojen terveydelliset olosuhteet, tilojen, pintojen ja välineiden/laitteiden puhtaus, toiminnan hygieenisuus, siivous ja siivoustilat, talousvesi ja käyttövesi, jätevedet, jätteet ja vahinkoeläimet, toiminnan haitat ympäristöön	-	0	0	0	0	0

Toimintatyyppi	Tarkastusaika h	Tarkastuksen sisältö	Huomioitavaa	Suunniteltu näytteiden määrä 2025	Suunniteltu näytteiden määrä 2026	Suunniteltu näytteiden määrä 2027	Suunniteltu näytteiden määrä 2028	Arvio suunnitelman mukaisten tarkastusten resurssitarpeesta (h) vuonna 2025
Aamiaismajoitus sekä majoitus maatilamatkailun yhteydessä	4–7	Kohteen perustiedot, omavalvonta, tilojen ja kalusteiden kunto ja riittävyys, tilojen terveydelliset olosuhteet, tilojen, pintojen ja välineiden/laitteiden puhtaus, toiminnan hygieenisuus, siivous ja siivoustilat, talousvesi ja käyttövesi, jätevedet, jätteet ja vahinkoeläimet, toiminnan haitat ympäristöön	-	0	0	0	0	0
Muu majoitustoiminta	4–7	Kohteen perustiedot, omavalvonta, tilojen ja kalusteiden kunto ja riittävyys, tilojen terveydelliset olosuhteet, tilojen, pintojen ja välineiden/laitteiden puhtaus, toiminnan hygieenisuus, siivous ja siivoustilat, talousvesi ja käyttövesi, jätevedet, jätteet ja vahinkoeläimet, toiminnan haitat ympäristöön	-	0	0	0	0	0

Toimintatyyppi	Tarkastusaika h	Tarkastuksen sisältö	Huomioitavaa	Suunniteltu näytteiden määrä 2025	Suunniteltu näytteiden määrä 2026	Suunniteltu näytteiden määrä 2027	Suunniteltu näytteiden määrä 2028	Arvio suunnitelman mukaisten tarkastusten resurssitarpeesta (h) vuonna 2025
Saunat	4–6	Kohteen perustiedot, omavalvonta, tilojen ja kalusteiden kunto ja riittävyys, tilojen terveydelliset olosuhteet, tilojen, pintojen ja välineiden/laitteiden puhtaus, toiminnan hygieenisuus, siivous ja siivoustilat, talousvesi ja käyttövesi, jätevedet, jätteet ja vahinkoeläimet, toiminnan haitat ympäristöön	-	0	0	0	0	5
Yleinen liikuntatila	4–5,5	Kohteen perustiedot, omavalvonta, tilojen ja kalusteiden kunto ja riittävyys, tilojen terveydelliset olosuhteet, tilojen, pintojen ja välineiden/laitteiden puhtaus, toiminnan hygieenisuus, siivous ja siivoustilat, talousvesi ja käyttövesi, jätevedet, jätteet ja vahinkoeläimet, toiminnan haitat ympäristöön	-	0	0	0	0	75

Toimintatyyppi	Tarkastusaika h	Tarkastuksen sisältö	Huomioitavaa	Suunniteltu näytteiden määrä 2025	Suunniteltu näytteiden määrä 2026	Suunniteltu näytteiden määrä 2027	Suunniteltu näytteiden määrä 2028	Arvio suunnitelman mukaisten tarkastusten resurssitarpeesta (h) vuonna 2025
Kosmetologiset huoneistot ja laitokset	3–5	Kohteen perustiedot, omavalvonta, tilojen ja kalusteiden kunto ja riittävyys, tilojen terveydelliset olosuhteet, tilojen, pintojen ja välineiden/laitteiden puhtaus, toiminnan hygieenisuus, siivous ja siivoustilat, talousvesi ja käyttövesi, jätevedet, jätteet ja vahinkoeläimet, toiminnan haitat ympäristöön	-	0	0	0	0	152
Tatuointi ja lävistys	3–5	Kohteen perustiedot, omavalvonta, tilojen ja kalusteiden kunto ja riittävyys, tilojen terveydelliset olosuhteet, tilojen, pintojen ja välineiden/laitteiden puhtaus, toiminnan hygieenisuus, siivous ja siivoustilat, talousvesi ja käyttövesi, jätevedet, jätteet ja vahinkoeläimet, toiminnan haitat ympäristöön	-	0	0	0	0	8

Toimintatyyppi	Tarkastusaika h	Tarkastuksen sisältö	Huomioitavaa	Suunniteltu näytteiden määrä 2025	Suunniteltu näytteiden määrä 2026	Suunniteltu näytteiden määrä 2027	Suunniteltu näytteiden määrä 2028	Arvio suunnitelman mukaisten tarkastusten resurssitarpeesta (h) vuonna 2025
Solarium	3–5	Kohteen perustiedot, omavalvonta, tilojen ja kalusteiden kunto ja riittävyys, tilojen terveydelliset olosuhteet, tilojen, pintojen ja välineiden/laitteiden puhtaus, toiminnan hygieenisuus, siivous ja siivoustilat, talousvesi ja käyttövesi, jätevedet, jätteet ja vahinkoeläimet, toiminnan haitat ympäristöön	-	0	0	0	0	0
Muu ihon käsittely tai hoito	3–5	Kohteen perustiedot, omavalvonta, tilojen ja kalusteiden kunto ja riittävyys, tilojen terveydelliset olosuhteet, tilojen, pintojen ja välineiden/laitteiden puhtaus, toiminnan hygieenisuus, siivous ja siivoustilat, talousvesi ja käyttövesi, jätevedet, jätteet ja vahinkoeläimet, toiminnan haitat ympäristöön	-	0	0	0	0	8
YHTEENSÄ	-	-	-	500	498	498	498	1163,5

LIITE 2. ELINTARVIKELAIN VALVONTASUUNNITELMA 2025

Rekisteröitävä elintarviketoiminta

Toimintatyyppi *) Vantaan alueella ei kohdetoimintoja	Kohdetoiminta (lkm, VATI 11/2024)	Riskiluokka suluissa Ruokaviraston ohjeellinen	Tarkastustiheys (lkm/v) suluissa Ruokaviraston suositus	Tarkastuksen kesto (arvio, h) suluissa Ruokaviraston ohjeellinen	Suunnitelmalliset tarkastukset 2025 (lkm)	Uusintatarkastukset (arvio, lkm)	Tarkastukset yht. 2025 (suunniteltu, lkm)
Alkutuotanto	66				0	0	0
Hunajantuotanto	13		tarvittaessa	1–2	0	0	0
Lihantuotanto	4		tarvittaessa	1–2	0	0	0
Maidontuotanto	2		tarvittaessa	1–2	0	0	0
Munantuotanto	4		tarvittaessa	1–2	0	0	0
Peltoviljely	39		tarvittaessa	1–2	0	0	0
Puutarhaviiljely, Avomaa	2	0–1	0,33	1–2	1	0	1
Puutarhaviiljely, Kasvihuone	2		0,2	1–2	0	0	0
Kalastus*	0	(0–1)	(tarvittaessa- 0,33)	(1–2)	0	0	0
Sienimöt*	0		(tarvittaessa)	(1–2)	0	0	0
Siitosmunantuotanto*	0		(tarvittaessa)	(1–2)	0	0	0
Vesiviljely*	0	(0–1)	(0,2–0,33)	(1–2)	0	0	0
Elintarvikkeiden valmistus	16				18	0	18
Juomien valmistus	2	1–2	0,33–0,5	1–3	2	0	2
Makeisten valmistus	3	1–3	0,5–1	1–4	4	0	4
Muu valmistus	4	1–4	0,33–0,5	1–4	2	0	2
Yhdistelmätuotteiden valmistus	7	2–4	0,5–3	2–4	10	0	10
Pitkälle jalostettujen eläinperäisten tuotteiden valmistus*	0	(1–5)	(0,33–3)	(1–5)	0	0	0
Elintarvikekontaktimateriaalitoiminta	54				20	2	22
Elintarvikekontaktimateriaalien jakelu tai markkinointi	24	1–3	0,33–1	1–4	8	1	9
Elintarvikekontaktimateriaalien maahantuonti	23	1–3	0,33–1	1–4	8	1	9
Elintarvikekontaktimateriaalien valmistus tai jatkojalostus	7	2–3	0,5–1	2–4	4	0	4

Toimintatyyppi *) Vantaan alueella ei kohdetoimintoja	Kohdetoiminta (lkm, VATI 11/2024)	Riskiluokka suluissa Ruokaviraston ohjeellinen	Tarkastustiheys (lkm/v) suluissa Ruokaviraston suositus	Tarkastuksen kesto (arvio, h) suluissa Ruokaviraston ohjeellinen	Suunnitelmalliset tarkastukset 2025 (lkm)	Uusintatarkastukset (arvio, lkm)	Tarkastukset yht. 2025 (suunniteltu, lkm)
Elintarvikkeiden kuljetukset	75				11	0	11
Elintarvikkeiden kuljetus huoneenlämpöisenä	32	1–2	0,33–0,5	1–3	3	0	3
Elintarvikkeiden kuljetus jäähdytettynä	23	1–2	0,33–0,5	1–3	3	0	3
Elintarvikkeiden kuljetus lämpimänä	3	1–2	0,33–0,5	1–3	2	0	2
Elintarvikkeiden pakastekuljetus	17	1–2	0,33–0,5	1–3	3	0	3
Elintarvikkeiden myynti	333				117	15	132
Elintarvikkeiden tukkumyynti	34	1–3	0,33–2	1–4	11	2	13
Elintarvikkeiden vähittäismyynti	299	1–5	0,33–2	1–5	106	13	119
Kuluttajan tuotteiden käsittely, eläinperäiset elintarvikkeet*	0	(2)	(0,5)	(1–3)	0	0	0
Elintarvikkeiden tarjoilu	1003				512	51	563
Grilli- tai pikaruokatoiminta	70	1–3	0,33–2	1–4	34	4	38
Kahvilatoiminta	117	1–2	0,33–2	1–3	38	5	43
Pitopalvelu	8	1–2	0,33–1	1–3	3	1	4
Pubitoiminta	56	0	0–0,33	1–2	7	1	8
Ravintolatoiminta	358	2–4	0,5–2	2–4	234	35	269
Suurkeittiö, keskuskeittiötoiminta	53	2–5	0,5–2	2–5	70	2	72
Suurkeittiö, laitoskeittiö (koulut, sairaalat ym.)	117	2–4	0,33–2	2–4	57	2	59
Tarjoilukeittiötoiminta (vähäistä välipalojen ym. ruoanvalmistusta)	224	1–3	0,33–1	1–4	69	1	70
Elintarvikkeiden varastointi ja pakastamien, pakkaaminen	82				21	2	23
Elintarvikkeiden pakastaminen	4	1	0,33	1–3	0	0	0
Elintarvikkeiden pakkaaminen	3	1–3	0,33–1	1–4	1	0	1
Muu elintarvikkeiden varastointi	74	1–3	0,33–1	1–4	20	2	22
Vienti ja tuonti	99				42	10	52
Elintarvikkeiden maahantuonti	92	1–5	0,33–3	1–5	41	10	51
Elintarvikkeiden maastavienti	7	1	0,33	1–3	1	0	1

Toimintatyyppi) Vantaan alueella ei kohdetoimintoja	Kohdetoiminta (lkm, VATI 11/2024)	Riskiluokka suluissa Ruokaviraston ohjeellinen	Tarkastustiheys (lkm/v) suluissa Ruokaviraston suositus	Tarkastuksen kesto (arvio, h) suluissa Ruokaviraston ohjeellinen	Suunnitelmalliset tarkastukset 2025 (lkm)	Uusintatarkastukset (arvio, lkm)	Tarkastukset yht. 2025 (suunniteltu, lkm)
Vilja- ja kasvisala	42				26	1	27
Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus	5	2–5	2–3	2–5	6	0	6
Leipomotuotteiden valmistus, ei helposti pilaantuvia	18	1–5	0,33–3	1–5	15	1	16
Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia	14	2–3	0,5–1	2–4	4	0	4
Pakkaamotoiminta ja kauppakunnostus	5	1–2	0,33–0,5	1–3	1	0	1
Muiden viljatuotteiden valmistus*	0	(2–5)	(0,5–3)	(2–5)	0	0	0
Myllytoiminta*	0	(1–5)	(0,33–3)	(1–5)	0	0	0
YHTEENSÄ	1770	-	-	-	767	81	848

Hyväksyttävä elintarviketoiminta

Toimintatyyppi) Vantaan alueella ei kohdetoimintoja	Kohdetoiminta (lkm, VATI 11/2024)	Riskiluokka suluissa Ruokavirasto n ohjeellinen	Tarkastustiheys (lkm/v) suluissa Ruokaviraston suositus	Tarkastuksen kesto (arvio, h) suluissa Ruokaviraston ohjeellinen	Suunnitelmalliset tarkastukset 2025 (lkm)	Uusintatarkastukset (arvio, lkm)	Tarkastukset yht. 2025 (suunniteltu, lkm)
Kala-ala	4				11	0	9
Kalajalosteiden valmistus	2	4–7	2–6	3–5	6	0	6
Tuoreiden kalastustuotteiden käsittely	2	3–6	1–4	1–4	5	0	5
Liha-ala	10				67	1	68
Jauhelihan valmistus	4	3–7	1–10	3–5	19	0	19
Leikkaamo	2	3–7	1–12	3–5	13	0	13
Lihavalmisteiden valmistus (kypsä)	3	4–9	2–10	3–5	31	1	21
Raakalihavalmisteiden valmistus	1	6	4	3–5	4	0	4
Mekaaninen lihan erottaminen*	0	(3–8)	(1–8)	(3–5)	0	0	0
Muu lihan valmistus*	0	(3–7)	(1–6)	(3–5)	0	0	0
Pakkaaminen*	0	(3–8)	(1–8)	(3–5)	0	0	0
Pienteurastus*	0	-	-	(3–5)	0	0	0
Teurastus*	0	-	-	(3–5)	0	0	0

Toimintatyyppi) Vantaan alueella ei kohdetoimintoja	Kohdetoiminta (lkm, VATI 11/2024)	Riskiluokka suluissa Ruokavirasto n ohjeellinen	Tarkastustiheys (lkm/v) suluissa Ruokaviraston suositus	Tarkastuksen kesto (arvio, h) suluissa Ruokaviraston ohjeellinen	Suunnitelmalliset tarkastukset 2025 (lkm)	Uusintatarkastukset (arvio, lkm)	Tarkastukset yht. 2025 (suunniteltu, lkm)
Maitoala	2				6	1	7
Juuston valmistus	2	4–6	2–4	3–5	6	1	7
Jäätelön valmistus	0	4	2	2–4	0	0	0
Jauheiden valmistus*	0	(4–7)	(2–6)	(3–5)	0	0	0
Maitonesteiden valmistus*	0	(4–7)	(2–6)	(3–5)	0	0	0
Voin ja rasvaseosten valmistus*	0	(4–7)	(2–6)	(3–5)	0	0	0
Muna-ala	0				0	0	0
Munapakkaamo*	0	(3–4)	(1–4)	(3–5)	0	0	0
Munatuotteiden valmistus*	0	(3–6)	(1–4)	(3–5)	0	0	0
Alkutuotanto	0				0	0	0
Itujen tuotanto*	0	(2–3)	(0,5–1)	(1–3)	0	0	0
Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen	17				30	2	32
Eläinperäisten elintarvikkeiden varastointi	17	3–6	1–4	3–5	30	2	32
YHTEENSÄ	33	-	-	-	114	2	116

Rekisteröitävä ja hyväksyttävä elintarviketoiminta yhteensä

Toimintatyyppi) Vantaan alueella ei kohdetoimintoja	Kohdetoiminta (lkm, VATI 11/2024)	Riskiluokka suluissa Ruokavirasto n ohjeellinen	Tarkastustiheys (lkm/v) suluissa Ruokaviraston suositus	Tarkastuksen kesto (arvio, h) suluissa Ruokaviraston ohjeellinen	Suunnitelmalliset tarkastukset 2025 (lkm)	Uusintatarkastukset (arvio, lkm)	Tarkastukset yht. 2025 (suunniteltu, lkm)
Rekisteröitävä elintarviketoiminta	1770	-	-	-	767	81	848
Hyväksyttävä elintarviketoiminta	33	-	-	-	114	2	116
YHTEENSÄ	1803	-	-	-	881	83	964

LIITE 3. TUPAKKALAIN JA LÄÄKELAIN VALVONTASUUNNITELMA 2025

Toimintatyyppi	Kohdetoiminta (lkm, VATI 11/2024)	Riskiluokka (Valviran ohje)	Tarkastustiheys (lkm/v)	Tarkastuksen kesto (arvio, h)	Suunnitelmalliset tarkastukset 2025 (lkm)	Uusintatarkastukset (arvio, lkm)	Tarkastukset yht. 2025 (suunniteltu, lkm)
Tupakkalain mukainen suunnitelmallinen valvonta	190	-	-	-	94	0	94
Tupakointikiellot ja -rajoitukset	-	-	-	-	-	-	-
Ravintolat ja muut ravitsemisliikkeet, joissa on tupakointitila	10	1	0,33	1–2	4	0	4
Tupakkatuotteiden myynti	-	-	-	-	-	-	-
Vähittäismyynti	176	2	0,5	1–2	88	0	88
Tukkumyynti	4	2	0,5	1–2	2	0	2
Muu tupakkatuotteiden luovutus (Vantaalla ei kohdetoimintoja)	0	-	-	-	0	0	0
Lääkelain mukainen suunnitelmallinen valvonta	121	-	-	-	0	0	61
Nikotiinikorvaustuotteiden vähittäismyynti	121	-	0,5	1–2	61	-	61
YHTEENSÄ		-	-	-			

*) Vantaan suunniteltu tarkastustiheys

